

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ЗЛАТАРИЦА

2021 – 2027 г.

Приет с Решение №333 по Протокол №30/30.12.2021 г. на Общински съвет - Златарица

СЪДЪРЖАНИЕ

Списък на фигурите 4
Списък на таблиците 6
Списък на използваните съкращения 7
1. Въведение 9
1.1. Същност на плана за интегрирано развитие на община 9
1.1.1. Обхват 9
1.1.2. Цел и задачи 9
1.2. Предпоставки за разработване на плана за интегрирано развитие 10
1.2.1. Законодателна рамка 11
1.2.2. Стратегическа рамка 12
1.3. Отговорности на институциите и партньорите за разработването и приемането на ПИРО 16
1.4. Структура на плана за интегрирано развитие на община Златарица 18
1.4.1. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Златарица 19
1.4.2. Стратегически цели, приоритети и мерки за развитие за периода 2021-2027 г. 19
1.4.3. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност 20
1.4.4. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини 20
1.4.5. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход 20
1.4.6. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия 21
1.4.7. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на плана 21
1.5. Методи и принципи, използвани при изготвянето на ПИРО 22
2. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Златарица 23
2.1. Профил на общината 23
2.1.1. Природогеографска характеристика 23
2.1.2. Население и икономическа характеристика 25
2.1.3. Историческо развитие и културно наследство 26
2.1.4. Функционална структура, състояние на селищната мрежа и връзки със съседните територии ..31
2.2. Състояние на регионалната и местната икономика 33
2.2.1. Общи тенденции на икономическото развитие в страната 34
2.2.2. Общи тенденции на икономическото развитие в Северен централен регион от ниво 2 35
2.2.3. Общи тенденции на икономическото развитие в област Велико Търново 37
2.2.4. Позиция и принос на община Златарица в областната икономика 38
2.2.5. Структура и динамика на общинската икономика 41
2.2.6. Развитие на първичен сектор 43
2.2.7. Развитие на сектор „Индустрия“ 45
2.2.8. Развитие на сектор „Услуги“ 46
2.3. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси 49
2.3.1. Демографска характеристика и тенденции 49
2.3.2. Образователна характеристика 54
2.3.3. Здравеопазване 57
2.3.4. Социални услуги 57
2.3.5. Трудов пазар и безработица 59
2.3.6. Производителност на труда 60
2.3.7. Доходи на населението 61
2.4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията 62
2.4.1. Транспортна инфраструктура и достъпност 62
2.4.2. Енергийна инфраструктура (електроснабдяване) и ВЕИ 63
2.4.3. Водоснабдителна и канализационна инфраструктури 66
2.5. Екологично състояние и рискове 67

2.5.1. Атмосферен въздух 67
2.5.2. Води 68
2.5.3. Почви и земни недра 69
2.5.4. Радиоекологичен мониторинг и контрол. Шум....70
2.5.5. Защитени зони и защитени територии. Биологично разнообразие 70
2.5.6. Управление на отпадъците 70
2.6. Жилищен сектор....72
2.7. Административен капацитет и управление 73
2.7.1. Административна структура и организация на общинска администрация....73
2.7.2. Човешки ресурси....74
2.7.3. Политики, програми, проекти и инициативи 75
2.7.4. Състояние на гражданския сектор в общината 76
2.8. Влияние на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализация на територията на общината 76
2.9. Описание на взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво 77
3. Връзка на общината със съседните територии, които имат потенциал да влияят върху развитието ѝ 83
4. Синтезен SWOT анализ 86
5. Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г. 88
5.1. Основополагащи принципи при формулирането на стратегическата част 88
5.2. Подход за формулиране на визията 89
5.3. Визия за развитие....90
5.4. Стратегически цели 90
5.5. Приоритети за развитие....92
6. Програма за развитие на туризма в община Златарица 96
7. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност 99
8. Определяне на зони за въздействие....100
9. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие....103
10. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия....105
10.1. Специфика и проблематика на измененията на климата 105
10.2. Факти за изменението на климата в България 105
10.3. Общи европейски и национални действия по отношение на климата....106
10.4. Законодателна рамка на действията по отношение на климата 107
10.5. Общи хоризонтални мерки, свързани с изменението на климата 108
10.6. Принос на ПИРО за изпълнение на действията по отношение на климата 109
11. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО....110
11.1. Същност на системата за наблюдение и оценка 110
11.2. Участващи структури и форми на комуникация....110
11.3. Дейности по наблюдението и оценката на плана....111
11.4. Подход за разработването на системата от индикатори....112
11.5. Източници на информация....113
11.6. Видове индикатори 113
11.6.1. Индикатори за резултат....114
11.6.2. Индикатори за продукт 115
12. Индикативна финансова таблица....118
13. Източници на информация....119
14. Приложения....120

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1. Разлики в системата от документи за стратегическо планиране след изменението на ЗРР за новия програмен период....11
Фигура 2. Цели за устойчиво развитие....13
Фигура 3. Община Златарица....23
Фигура 4. Центрове и оси на урбанистично развитие....33
Фигура 5. Северен централен регион – БВП в текущи цени (млн. лв.)....36
Фигура 6. Северен централен регион – РДМА (хил. лв.) и брой заети лица....37
Фигура 7. Развитие на областна икономика в област Велико Търново за периода 2014-2019 г.....38
Фигура 8. Брой на предприятията в област Велико Търново и община Златарица за периода 2014-2019 г. 39
Фигура 9. Заети лица в област Велико Търново и община Златарица за периода 2014-2019 г.....39
Фигура 10. Произведена продукция в област Велико Търново и община Златарица за периода 2014-2019 г. 40
Фигура 11. Разходи за придобиване на ДМА в област Велико Търново и община Златарица за периода 2014-2019 г. 40
Фигура 12. Брой на предприятия на 1 000 д. на различните административни нива (брой) 41
Фигура 13. Произведената продукция на 1 000 д. на различните административни нива (хил. лв.).42
Фигура 14. РДМА на 1 000 д. на различните административни нива (хил. лв.)....42
Фигура 15. Динамика на първичния сектор в периода 2014-2019 г.....44
Фигура 16. Динамика на сектор „Индустрия“ в периода 2014-2019 г. 46
Фигура 17. Динамика на сектор „Услуги“ в периода 2014-2019 г. 46
Фигура 18. Население на община Златарица според преброяванията (1934-2011 г.) 49
Фигура 19. Население на община Златарица по местоживеене за периода 2011-2019 г. 49
Фигура 20. Изменение на населението в община Златарица, 2019 спрямо 2015 г. (брой) 50
Фигура 21. Раждаемост на 1000 души от населението в община Златарица, област Велико Търново и България (2011-2019 г.)....50
Фигура 22. Смъртност на 1000 души от населението в община Златарица, област Велико Търново и България (2011-2019 г.)....51
Фигура 23. Естествен прираст на 1000 души от населението община Златарица, област Велико Търново и България (2011-2019 г.)....51
Фигура 24. Заселени на 1000 души от населението в община Златарица, област Велико Търново и България (2011-2019 г.)....52
Фигура 25. Изселени на 1000 души от населението в община Златарица, област Велико Търново и България (2011-2019 г.)....52
Фигура 26. Брой на населението по пол в община Златарица за периода 2011-2019 г. (%)....53
Фигура 27. Възрастова структура на населението в община Златарица за периода 2016-2019 г. (брой) 53
Фигура 28. Население към 31.12.2019 г. по възрастови групи и пол в община Златарица (брой).....54
Фигура 29. Брой на напусналите ученици от I-ви до VIII-ми клас по учебни години в община Златарица 56
Фигура 30. Население в под, над и в трудоспособна възраст в община Златарица за периода 2014-2019 г. 59
Фигура 31. Заети лица по сектори на икономиката за 2019 г. в община Златарица....59
Фигура 32. Произведена продукция на 1 зает по икономически сектори и общо за общината в периода 2014-2019 г. (в хил. лв.)....61
Фигура 33. Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Златарица и по административни нива за периода 2014-2019 г. (лв.)....61
Фигура 34. Електропреносна система на България 63
Фигура 35. Загуби на вода по водопроводната мрежа в община Златарица (%) 66
Фигура 36. Организационна структура на общинската администрация в Златарица 73
Фигура 37. Северен централен регион....77
Фигура 38. Регионална схема за пространствено развитие на северен централен регион 84
Фигура 39. Възможности за сдружаване на общините в северен централен регион 85
Фигура 40. Структура на стратегическата част на ПИРО Златарица....89
Фигура 41. Актуална схема на регионалното и пространствено планиране....91

Фигура 42. Центрове за обществено обслужващи дейности в община Златарица.....101
Фигура 43. Пространствено разположение на жилищните зони в община Златарица 101
Фигура 44. Пространствено разположение на производствените зони в община Златарица.....102
Фигура 45. Пространствено разположение на проектните терени за вилни зони в община Златарица 102
Фигура 46. Разпределение на финансовите ресурси по приоритети (%).....118
Фигура 47. Разпределение на финансовите ресурси по източници на финансиране (%) 118

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1. Населени места в община Златарица 25
Таблица 2. Място и роля на община Златарица в областта по избрани показатели 25
Таблица 3. Паметници на културата в община Златарица според списъка на НИНКН 26
Таблица 4. Читалища на територията на община Златарица 29
Таблица 5. Спортна инфраструктура община Златарица (вкл. в училищата) 30
Таблица 6. Баланс на територията на община Златарица според проект ОУП Златарица 31
Таблица 7. Разпределение на общата територия по населени места в община Златарица 32
Таблица 8. Основни макроикономически показатели на националната икономика за периода 2009-2019 г. 35
Таблица 9. Динамика и разпределение на предприятия по икономически сектори в община Златарица за периода 2014-2019 г. 43
Таблица 10. Основни отглеждани земеделски култури в община Златарица за периода 2014-2019 г., дка 44
Таблица 11. Брой на земеделски стопани, регистрирани по години 44
Таблица 12. Брой основни видове отглеждани животни в община Златарица за периода 2014-2019 г. 45
Таблица 13. Собственост на горските територии 45
Таблица 14. Брой легла, легладенонощия, реализирани нощувки, пренощували лица и приходи от нощувки в местата за настаняване в община Златарица за периода 2014-2019 г. 47
Таблица 15. Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия по икономически дейности (21) в община Златарица за 2019 г. 48
Таблица 16. Детски градини в община Златарица за учебната 2019/20 г. 55
Таблица 17. Детски градини, деца, персонал, места и групи в община Златарица (уч. години 2014-2020 г.) 55
Таблица 18. Училища в община Златарица за учебната 2019/2020 г. 55
Таблица 19. Паралелки, учители и учащи в община Златарица по класове 56
Таблица 20. Индикатори в сферата на здравеопазването 57
Таблица 21. Предоставяни социални услуги и капацитета им в община Златарица, към декември 2020 г. 58
Таблица 22. Брой лица, получаващи социални помощи, за периода 2014-2020 г. 58
Таблица 23. Брой регистрирани лица с увреждания по вид, за периода 2014-2020 г. 58
Таблица 24. Данни за безработицата в община Златарица в периода 2014-2019 г. 60
Таблица 25. Сключени договори по програми и мерки през периода 2015-2019 г. 60
Таблица 26. Списък на местните общински пътища в община Златарица 62
Таблица 27. Дължина и състояние на пътната настилка на общинските пътища 62
Таблица 28. Генерирани количества отпадъци в община Златарица през 2019 г. 71
Таблица 29. Генерирани количества отпадъци в община Златарица през 2019 г. по сезони 71
Таблица 30. Основни характеристики на жилищния фонд в община Златарица, 2019 г. 72
Таблица 31. Административен капацитет на община Златарица 75
Таблица 32. Взаимовръзки между заключенията от Анализа на районите и ПИРО 78
Таблица 33. SWOT анализ на община Златарица 86
Таблица 34. Религиозни храмове в община Златарица 97
Таблица 35. Мерки за ограничаване и адаптация към изменението на климата 109

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АЗ	Агенция по заетостта
АИС	Автоматизирана информационна система
АМ	Автомагистрала
АНКПР	Актуализирана национална концепция за пространствено развитие
АО	Административно обслужване
БВП	Брутен вътрешен продукт
БГ	България
БЕЛ	Български език и литература
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВиК	Вода и канализация
ГИС	Географска информационна система
ГТ	Горска територия
ДБТ	Дирекция бюро по труда
ДВ	Държавен вестник
ДГ	Детска градина
ДМА	Дълготрайни материални активи
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЗЕВИ	Закон за енергията от възобновяеми източници
ЗЗ	Защитена зона
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗКН	Закон за културното наследство
ЗМ	Защитена местност
ЗОС	Закон за общинската собственост
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗТ	Закон за туризма
ИАОС	Изпълнителната агенция по околна среда
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия за развитие
КИН	Културно-историческо наследство
МИГ	Местна инициативна група
МОН	Министерство на образованието и науката
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
НВО	Национално външно оценяване
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НКРПР	Национална концепция за регионално и пространствено развитие
НПДЕВИ	Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници
НПО	Неправителствена организация
НПР	Национална програма за развитие
НСИ	Национален статистически институт
НСМОС	Националната система за мониторинг на околната среда
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
НЧ	Народно читалище

ОБ	Общински бюджет
ОД	Областна дирекция
ОДЗ	Областна дирекция „Земеделие“
ООН	Организация на обединените нации
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОПР	Общински план за развитие
ОПУ	Областно пътно управление
ОПФ	Общински поземлен фонд
ОУ	Основно училище
ОУП	Общ устройствен план
ОУПО	Общ устройствен план на общината
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ППЗРР	Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
РБ	Републикански бюджет
РДМА	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РУО	Регионално управление на образованието
СГС	(Изчислената) средногодишната стойност
СЕС	Средства на Европейския съюз
СКОС	Стандартите за качество на околната среда
СУ	Средно училище
СЦР	Северен централен регион
ЦУР	Цели за устойчиво развитие
COVID-19	Coronavirus disease 2019 (Заболяване коронавирус 2019)
NUTS	Nomenclature des Unités territoriales statistiques (Номенклатура на териториалните единици за статистически цели)
SWOT	Strengths, weaknesses, opportunities and threats (Силни и слаби страни, възможности и заплахи)
TEN-T	Trans-European Transport Network (Трансевропейска транспортна мрежа)

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. СЪЩНОСТ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА

1.1.1. Обхват

В своята същност ***Планът за интегрирано развитие на община Златарица (ПИРО) 2021-2027 г.*** е основополагащ, стратегически документ и важен инструмент за управлението на общината през следващите седем години. Пространственият обхват на ПИРО включва цялата територия на общината – землищата на град Златарица и другите 23 села. Определени са зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за кооперирane със съседни общини. Планът за интегрирано развитие на общината е със средносрочно действие, като времето за неговото изпълнение съвпада със следващия програмен период на ЕС до края на 2027 година.

ПИРО като част от системата от стратегически документи интегрира регионалното и пространственото развитие и служи за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на районите, общините и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз. В унисон с тях е и планирането и изпълнението на интегрирани подходи за териториално и градско развитие и на местни инициативи, допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие.

В спецификата на общината се съдържат аргументите за очертаване на нейната визия за развитие до края на програмния период. Тези аргументи произтичат от комплексните анализи на природните дадености, историята и мястото на общината в регионален и национален план от гледна точка на нейното икономическо, социално, екологично, културно и управленско ниво на развитие; наличните потенциали и съществуващите проблеми и предизвикателства. Последователността на проучванията, направените анализи и изводи в процеса на работата по плана са основната предпоставка за формулиране на аргументирана стратегическа част и като краен продукт една конкретна програма за действие.

1.1.2. Цел и задачи

Цел

Основната цел на Плана за интегрирано развитие на община Златарица е да предложи обща рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво, обединени в конкретна програма за действие. Планът за интегрирано развитие на община Златарица е оперативен документ, обединяващ целите и начините за тяхното постигане, при задължително съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион от ниво 2 и действащите устройствени планове.

По същество планът се разработва и прилага в общия контекст на актуалната законодателна и стратегическа рамка на регионалното развитие в България и Европа, като изявява местната специфика и предлага аргументирани решения за социалните, икономическите, екологичните, културните и управленските предизвикателства по пътя към устойчивото развитие на общината. Тези решения очертават общата рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво.

Задачи

За успешното постигане на основната цел е необходимо да бъдат решени следните задачи:

- **комплексно управление на процеса по разработването на ПИРО**, включително разпределение на дейностите във времето и на отговорностите между отделните експерти, коректна комуникация с Възложителя и всички заинтересовани страни;
- предварително извеждане на ясна и последователна **методология** за разработването на ПИРО;
- определяне на **структура** на ПИРО, отчитаща разпоредбите в системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие, която обхваща Методически указания за разработване и прилагане на:
  - Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво2;
  - Плановете за интегрирано развитие на община;
- **информационно обезпечаване**, чрез събиране, обработка и синтез на данни от разнообразни и точни източници на информация;
- **проучване на основните законодателни и стратегически документи** и извеждането на изводи от тях;
- **извършване на комплексен анализ** на съвременната ситуация в общината;
- **поставяне на обобщена оценка за проблемите и потенциалите в общината**, заедно със синтезен SWOT анализ;
- приложение на подход за **формулиране на изпълними стратегически предложения**;
- **очертаване на визия за развитие и формулиране на цели, приоритетни области и съпътстващите ги мерки**;
- разработване на поредица от **инструменти за реализацията на плана,** съобразени с Методическите указания;
- успоредни **публични дискусии и анкетни проучвания**, ориентирани към различни целеви групи и представляващи основно средство за генериране на идеи.

1.2. ПРЕДПОСТАВКИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ

Планът за интегрирано развитие на община Златарица е със срок на действие 7 години. Той е съобразен с нормативните документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, кадастъра и имотния регистър за територията на общината и в съответствие с целите на кохезионната политика на Европейския съюз за периода 2021-2027 г. – ***„Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“***. В него са определени средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини. Осигурена е пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия.

1.2.1. Законодателна рамка

Закон за регионалното развитие

Изготвянето на плановете за интегрирано развитие на общини (ПИРО) е регламентирано в Закона за регионалното развитие с неговата редакция от март 2020 година, както и в правилника за неговото прилагане. В новия програмен период 2021-2027 г. ПИРО обединяват в рамките на един стратегически документ елементите на общинските планове за развитие (ОПР) и интегрираните планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР), които се изготвяха до момента.

Фигура 1. Разлики в системата от документи за стратегическо планиране след изменението на ЗРР за новия програмен период

Източник: ЗРР; Авторски колектив, ПИРО Златарица 2020 г.®

Съгласно ЗРР плановете за интегрирано развитие на община са част от системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие. Те са в йерархична съподчиненост на документите от по-горните нива – интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 и актуализираната Национална концепция за регионално и пространствено развитие. Изготвят се с хоризонт от 7 години и очертават средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината в съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 и Общия устройствен план на общината (чл. 13. ЗРР). **Община Златарица има разработен проект на ОУП и настоящата разработка на ПИРО отчита предвижданията на Общия устройствен план на общината.**

ПИРО се приема от общинския съвет по предложение на кмета на общината, според чл. 13 от ЗРР.

Закон за туризма

Изменението на Закона за туризма от 2020 г. (ДВ, бр. 17, 2020) изисква в програмата за реализация на плановете за интегрирано развитие на общините да се включва самостоятелен раздел, който съдържа общинската програма за развитие на туризма (чл. 11 от ЗТ). Тя следва

да е в съответствие с приоритетите на областната стратегия за развитие на туризма и Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма и стратегиите за развитие на отделни видове туризъм.

Други закони, имащи отношение към разработването и реализацията на ПИРО

При изготвянето на ПИРО са взети предвид и редица закони, които имат пряко влияние върху управлението на територията и нейното финансиране. По-важните от тях са:

- Закон за административно-териториалното устройство на Р България;
- Закон за местното самоуправление и местната администрация;
- Закон за администрацията;
- Закон за достъпа до обществена информация;
- Закон за общинската собственост;
- Закон за общинския дълг;
- Закона за публичните финанси;
- Закон за местни данъци и такси;
- Закон за водите;
- Закон за горите;
- Закон за концесиите.

Освен изброените закони има и други специализирани административни актове, които определят дейността на общините в различни сектори и от които произтичат конкретни права и задължения на общинска администрация. Тук следва да се добавят Международните конвенции, ратифицирани от правителството на Р България, с които е свързана работата в конкретен сектор например: права на човека, културно наследство и др.

1.2.2. Стратегическа рамка

Действащото законодателство задължително изисква осигуряването на съгласуваност на ПИРО с основните стратегически документи на европейско, национално и регионално ниво. По-важните от тях са представени в настоящата точка.

Глобални цели на устойчивото развитие (ООН)/ Трансформиране на нашия свят: Дневен ред 2030 за устойчиво развитие

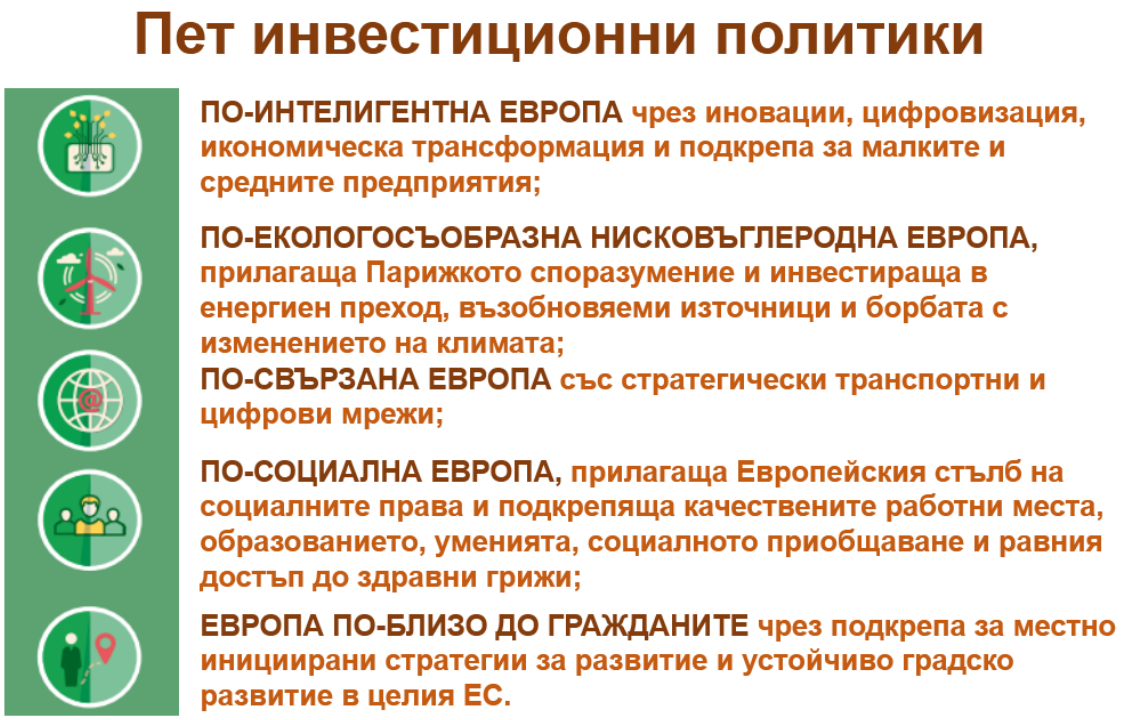

Всички 17 цели са свързани помежду си и имат срок за тяхното постигане до 2030 г. Те са насочени към преодоляване на глобалните предизвикателства, пред които сме изправени. Новите цели предвиждат изкореняването на крайната бедност във всичките ѝ форми, ликвидирането на глада и помощ за устойчивото развитие на селското стопанство, поощряване на здравословния начин на живот и съдействието за благополучието на всички хора, осигуряването на всеобщо и качествено образование, рационална употреба на водните ресурси, всеобщ достъп до екологично чиста енергетика и др. За постигането на целите ще трябва да бъдат изпълнени общо 169 производни задачи в областта на социално-икономическото развитие. Напредъкът по изпълнението на плана ще се обсъжда четири пъти годишно на форум на високо равнище под егидата на Общото събрание.

Документ за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“

Този документ замества действащата до сега Стратегия „Европа 2020“, като интерпретира отношението на страните от ЕС към глобалния Дневен ред 2030 за устойчиво развитие. В Европа е направено много - приоритетите за устойчиво развитие са включени в основни хоризонтални програми, както и в секторните политики и инициативи. ЕС е сред водещите сили за приемането на Програмата на ООН относно устойчивото развитие до 2030 г. и нейните цели за устойчиво развитие (ЦУР). Показателите на Съюза и неговите държави членки по отношение на ЦУР са сред най-добрите в света. За да постигнем целите до 2030 г. е необходимо всички страни да съблюдават тези цели в цялостната система на стратегическото и програмно планиране от националното ниво, през регионалните планове до плановете за интегрирано общинско развитие. ПИРО Златарица е структуриран и целенасочен в рамките на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“

Фигура 2. Цели за устойчиво развитие

Източник: Документ за размисъл Към устойчива Европа до 2030 г.; Авторски колектив, ПИРО Златарица 2020®

Програма за развитие: България 2030

Националната програма за развитие „България 2030“ е програмен документ, поставящ рамката и насоките за подготовка на останалите стратегически документи в страната. С тази програма

се адаптират приоритетите на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“ към нашата национална специфика в границите на България. Документът определя три стратегически цели: ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата, за реализирането на които са предвидени целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие – Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България. За постигането на стратегическите цели са дефинирани 13 национални приоритета, като с решение на правителството са определени водещите ведомства по отделните приоритети.

Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

Въпреки че времето на действие на този документ е ограничено до 2022 г., Националната стратегия за регионално развитие се фокусира върху балансираното, равнопоставено и устойчиво развитие на регионите в България през периода до 2022 г. и очертава начините и средствата за намаляване на неравенствата между отделните региони, области и общини в страната. Стремежът за постигането на баланс продължава общата Кохезионна политика на ЕС на национално ниво. НСРР е интегрирана стратегия за развитие, осигуряваща координация между управлението на различните сектори и условия за реализация на НПР БГ 2030.

Фокусът на стратегията е постигането на полицентрично, балансирано и устойчиво развитие на регионите в България. От друга страна тя осигурява координация между отделните секторни политики и стратегически документи на национално ниво и подпомага тяхното синхронизиране на по-ниските нива на планиране (NUTS 1, NUTS 2 и NUTS 3).

Целите и приоритетите на НСРР подчертават значението на малкия и среден бизнес, формирането на устойчиви туристически дейности и подобряването на социалната и техническата инфраструктура при съхраняване на природното и културно наследство.

Актуализирана национална концепция за регионално и пространствено развитие 2013-2025

Устройството и управлението на националната територия до 2025 година се регламентира от Национална концепция за пространствено развитие, която е актуализирана през 2019 г. и с нея се полагат основите за новата програма за развитие на регионите 2021-2027 г. Концепцията съдържа средносрочни и дългосрочни насоки за устройственото планиране и опазването на териториалните ресурси. Тя осигурява и подходяща основа за териториална насоченост и израз на секторните политики и стратегии, като се подчертава, че желаният модел за умерен полицентризъм (поддържане на мрежа от равномерно разпръснати градове, които са предпоставка за по-балансирано развитие и съживяване на селските и периферните райони) все още е на дневен ред.

Актуализираният документ има няколко много важни нови елемента: отразени са новите насоки в европейската кохезионна политика и политиката за пространствено развитие; стратегическата ѝ част интегрира в още по-силна степен регионалното планиране с пространственото такова; и идентифицира конкретни територии със специфични характеристики, потребности и потенциали.

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен регион за периода 2021-2027 (ИТСР)

Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион за планиране от ниво 2 е средносрочен стратегически планов документ, който определя политическата, икономическата, пространствената и тематичната рамка на развитието на региона в годините на новия програмен период 2021–2027 г.

Тя е разработена в съответствие с Националната концепция за регионално и пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.) и отчита предвижданията на регионално ниво на секторните стратегии в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда.

Предложените целенасочени действия са фокусирани върху увеличаване на конкурентните предимства на региона и догонване на средните показатели на региона с тези на водещите на национално ниво, преодоляване на вътрешнорегионалните различия в социалната, икономическата и техническата инфраструктура, съхранение и развитието на човешкия фактор, основен капитал в територията на региона.

В ИТСР на Северен централен регион са заложени следните приоритети:

Приоритет 1: Икономически подем и трансформация

Приоритет 2: Развитие на човешкия потенциал и постигане на социален растеж

Приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност

Приоритет 1 цели повишаване на конкурентоспособността на региона на национално и европейски равнище, за да се поддържа силен икономически растеж и да нараства благосъстоянието. Подкрепа за нови инвестици с повишена ефективност, установяване на иновационния подход във всички сектори на икономиката, подобряване на инвестиционната среда и привличане на стратегически инвеститори, адаптиране на националната и регионална политика към нуждите и специфичните регионални условия за МСП и създаването на мрежи и инфраструктури, базирани на иновации и технологии, поддържане на ефективен регионален и местен пазар на труда.

Приоритет 2 е насочен към развитието на човешкия ресурс като най-важен за жизнеността и просперитета на региона.

Приоритет 3 цели постигане на териториално устойчив растеж в района и намаляване на различията между районите в страната чрез подобряване на комуникационната инфраструктура. Подобяването на транспортната и дигитална инфраструктура ще повишат конкурентните предимства на региона. От друга страна те ще допринесат за сближаване и постигане на по-балансиран растеж и възможност за осигуряване на равен достъп на всички жители, независимо от тяхното местожителство, до икономически и социални функции и услуги, подобряване на транспортната и цифровата свързаност.

План за възстановяване и устойчивост на Република България

Основната цел на Плана за възстановяване и устойчивост е да подпомогне икономическото и социално възстановяване от кризата, породена от COVID-19 пандемията. В изпълнение на тази цел правителството обединява мерки и реформи, които не само да възстановят потенциала за растеж на икономиката, но и да го развият, като осигурят устойчивост на негативни външни

въздействия. Това ще позволи в дългосрочен план постигането на стратегическата цел на правителството за сходство на икономиката и доходите до средноевропейските. В същото време Планът полага основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката в контекста на амбициозните цели на Зелената сделка.

Планът е структуриран в четири стълба, като по проекта от април 2021 г. разпределението е следното:

- **Иновативна България** – целящ увеличаване на конкурентоспособността на икономиката и трансформирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж – 26% от ресурсите по Плана.
- **Зелена България** – с фокус върху устойчивото управление на природните ресурси, позволяващо задоволяване на текущите нужди на икономиката и обществото, при запазване на екологичната устойчивост, така че тези потребности да могат да продължат да бъдат удовлетворявани и в дългосрочен план – 35,6% от ресурсите по Плана.
- **Свързана България** – акцентиращ върху осигуряването на условия за повишаването на конкурентоспособността и устойчивото развитие на районите на страната, каквито са подобряването на транспортната и цифрова свързаност, както и насърчаването на местното развитие, въз основа на специфичния местен потенциал – 21,9% от ресурсите по Плана.
- **Справедлива България** – с фокус върху групите и лицата в неравностойно положение за постигане на по-включващ и по-устойчив растеж и споделен просперитет за всички, както и с акцент върху изграждането на ефективни и отговорни публични институции, чувствителни към нуждите на бизнеса и потребностите на гражданите – 16,5% от ресурсите по Плана.

1.3. ОТГОВОРНОСТИ НА ИНСТИТУЦИИТЕ И ПАРТНЬОРИТЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО И ПРИЕМАНЕТО НА ПИРО

Общи изисквания към подготовката, съгласуването и приемането на ПИРО

Съгласно ЗРР и Правилника за неговото прилагане няколко са основните фигури в процеса на подготовка, съгласуване и приемане на ПИРО – кметът на общината, общинският съвет, заинтересованите органи и организации, икономическите и социалните партньори, както и физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината.

Функцията на организатор при изготвянето и съгласуването на ПИРО има кметът на общината, който осъществява координация и контрол по процесите. Съгласно Методическите указания с негова заповед се сформира работна група по подготовка, изготвяне и одобрение на ПИРО. В нея следва да са представени възможно най-много представители на заинтересованите страни в общината. Останалите заинтересовани лица трябва да имат постоянен достъп до информация за процеса и възможност за даване на становища и предложения при изготвянето на ПИРО, а в последствие и при неговата реализация.

Със заповед на кмета изготвянето на ПИРО се възлага на външен изпълнител (при спазване изискванията на ЗОП) или се разработва със собствен капацитет. Кметът е този, който чрез заповед организира и публично обсъждане на проекта на ПИРО и на ЕО по реда на чл. 20 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми в случаите, в които такава оценка е била изискана.

Общинският съвет е органът, който приема ПИРО на общината и контролира осигуряването на съответствие на общия устройствен план с плана за интегрирано развитие.

Заинтересованите лица имат право да дават аргументирани предложения при изготвянето на ПИРО и да получават информация при поискването ѝ.

Одобреният план за интегрирано развитие на община се представя от кмета на общината пред съответния областен съвет за развитие в срок до три месеца от неговото приемане от съответния общински съвет. ПИРО и решението на общинския съвет за неговото приемане се публикуват на страницата на общината в интернет, както и на портала за обществени консултации на Министерския съвет.

Изменение и актуализация на ПИРО

Изменение и актуализация на плана се допуска при условията, посочени в ППЗРР, в т.ч.:

- при съществени промени на икономическите и социалните условия в общината;
- в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС;
- при съществени промени в секторни стратегии и програми, влияещи върху изпълнението на плана;
- **при приемане или изменение на бюджета на общината и утвърждаване на индикативните разчети за средствата от Европейския съюз се актуализира и програмата за реализиране на плана.**

Същевременно, актуализация на програмата за реализация на плана може да бъде извършвана периодично въз основа на изводите и препоръките в годишните доклади за наблюдение с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане на целите и приоритетите за развитие. Периодичната актуализация на програмата за реализация и приложенията към нея се извършва с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране. Така например, в случай на възникнала възможност за включването на допълнителни ресурси – средства от националните и европейските програми за периода 2021-2027 г. или от други национални или донорски проекти и програми, при актуализацията на програмата за реализация могат да бъдат идентифицирани допълнителни проектни идеи, които да бъдат финансирани с допълнителните ресурси. Допълнителни мерки, дейности и проекти/проектни идеи се включват в програмата или приложенията към нея само чрез обосновка на приноса им към постигането на целите и приоритетите на плана при спазване на принципа на интегриран подход.

Изготвеният актуализиран ПИРО се приема при условията и по реда за изработване и приемане на плана.

Наблюдение и оценка на ПИРО

Наблюдението на плана се осъществява в съответствие с разпоредбите на ППЗРР. Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на ПИРО чрез разработване на годишен доклад за всяка година от действието на плана. Съгласно изискванията на ЗРР, за изпълнението на всеки ПИРО се извършва междинна (в средата на периода на действие) и последваща (не по-късно от една година след изтичането на периода на неговото действие) оценки. Последващата оценка включва:

1. Оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;

2. Оценка на общото въздействие;

3. Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;

4. Изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

1.4. СТРУКТУРА НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ЗЛАТАРИЦА

Структурата на плана за интегрирано развитие на община Златарица е изцяло съобразена с разпоредбите на чл. 13 от ЗРР и методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО 2021-2027 г., публикувани от МРРБ. Тя е изцяло в синхрон с най-добрите практики на стратегическото планиране на териториите.

Структурата на плана следва използвания методически подход при изготвянето му. Документът започва с представянето на резултатите от проведените социално-икономически и пространствени **анализи** на територията, които представят ситуацията в общината и очертават тенденциите в развитието ѝ до 2027 г. След това продължава с **оценка** и **изводи** от аналитичната част. На тяхна база е формулирана **визия** и са отправени **стратегически предложения** (цели и приоритети за развитие на общината). Накрая са разписани основните **инструменти** за успешната реализация, вкл. наблюдението и оценката на плана. Неразделна част от документа са съпътстващите го **приложения**, изготвени в процеса на неговото разработване.

Избраният подход обуславя основните точки (съдържание на плана), които са както следва:

- Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Златарица;
- Описание на взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво;
- Връзка на общината със съседните територии, които имат потенциал да влияят върху развитието ѝ;
- Синтезен SWOT анализ;
- Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г.;
- Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- Определяне на приоритетни зони за въздействие;
- Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие;
- Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия;
- Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО;
- Индикативна финансова таблица;
- Приложения.

1.4.1. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Златарица

Анализът на икономическото, социалното и екологичното състояние, на нуждите и потенциалите за развитие е изготвен за територията на цялата община. Подробното описание на отделните аспекти от общинското развитие завършва с обобщени изводи, комбинация от проблеми и потенциали. Идентифицираните проблеми и потенциали са основа за извеждането на синтезен SWOT анализ, чиято цел е да открои най-важните моменти в историческото и съвременното развитие на общината. Обобщени са положителните и отрицателните характеристики в рамките на община Златарица и прилежащия ѝ пространствен контекст – тенденциите на регионално, национално и европейско ниво. Съдържанието на SWOT анализа насочва към необходимите мерки за подчертаване на силните и преодоляване на слабите страни.

Анализът поставя акцент върху географската, историческата и културната характеристика, проследени са закономерностите във функционално-пространственото развитие, социалното, икономическото и екологичното състояние в границите на община Златарица. Подробно проучена е транспортната система, количествените и качествените измерения на електроснабдителната, водоснабдителната и канализационната системи. Административният капацитет на общината е представен като единство на възможности и ограничения за приложение на политики и изпълнение на проекти при взаимодействие между община Златарица, неправителствения сектор и бизнеса.

Аналитичната част включва още описание на взаимовръзките с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво. В табличен вид са откроени взаимовръзките между двата анализа – на местно и на регионално ниво, позволяващи бързото им сравнение и показващи доколко община Златарица се развива с темпото на региона.

На последно място, но не по важност, е представена връзката на община Златарица със съседните територии, които имат потенциал да оказват влияние върху местното развитие. Акцент в тази част са възможните общи проекти, които имат надобщинско ниво.

Изброените аспекти покриват разнообразието на общинското развитие и напълно съответстват на Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.

Разработването на анализа се базира на официална статистическа информация, становища от институции и стратегически документи в общината и региона, заедно с изводите от проведените публични дискусии и целеви анкети.

1.4.2. Стратегически цели, приоритети и мерки за развитие за периода 2021-2027 г.

Стратегическите предложения обхващат очертаването на визия за развитие до края на плановия период, формулирането на цели, приоритетни области и включените в областите мерки. Основно предизвикателство е формулирането на аргументирани, изпълними и съответстващи на местните ресурси и специфика предложения. Използването на интегриран подход за планиране на регионалното и пространственото развитие изисква целите и приоритетите да бъдат съгласувани и да предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие на общината, мрежата от населени места и отделните сектори (индустрия, транспорт, екологична инфраструктура, туризъм, аграрни дейности и др.),

залегнали в устройствените планове за развитие на територията. Към подхода се присъединяват и проследените обществени потребности и препоръки, заедно с насоките на стратегическите документи от по-високо ниво. Разгледаните аспекти са използвани за синтезирането на ключови теми. По този начин се постига синергичен ефект между резултатите на отделните приоритетни области, като за осъществяването на дадена цел допринасят повече от един приоритет.

1.4.3. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност

Важен фактор при разработването на ПИРО е да се осигури прилагането на принципа за партньорство и сътрудничество.

В тази част от ПИРО се описва цялостния процес по разработването му – от определянето на заинтересованите страни и ангажирането им до създаването на активна комуникационна среда, в която да се обменят идеи и опит между хората.

Приложиха се и се предвиждат подходящите средства за споделяне на информация, представяне на ПИРО и съвместно действие между община Златарица, кметовете на селата, културните институции, неправителствения сектор, представителите на бизнеса и експертния екип. Положителните контакти и комуникация, формирани по време на разработването на плана, следва да бъдат съхранени и продължени през следващите седем години.

1.4.4. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини

На база на анализа на силните и слабите страни на общинската територия, както и на потенциалите за развитие са определени приоритетни зони за въздействие на територията на общината, в които основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана. Това са пространствено обособени територии с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална структура на населението и характер и структура на основните фондове. Те са определени на базата на общи характеристики на определена територия или общи проблеми и потенциали за развитие. Целта на определянето на приоритетни зони за въздействие е постигане на максимален ефект с ограничените ресурси.

1.4.5. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход

Програмата за реализация на ПИРО има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на плана. Програмата за реализация е финалният елемент от структурата на ПИРО и представлява конкретния начин за осъществяване на неговите стратегически предложения. Програмата илюстрира прехода между приоритетните области, съответстващите им мерки и проектите от съдържанието на плана. Централно място заема списъкът с проекти, където са изброени, описани и обосновани отделните обекти и връзките между тях. Извършена е оценка на ориентировъчната им финансова стойност, избрана е управленска структура и са посочени заинтересованите партньори в реализацията на всеки проект. Включена е възможността за

актуализация на Програмата за реализация, като част от цялата система за наблюдение, оценка и актуализация на плана. Основни компоненти на програмата за реализация са:

- Описание на прилагания интегриран подход и предвидените мерки и дейности за реализация на плана – по какъв начин са комбинирани отделните елементи на секторните политики на местно ниво, така че да доведат до постигане на целите, определени в стратегическата част;
- Индикативната финансова таблица, която представлява общата финансова оценка на необходимите ресурси за реализация на най-значимите общински проекти. Прогнозираният общ финансов ресурс е разпределен между отделните приоритетни области от стратегията на плана и поетите ангажименти по неговото изпълнение от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация.

Адекватното планиране на финансовата таблица е предпоставка за успешно и ефикасно управление на финансовите ресурси на общината. За тази цел бъдещите финансови средства са реалистично предвидени на основата на потенциала на община Златарица да привлича и управлява средства от различните национални и европейски програми.

1.4.6. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия

Климатичните фактори – глобалното затопляне, природните бедствия, както и рисковите територии, заемат важно място в разработваните концепции и стратегии за пространствено планиране на държавите в ЕС, върху управлението на водите, земята и природните ценности. Адаптирането на подходите в планирането на регионалното и пространствено развитие към глобалното затопляне на климата ще осигури запазването на екологичния комфорт в урбанизираните територии и намаляването на рисковете от природни бедствия. В тази част от ПИРО Златарица е описана връзката между идентифицираните в анализите рискове и проблеми, формулираните цели и приоритети в стратегическата част на документа и посочените в програмата за реализация мерки за ограничаване на изменението на климата и за адаптация към вече настъпилите промени. Изпълнението на тези мерки е ресурсно обезпечено и обвързано със система от индикатори, позволяващи оценка на напредъка за периода на действие на плана, както и при извършване на междинна оценка или актуализация.

1.4.7. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на плана

Индикаторите за наблюдение и оценка са дефинирани съобразно смисъла и съдържанието на стратегическите цели и приоритетните области на стратегията. Системата от индикатори обединява два основни компонента – индикатори за резултат, проследяващи степента на изпълнение на целите, както и индикатори за продукт, измерващи ефектите от изпълнението на мерките в рамките на приоритетните области. Двата вида индикатори са въведени в следствие на предписанията от „Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“.

Индикаторите са избрани в синхрон с наличната и регулярно поддържана информационна основа в България и наличните данни в община Златарица. Така могат да бъдат посочени техни начални, междинни и целеви стойности. Инструментът ще бъде основно средство за изготвяне на годишните доклади за изпълнението на ПИРО, междинната и последващата оценка на плана.

По отношение на наблюдението и оценката на изпълнението на плана е разработена система за наблюдение, оценка и актуализация, обвързваща функциите на участващите звена и времеви график за действие. Подробно описани са отговорностите и компетенциите на отделните звена, посочена е логическата и времева обвързаност между отделните функции. Идентифицирани са ключови събития от процеса за наблюдение, оценка и актуализация на плана и конкретното участие и принос на въвлеченото звено. Ключовите събития са точно разположени във времето, за да се въведе управляема система от последователни и конкретно разписани стъпки. Посочен е начинът за интегрирането на индикаторите в отделните стъпки на наблюдението и оценката. Отбелязан е подходящият момент за изготвяне на междинна и последваща оценка, както и на актуализация на ПИРО, когато това е необходимо.

1.5. МЕТОДИ И ПРИНЦИПИ, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА ПИРО

Приложеният методически подход и следваните принципи при разработването на плана са в пълно съответствие с нормативните изисквания, целите и приоритетите на социално-икономическото и пространственото развитие на общината, като интегрална част от района. Планът е съобразен със специфичните изисквания за прилагане на нормативните документи, регламентиращи дейностите на местното самоуправление, териториалното устройство и опазването на околната среда. В рамките на разработването на ПИРО са приложени доказани теоретични постановки и методологически подходи за стратегическо планиране на устойчивото общинско развитие. Внимателно е подходено към инструментите за реализация на плана, изградени на основата на прилаганите европейски подходи, но и на реалните опит и умения за управление на проекти в българските общини, включително структурите на местното самоуправление, неправителствения и частния сектор. Подобен начин осигурява внедряването на съвременни идеи, но и способност за тяхната изпълнимост.

Принципи:

Структурираност. Общинският план за интегрирано развитие е съвкупност на смислово, функционално и хронологично свързани елементи. Използван е утвърдения метод за последователно надграждане на първоначален анализ, синтезирани оценки, обоснована стратегия и оперативни инструменти за реализация.

Интегрираност. Изследванията и изводите на ПИРО касаят разнообразните социални, икономически, екологични, културни и управленски проявления на местното развитие.

Точност. Приложените анализи се основават преобладаващо на официална статистическа информация. Използвани са данните от текущата статистика на НСИ, както и други официални източници – ДБТ, ОДЗ, ОПУ и оператори на комунални услуги и др. Същият принцип е използван и при дефинирането на системата от индикатори, с оглед на нейната реална приложимост и резултатност.

Публичност. Активният контакт и обмен на идеи със заинтересованите страни е ръководен принцип във всички дейности от обхвата на ПИРО. Съвместно са проследени характеристиките на общината, идентифицирани са проблемите и потенциалите, формулирани са стратегическите предложения и са положени основите за сътрудничество с оглед на реализацията на ПИРО.

2. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ЗЛАТАРИЦА

2.1. ПРОФИЛ НА ОБЩИНАТА

2.1.1. Природогеографска характеристика

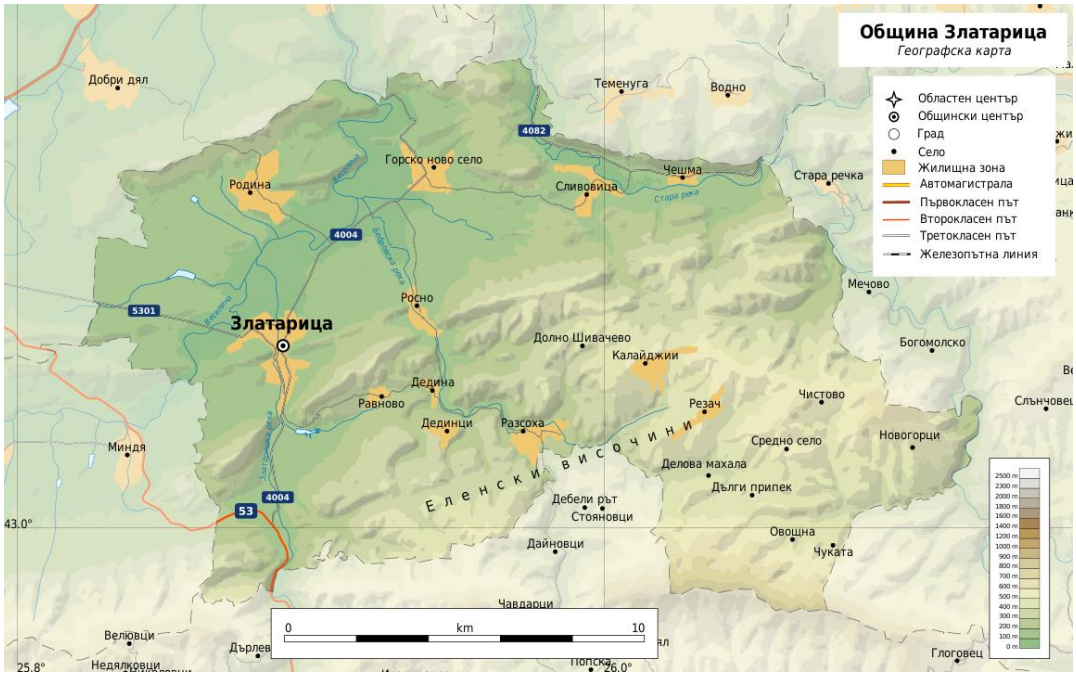
Географско местоположение и достъпност

Община Златарица се намира в Северна България (в Северен централен регион за планиране), област Велико Търново. Общинският център – гр. Златарица е разположен на около 25 км от областния център – гр. Велико Търново.

Общината е разположена в югоизточната част на област Велико Търново. С площта си от 232,676 км² заема 8-о място сред 10-те общини на областта, което съставлява 4,99% от територията на областта. Община Златарица граничи със следните общини:

- на юг – община Елена;
- на запад – община Велико Търново;
- на северозапад – община Лясковец;
- на север – община Стражица;
- на изток – община Антоново (област Търговище).

Фигура 3. Община Златарица

Източник: https://bg.wikipedia.org

Релеф и полезни изкопаеми

Релефът на общината е ниско планински, хълмист и равнинен, като цялата ѝ територия условно попада в Средния Предбалкан. Преобладават терени със средна височина от 300 до 600 м. Най-ниските части в долината на река Веселина имат надморска височина от 75 м. Около 2/3 от територията ѝ се заема от северните разклонения на Еленските височини, които са прорязани напречно от проломните долини на реките Златаришка и Бебровска (десни притоци на река Веселина, от басейна на Янтра). Тук южно от с. Делова махала, на границата с община Елена се намира и най-високата точка на общината – връх Кулата (901 м).

В най-северната част, северно от с. Горско Ново село, в пределите на общината попадат южните склонове на уединеното възвишение Романа, с едноименния връх с височина 427 м.

Северозападната част на общината в района на общинския център и село Родина се заема от широката и равна долина на река Веселина и най-долното течение на десния ѝ приток Златаришка река.

Извършените сондажни проучвания показват малки наличия на серни залежи в землището на село Разсоха.

Климат

Климатът на общината е умерено-континентален. Средните месечни максимални температури през лятото са около 28°C, а минималните зимни - 6°C. Средната годишна температура се движи около 11-12°C. Регистрирани са изключително ниски абсолютни минимални температури, когато от север нахлуват арктични въздушни маси.

Средната годишна сума на валежите се движи около 650 – 750 л/м², с максимум през юни и минимум през февруари. Преобладават валежите от дъжд. Трайната снежна покривка се задържа 33-46 дни в годината. Не са редки късните и пролетни мразове. Наблюдават се 3-4 засушливи периода с продължителност около 10 дни. В поречията на реките се задържат мъгли, които се отразяват неблагоприятно през студения период.

Преобладават западни и северозападни ветрове. Те довеждат влажни въздушни маси от запад. В някои сезони има и силни източни и североизточни ветрове. Те са доста силни и студени, но нямат тая сила и не отвяват снежната покривка. Фьонът или южнякът, както населението го нарича, духа през февруари, март и ранна пролет, особено по северните склонове на Еленските височини, следствие на което реките силно приижда.

Води

Територията на общината изцяло попада във водосборния басейн на Стара река. Реката протича по североизточната периферия на общината през землищата на селата Чешма и Сливовица. Втората по значение река е Веселина, която протича през северозападната, равнинна част, през землищата на град Златарица и селата Родина и Горско ново село. В нея отдясно, след общинския център, се вливат другите две големи реки в общината – Златаришка река и Бебровска река. Всичките четири реки имат почти постоянен дебит с изключение на лятото, когато водните им количества силно намаляват.

На територията на общината има изградени 7 водоема, които обогатяват още повече водните запаси. Използват се предимно за напояване, риборазвъждане и рибоотглеждане.

Почви

Над 3/4 от територията на общината е заета от сиви горски почви. Те са характерни за най-южните части на Дунавската равнина и най-вече за Предбалкана. По поречието на реките Златаришка, Стара река и Веселина се срещат алувиално-ливадните почвени видове и по-богатите на хумус почви. На някои места почвената ерозия е силно изразена и са взети мерки за възстановяването на почвата.

Растителност и животински свят

Растителността попада в дъбовата зона на предпланинския лесорастителен район. Дъбовете образуват чисти или смесени насаждения. Имат най-често издънков характер. Най-голямо разпространение от дървесните видове имат дъбовете – цер, зимен дъб, благун. Като подлес в

състава на насажденията се срещат глог, дрян, леска, люляк и др. Освен тях в по-голямо или по-малко количество се срещат габър, явор и липа. Във високите части горите са високостеблени. Изкуствено са направени насаждения от бял и чер бор, ела, явор и други.

Обликът на ландшафта, характерен за Предбалкана и дървесните видове, определят наличие на диви свине, сърни и елени, фазани и множество пернати видове.

2.1.2. Население и икономическа характеристика

Население

Динамиката на населението на община Златарица не се отличава от тази на национално ниво. След 1946 година се наблюдава устойчиво намаляване на населението. Според последните официални данни на Националния статистически институт (НСИ) за 2019 г. на територията на общината живеят 3 641 души. Сравнявайки данните от последните две преброявания в България – през 2001 и 2011 г. – се отчита спад с 8,8% (в сравнение с 2011 г.) и спад с 26,4% (в сравнение с 2001 г.) на населението, живеещо в общината.

Естественият прираст е с по-лоши стойности от тези на областно и **национално нива**. През целия разглеждан период прирастът е по-нисък в сравнение с област Велико Търново. През 2019 г. стойността е -15,8‰, спрямо -10‰ за област Велико Търново и -6,7‰ – за България.

Селища

Община Златарица се състои от 1 град и 23 села. В общинския център живее 57,3% от населението, а другите 42,7% са в останалите населени места.

Таблица 1. Населени места в община Златарица

с. Горна Хаджийска	с. Горско Ново село	с. Горско Писарево	с. Дедина
с. Дединци	с. Делова махала	с. Долно Шивачево	с. Дуровци
с. Дълги припек	гр. Златарица	с. Калайджии	с. Новогорци
с. Овощна	с. Равново	с. Разсоха	с. Резач
с. Рекичка	с. Родина	с. Росно	с. Сливовица
с. Средно село	с. Чешма	с. Чистово	с. Чуката

Икономическа характеристика

Основната движеща сила на икономиката в община Златарица е първичният сектор – селско, горско и рибно стопанство. Общината разполага с богати природни ресурси и благоприятно географско положение.

Място и роля на община Златарица в областта

Приносът на община Златарица към областната икономика е много малък 0,4% от цялата продукция, а населението е само 1,6%. Положителна черта е, че произведената продукция в общината непрекъснато нараства. Положителна характеристика на икономиката е, че производството на 1 000 души се повишава.

Таблица 2. Място и роля на община Златарица в областта по избрани показатели

Показател	За общината	Дял от областта (%)	Общо за областта
Територия (км^2)	232,676	4,99	4 661,6
Население (2019 г., НСИ)	3 641	2,2	164 538
Гъстота на населението (д./км^2)	15,6	-	35,3

Показател	За общината	Дял от областта (%)	Общо за областта
Регистрирани в БТ безработни лица към 31.12.2019 (д., НСИ)	190	3,02	6 290
Коефициент на безработица, 2019 (%)	15,6	-	2,0
Произведена продукция, 2019 (хил. лв.)	13 193	0,4	3 679 310

Източник: НСИ, Община Златарица

2.1.3. Историческо развитие и културно наследство

В общината са разкрити три селищни могили, близо до град Златарица, възникнали през средния неолит и са продължили съществуването си през ранния и средния халколит. В тях са намерени дребни оръдия на труда. Не са локализирани селища от бронзовата и ранножелязната епоха. Има много надгробни могили, които се отнасят към тракийските. Представляват изкуствени насипи с различна големина. Точно датиране на всички могили не може да се направи, тъй като на много от тях липсва датировъчен материал и предмети, свързани с погребалния ритуал. От проучванията е установено, че те са насипвани през три основни периода: първи период – XIV-XII в. пр.н.е., втори период – VII в. пр.н.е., и трети – VII-XIV в. Открити са паметници от ранновизантийската епоха, които са частично проучени. Става дума за крепости, част от укрепителна система, разрушени още в древността. Не са регистрирани паметници и поселения от времето на Първото българско царство.

Разкрита е средновековна църква (XIII-XIV в.) в землището на с. Горско Ново село, която е в процес на проучване.

Още след освобождението на България от Турско робство Златарица съществува като самостоятелна административна единица. Селищата от общината са създадени още преди Освобождението – през Втората Българска държава. Името на гр. Златарица е свързано с добиването на златоносен пясък от реката. Този занаят е усвоен от рударите, които са се установили в този район след потушаването на Чипровското въстание. Според фермана на султан Селим през 1791 г. Златарица е имала 440 къщи. В района на общината има три селищни могили от преди 6-7 хил. години. В местността „Градището“ има останки от крепост и крепостни стени. На юг от Златарица минава Римският път за Цариград.

Таблица 3. Паметници на културата в община Златарица според списъка на НИНКН

№	Наименование на НКЦ	Населено място	Вид на НКЦ по чл. 47 от ЗКН	Категория на НКЦ
1	Антична крепост	с. Горско Ново село	Археологически от античността и средновековието	местно
2	Паметник - братска могила, в двора на църква „Св. Архангел Михаил“	с. Горско Ново село	Исторически	
3	Паметник на падналите във войните	с. Горско Ново село	Исторически	
4	Останки от крепост	с. Дединци	Архитектурно-строителен от античността и средновековието	местно
5	Останки от църква	с. Дединци	Архитектурно-строителен от античността и средновековието	местно

№	Наименование на НКЦ	Населено място	Вид на НКЦ по чл. 47 от ЗКН	Категория на НКЦ
6	Църква „Св. Йоан Кръстител“	с. Дединци	Художествен	
7	Църква „Св. Николай“	гр. Златарица	Архитектурно-строителен	местно
8	Взаимно училище в двора на църквата	гр. Златарица	Архитектурно-строителен	местно
9	Къща на Христо Грънчаров	гр. Златарица	Архитектурно-строителен	национално
10	Къща на Никола Георгиев Дюлгеров	гр. Златарица	Архитектурно-строителен	национално
11	Къща на Петър Пенчев Кирчев	гр. Златарица	Архитектурно-строителен	национално
12	Къща на Кръстина Недева Узунова	гр. Златарица	Архитектурно-строителен	национално
13	Кладенец в оградния зид на Иван Добрев	гр. Златарица	Архитектурно-строителен	национално
14	Къща на Иван Винев Попов с плевнята в двора и портата	гр. Златарица	Архитектурно-строителен	национално
15	Сводест мост на р. Веселина	гр. Златарица	Недвижима културна ценност	
16	Паметник „Майка България“	гр. Златарица	Исторически	
17	Църква „Въведение Богородично“	с. Родина	Недвижима културна ценност	
18	Паметна плоча на загиналите във войните	с. Родина	Исторически	
19	Църква „Въведение Богородично“	с. Сливовица	Художествен	
20	Паметник на падналите във войните	с. Сливовица	Исторически	
21	Останки от църква	с. Средно село	Архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	местно
22	Старинен кладенец	с. Средно село	Архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	местно
23	Владиковия мост	гр. Златарица	Архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	местно
24	Останки от манастир „Св. 40 мъченици“	гр. Златарица	Архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	местно
25	Римска крепост	гр. Златарица	Архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	местно
26	Възпоменателен паметник	гр. Златарица	Исторически	местно
27	Надгробен паметник, в двора на църквата „Св. Николай“	гр. Златарица	Исторически	местно

Източник: проект ОУПО Златарица

КИН на Златаришката община има значима национална и геокултурна стойност. Разнообразието от паметници на нематериалното и материално наследство в съчетание с уникална природна среда придават качество и съдържат потенциал за развитие на самата община. Териториалният обхват на културното и природно наследство се характеризира с дисперсност, простирайки се по цялата община.

На територията на общината, освен описаните обекти по-горе има 38 къщи, които са от „местно значение“ и 40 бр. къщи, които са от „ансамблово значение“.

Златаришката община обхваща територия, заселена още от древността със следи от епохата на траките в почти всички населени места в региона. Състоянието им е в процес на все нови разкрития. Представени са различни форми на КИН:

- Недвижимо материално наследство – единични обекти, с периодизация от края на XIX и началото на XX в., носители на потенциал като сграден фонд, урбанистична структура, традиционен тип обитаване; и обекти от Античност и Средновековие – носители на потенциал за развитие на форми на туризъм и рекреация.
- Нематериално наследство – съхранени традиции, обичаи, местни занаяти и производства, характерен бит, религиозни и фолклорни фестивали и др., допълващи характерната материална среда – спомени, легенди, местен фолклор.
- Природно наследство – природна среда, съотносима към конкретни етапи на историческото развитие на територията, характерен ландшафт. Природното наследство в територията преобладаващо е интегрирано с Античното и Средновековно културно наследство.

Нематериалното наследство е ценност за всяко селище и с различна степен на ефективност се поддържа от населението и от културни институции.

Празници и обичаи

Община Златарица ежегодно изпълнява богат културен календар, в който са включени всички културни събития, които организират и провеждат читалищата на територията на общината.

Ежегодно провеждани общински и общоградски празници и честванията са:

- 6 януари – Йордановден;
- 13 януари – Банго Васил, Ден на ромската култура в град Златарица;
- 21 януари - Бабинден;
- 14 февруари – Трифон зарезан;
- 19 февруари – отбелязване смъртта на Васил Левски;
- 1 март – Ден на мартеницата;
- 3 март – Национален празник;
- 8 април – Международен ден на ромите;
- **9 май – Празник на гр. Златарица;**
- 20 май – Регионален преглед на пенсионерската художествена самодейност;
- 24 май – Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост;
- 30 май – Празник на с. Резач;
- 1 юни – Международен ден на детето;

- 21 юни – Празник на с. Сливовица и с. Дедина „Св. Дух, Петдесятница“;
- 24 юни – Еньовден – празник на билките;
- юни – Празник на с. Средно село;
- юли – Празник на с. Долно Шивачево и с. Разсоха;
- 2 август – Традиционен сбор на с. Дединци;
- 30 август – Традиционен сбор на с. Росно;
- 4 септември – Ден на градинската чорба;
- 6 септември – Съединението на България;
- 22 септември – Ден на независимостта на България;
- 24 септември – Фолклорен празник „С песните на Борис Машалов“;
- 27 септември – Традиционен сбор на с. Калайджии;
- 31 октомври – Традиционен сбор на с. Горско Ново село;
- 22 ноември – Традиционен сбор на с. Родина;
- 24 ноември – Освобождението на Златарица;
- 27 ноември – Ден на народните храни. Празник на туршиите и ракиите;
- 6 декември – Никулден;
- 24-31 декември – Коледни и новогодишни празници.

На територията на община Златарица 7 читалища развиват дейност и са вписани в Регистъра на народните читалища, воден към Министерството на културата. Едно от тях е разположено в общинския център. В по-малко от половината населени места на общината има читалища. Само в три от читалищата има регистрирани библиотеки. Най-голямата библиотека е в Ч „Развитие 1885“, която има 23 000 библиотечни единици.

Общината има богато културно наследство и население, успяло да съхрани своя бит и фолклор, да запази за поколенията множество традиции, обичаи, песни и легенди, които се представят и интерпретират от читалищните танцови, певчески и театрални състави по време на регионални и национални фолклорни събори и конкурси.

Читалищните колективи участват в различни национални и международни събори и фестивали, от които печелят и различни награди и дипломи за успешно представяне. Тяхното творчество дава възможност да се запазят традициите. В читалищата има различни състави и групи: любителски театрален състав, младежки и детски фолклорни състави, женска певческа група, група за народни песни, пенсионерски клуб.

Таблица 4. Читалища на територията на община Златарица

Наименование на читалището	Населено място	Библиотечни единици
Ч „Развитие 1885“	гр. Златарица	23 000
НЧ „Пробуждане 1902“	с. Горско Ново село	8 180
НЧ „Просвета 1927“	с. Сливовица	3 500
НЧ „Будители 2011“	с. Росно	500
НЧ „Балкански извори 2002“	с. Калайджии	-
НЧ „Напредък 1912“	с. Родина	500
НЧ „Борба 2010“	с. Дедина	400

Източник: Община Златарица

Читалищата допринасят за обогатяването на културния живот, социалната и образователна дейност на гражданите на общината. Развитие на творческите заложби на подрастващото поколени и приобщаването им към ценностите и постиженията на науката, изкуството и културата.

Градският музей в гр. Златарица се помещава в сградата на бившето класно училище, построено през 1860 г., която е архитектурен паметник на културата от епохата на Възраждането. Сградата е реставрирана, като изцяло е запазен външният облик и е направена известна адаптация във вътрешната част с оглед на уреждане на музейна експозиция. Тя проследява развитието на селището от създаването му до наши дни. Тук посетители се запознават с културното наследство и миналото на Златарица.

В музея **Дом паметник на септемврийци** е подредена етнографска изложба, финансирана по проект към Фонд „13 века България“, представяща една малка част от материалната култура на населението от Златаришкия край. Тук се помещава и Музеят на етносите, в който са изложени сечива, оръдия на труда, носии и др. характерни предмети за различните етноси на територията на общината – българи, цигани, власи, помаци и турци.

Традиционен поминък

Основен поминък за местните хора в общината са били селското стопанство и добивът на златоносен пясък от реката.

Спорт

Системно практикуване на физическите упражнения и спорт е едно от важните условия за подобряване на здравето и физическото развитие на хората. Основен елемент от системата на физическото възпитание и спорта са спортните обекти и съоръжения. Спортната инфраструктура на община Златарица е представена от един стадион и две спортни площадки, които се намират в училищата. Физическото състояние на два от обектите е добро, а на третия лошо.

Таблица 5. Спортна инфраструктура община Златарица (вкл. в училищата)

Вид на обекта (стадион, спортна площадка и др.)	Населено място	Капацитет (площ, бр. места)	Физическо състояние
Спортни площадки в СУ „Св. св. Кирил и Методий“	гр. Златарица	1300 м²	Добро състояние
Спортна площадка в ОУ „Васил Левски“	с. Средно село	500 м²	Лошо състояние
Стадион „23-ти септември“	гр. Златарица	30740 м²	Добро състояние
Стадион в с. Горско Ново село	с. Горско Ново село	11634 м²	Лошо състояние
Спортна зала - бадминтон, баскетбол, борба, гимнастика.	гр. Златарица	677 м²	Лошо състояние

Източник: Община Златарица

В община Златарица са регистрирани 3 спортни клуба:

- Спортен клуб „Златарица Борба“ гр. Златарица - борба;
- Футболен клуб „Ботев - Горско Ново село“ с. Горско Ново село - футбол;

Футболен клуб „Ботев 1921“ гр. Златарица - футбол;

2.1.4. Функционална структура, състояние на селищната мрежа и връзки със съседните територии

При изготвянето на ОУП на община Златарица са направени подробни анализи на територията и нейната функционална структура.

Резултатите от тях показват, че в община Златарица преобладават горските територии, които заемат почти половината територия – 47,55%, с близък дял са и земеделските територии – 46,33%. Териториите, заети от реки и водни площи, заемат 1,29% от територията. Териториите с жилищни функции заемат 2,76% от общата площ.

Таблица 6. Баланс на територията на община Златарица според проект ОУП Златарица

Наименование на териториалния елемент	Площ на съществуващи елементи	
	Площ (ха)	%
1. Жилищни функции	645,19	2,76
2. Обществено обслужващи функции	17,69	0,08
3. Производствени дейности	109,69	0,47
4. Складови дейности	15,62	0,07
5.Рекреационни дейности, курорти и вилни зони	0,66	0
6. Озеленяване, паркове и градини	23,54	0,1
7. Спорт и атракции	7,79	0,03
8. Комунално обслужване и стопанство	36,79	0,16
9. Земеделски територии, в т.ч.:		
9.1. Обработваеми земи-ниви	8 872,66	37,98
9.2. Обработваеми земи-трайни насаждения	541,37	2,32
9.3. Необработваеми земи	1 409,89	6,03
10. Горски територии, в т.ч.:		
10.1. Гори	11 109,89	47,55
10.2. Защитни гори	0	0
10.3. Рекреационни гори	0	0
10.4. Горски земи	0	0
11. Водни площи	300,38	1,29
12. Транспорт и комуникации	241,84	1,04
13. Техническа инфраструктура	10,62	0,05
14. Недефиниран НТП и функция	10,15	0,04
15. Гробищен парк	7,94	0,03
Защитени и нарушени територии		
А) За природозащита	0	0
Б) За опазване на културното наследството	2,03	0,01
В) С особена териториалноустройствена защита	0	0
Г) За възстановяване и рекултивация	0	0
Д) С активни и потенциални свлачища и срутища	0	0
Е) Други нарушени територии	0	0
Ж) Обша площ (с отчитане на припокриването)	2,03	0,01
Обща площ:	**23 363,74**	**100**

Източник:проект ОУПО Златарица

Основните данни за населените места, съставляващи селищната мрежа на община Златарица, са дадени в следващата таблица.

Таблица 7. Разпределение на общата територия по населени места в община Златарица

Населени места	Площ (км²)	Общо в %	Население, 2019 г.	Площ м²/жител
с. Горна Хаджийска*	-		2	
с. Горско Ново село	15,32	6,6	474	323,21
с. Горско Писарево*	-		0	
с. Дедина*	-		21	
с. Дединци	21,49	9,2	7	30 700,00
с. Делова махала*	-		0	
с. Долно Шивачево	6,89	3,0	44	1 565,91
с. Дуровци*	-		0	
с. Дълги припек*	-		32	
гр. Златарица	49,55	21,3	2085	237,65
с. Калайджии	18,2	7,8	100	1 820,00
с. Новогорци*	-		1	
с. Овощна*	-		0	
с. Равново*	-		17	
с. Разсоха	9,91	4,3	45	2 202,22
с. Резач	10,54	4,5	89	1 184,27
с. Рекичка*	-		0	
с. Родина	19,53	8,4	470	415,53
с. Росно	13,17	5,7	77	1 710,39
с. Сливовица	22,36	9,6	86	2 600,00
с. Средно село	36,76	15,8	74	4 967,57
с. Чешма*	-		16	
с. Чистово*	-		1	
с. Чуката*	-		0	
Община Златарица	**232,68**	**100**	**3641**	**639,06**

Източник: Проект ОУПО Златарица; НСИ

**в ОУП липсват данни за площа на населеното място*

Селищната структура в община Златарица обхваща общо 24 населени места - един град и 23 села. Селищната мрежа е неравномерно разположена върху територията ѝ.

В териториалната структура на община Златарица определящо влияние за пространственото разположение на населените места има релефът – хълмист, нископланински и равнинен, на места силно пресечен със стръмни скатове и дълбоки дерета, който е предпоставка за хетерогенното разпределение на селищата от части основно по протежението на реките, което формира линеарния характер на пространствената структура, както на селищната мрежа, така и на повечето от населените места.

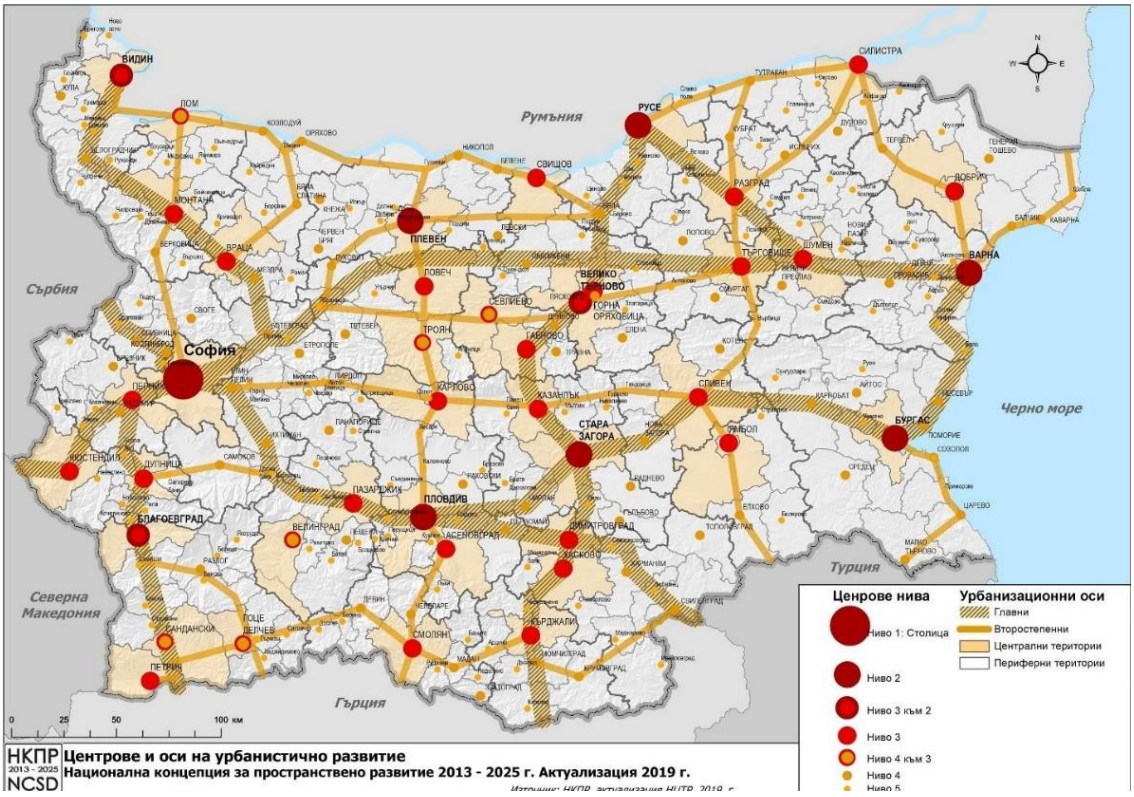
В пространствената структура на общината се открояват няколко основни направления, по които са разположени повечето селищни структури. Характерно за пространствената структура на селищната мрежа е тенденцията за усвояване на нови терени по дължината на комуникационните връзки.

Най-голямо е землището на гр. Златарица с 21,3% от площа на общината.

Съгласно актуалната категоризация на населените места от 27.11.2018 г., изготвена от МРРБ, гр. Златарица попада в пета категория (от 8 общо). По-големите села - Горско Ново село и Родина, са 7-ма категория, както и с. Калайджии. Всички останали 20 села са от 8-ма категория.

Според градоустройствената категоризация (Наредба №7, обн. ДВ бр.3 от 2004 г.) гр. Златарица попада в категорията „много малък град“ (до 10 000 жители).

Фигура 4. Центрове и оси на урбанистично развитие

Източник: АНКПР

Община Златарица е разположена в северната част на страната. Посредством сухопътни връзки от общинския център може да се достигне до по-големите икономически центрове, отдалечени както следва:

- Златарица – Велико Търново – 25 км;
- Златарица – Габрово – 75 км;
- Златарица – Русе – 131 км;
- Златарица – Силистра – 235 км;
- Златарица – Севлиево – 70 км;
- Златарица – Търговище – 98 км.

2.2. СЪСТОЯНИЕ НА РЕГИОНАЛНАТА И МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

Икономиката на община Златарица не функционира в затворена системата, а като част от общата икономика на страната. Местните икономически показалите оказват влияние върху тези на областно и национално ниво и обратното. Това дава възможност, чрез анализ, да се открояят силните местни икономически страни, които имат най-голям дял в общата икономика. Ключовите характеристики, които се проследяват, са свързани с развитието на икономиката и жизнения стандарт на жителите на община Златарица. От друга страна, общото състояние на икономиката в България оставя своя отпечатък върху местната такава.

За да се открои тази неразривна връзка, са изследвани няколко ключови макроикономически показателя на национално ниво. Това са:

Брутен вътрешен продукт (БВП) – индикаторът се използва за измерване стандарта на живот в страната, чрез остойностяване на всички произведени стоки и услуги. Колкото по-висок БВП има страната, толкова е по-силна икономиката и има по-висок стандарт на живот населението.

Реален ръст на БВП – чрез него се измерва икономическия растеж. Той се измерва в процентно изменение на БВП спрямо даден базисен период.

Средногодишна инфлация – представлява постоянното и цялостно покачване на цените, което означава постоянен спад в покупателната способност на парите.

Ниво на безработица – НСИ измерва коефициента (нивото) на безработица като отношение на броя на безработните спрямо броя на икономически активните лица.

Преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) – индикаторът отразява потока от чуждестранни инвестиции към страната. Може да се каже, че колкото е по-голям той, толкова повече страната е по-привлекателна за чужди инвеститори.

2.2.1. Общи тенденции на икономическото развитие в страната

Общото макроикономическо развитие на България в последните 10 години беше белязано от световната икономическа и финансова криза и възстановяването от нея.

Проследявайки динамиката на БВП по текущи цени, през годините се отчита непрекъснат растеж (с изключение на 2013 г.) в абсолютни стойности. Това, обаче, не е достатъчно за реален ръст на българската икономика. Всъщност е точно обратното, реално БВП все още не е достигнал пред-кризисните си нива, като само в периода 2012-2013 г. се наблюдава задържането на неговото реално ниво. През останалите години се отчита устойчив спад следствие на инфлацията и други процеси.

Размерът на ПЧИ също се задържа на сравнително еднакви стойности, но отчитайки инфлацията и други макроикономически показатели, реално чуждестранните инвестиции намаляват.

След период на дефлация (която често е свързана със забавянето на икономиката), последните години (2017-2019 г.) се отчита увеличаващо се средногодишно ниво на инфлация.

Последиците от изминалата криза могат да се проследят и с нивото на безработица в страната, което в периода 2010-2014 г. е над 10%, докато в последните години устойчиво намалява и през 2019 г. достига до исторически ниски нива от 4,2%.

Тези фактори – ниска безработица, намаляващи ПЧИ, растяща инфлация и намаляващ реално БВП – се отразяват и на местните икономики и население, чиито доходи от такси, продажби, труд и други източници на приходи се увеличават, но в същото време покупателната им способност намалява. Много ниските нива на безработица от своя страна пък оказват пряко влияние върху възможността за привличане на нови инвестиции и големи работодатели в българските общини, които трудно ще намират кадри за обезпечаване на трудовия процес.

Тази линия на развитие, характерна за българската икономика, определя и ограниченията и възможностите за развитие пред община Златарица.

Таблица 8. Основни макроикономически показатели на националната икономика за периода 2009-2019 г.

Основни макроикономически показатели - реален сектор	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
БВП в текущи цени (производствен метод) - млн. лв.	73 147	74 407	80 682	82 209	81 919	83 857	89 333	95 092	102 308	109 695	118 669
Реален ръст на БВП на годишна база - %	3	-1	-2	0	0	-2	-4	-4	-4	-3	-3
Средногодишна инфлация - %	2.5	3.0	3.4	2.4	0.4	-1.6	-1.1	-1.3	1.2	2.6	2.5
Коефициент на безработица (15 + години) - %	6,8	10,3	11,3	12,3	12,9	11,4	9,1	7,6	6,2	5,2	4,2
Преки чуждестранни инвестиции в страната - млн. евро	20 442	22 114	21 645	21 951	23 340	21 582	23 163	23 509	24 475	24 920	23 342

Източник: НСИ

През 2020 г. настъпва пандемия от COVID-19, която предизвиква здравна и социално-икономическа криза, с неясна и непрогнозируема продължителност. Държавата разработи пакет от решения за намаляване на неблагоприятните социално-икономически последици от кризата от COVID-19. Оценките за управлението на COVID кризата в България обаче са неоднозначни и противоречиви. Пандемията повлиява върху държавния бюджет, като води до увеличаване на разходите за здравеопазване и социални плащания и също така предизвиква спад в приходите поради намаляване на икономическата активност, тъй като временно нетрудоспособните поради болест не произвеждат и потребяват по-малко. Това ще даде отражение на икономиката през следващите години.

2.2.2. Общи тенденции на икономическото развитие в Северен централен регион от ниво 2

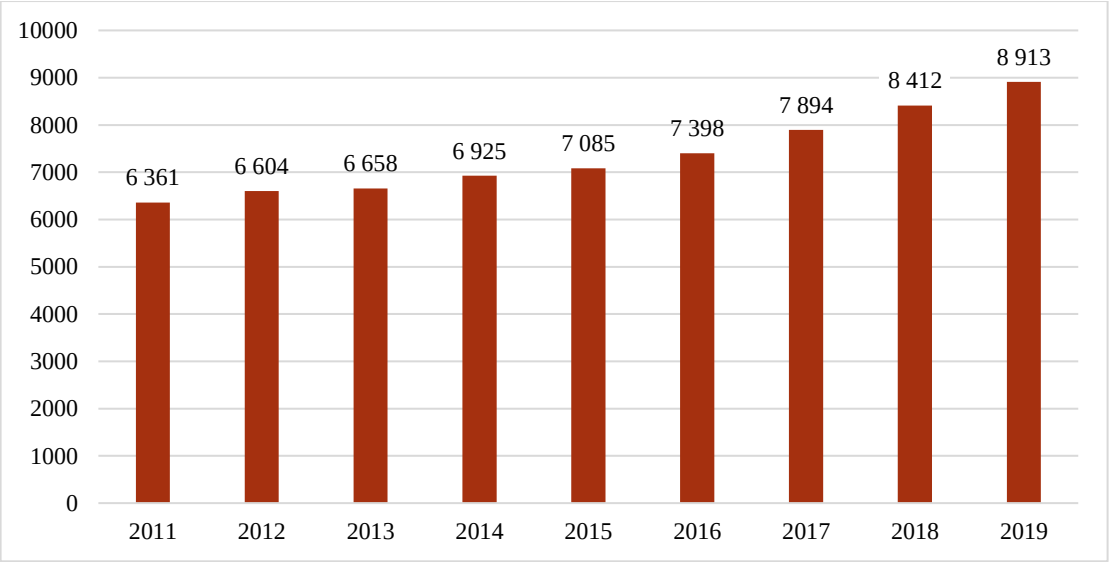
Общите тенденции и изводи за икономическото развитие в региона на ниво 2 са изведени в Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион (обхващаща областите Велико Търново, Габрово, Разград, Русе и Силистра). В ПИРО Златарица са изведени само по-важните от тях, а именно:

- Значителни демографски загуби - най-голямото абсолютно и относително намаляване на населението от всички региони в страната;
- Предизвикателство пред икономическия растеж на региона ще бъде намаляващото население и заедно с това намаляването на трудоспособното население;
- В бъдеще ще се оказва все по-голям натиск върху публичните услуги, здравеопазване, социални дейности и пенсионна система, поради увеличения дял на жителите над 65 години;
- Дисбалансът в териториалното разпределение на населението ще продължи и има възможност да се задълбочи;

- Намаляването на населението на възраст до 14 години ще наложи реформи в сферата на образованието и в мрежата от учебни заведения;
- В регионът преобладават слабо урбанизирани (периферни) общини – 55,6% от всички общини за СЦР;
- Регионът е с висок дял на нискообразован и ниско квалифициран човешки потенциал;
- Висок дял на икономически дейности с малка добавена стойност.

Данните показват ръст на БВП с 28,6% за периода 2011-2019 г. Северният централен район запазва своето предпоследно пето място спрямо останалите райони от ниво 2 и по-ниското от средното за страната равнище по показателя БВП в националната икономика. Във вътрешно регионален план, през 2019 г. най-висок е размерът на БВП в област Русе – 2 772 мл. лв. и област Велико Търново – 2 592 млн. лв., като формират повече от половината от БВП за района.

Фигура 5. Северен централен регион – БВП в текущи цени (млн. лв.)

Източник: НСИ

Стойността на показателя БВП на човек от населението за СЦР за същия период е 11 445 лв. Наблюдава се лек прираст спрямо предходните години, но въпреки това стойността му продължава да е под средната за страната (28 850 лв.).

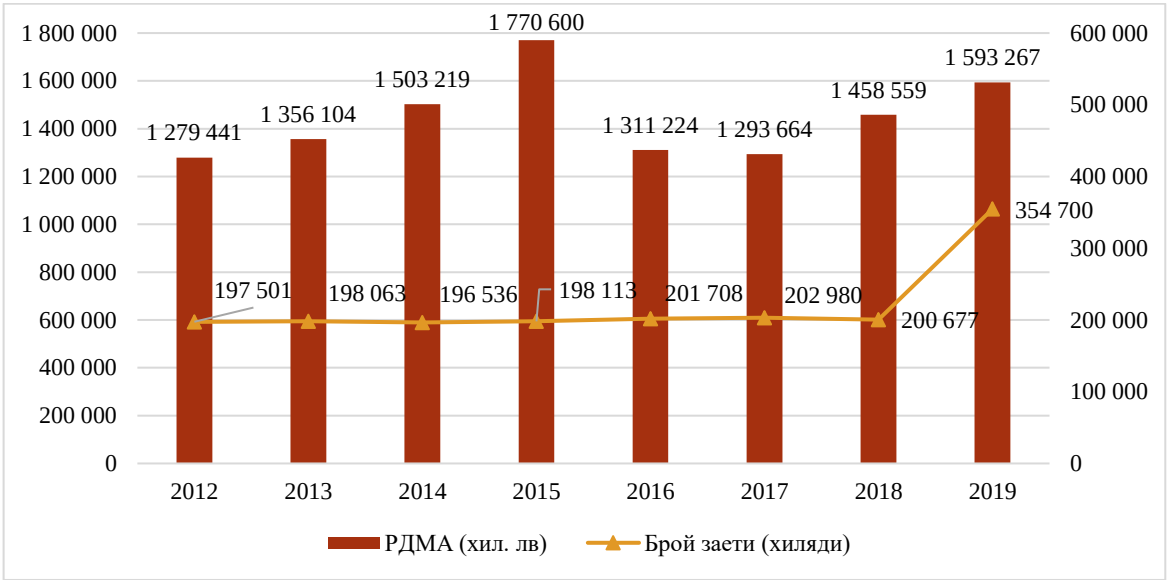
По показател БВП на човек от населението за 2019 г., най-високи стойности са отчетени в областите Габрово (14 444 лв.) и Русе (12 771 лв.), по-високи от средната за Северния централен район (1 445 лв.). Следват областите Велико Търново (11 071 лв.) и Разград (10 416 лв.), а най-ниски са стойностите на показателя в област Силистра (7 687 лв.).

Разходите за придобиване на ДМА (РДМА) рязко се свиват за 2016 г., спрямо предходната, а след това започва тяхното наваксване, което все още не е достигнало нивата от преди 2015 г. По данни на НСИ разходите за придобиване на ДМА са 1 593 267 хил. лв. или с 8,5% повече в сравнение с предходната година.

Във вътрешнорегионален план, през 2019 г. най-големи разходи за ДМА са направени в областите Велико Търново (485 472 хил. лв.) и Русе (439 551 хил. лв.); следват Разград (266 323 хил. лв.), Габрово (238 310 хил. лв.) и Силистра (163 611 хил. лв.). Тенденцията във всички области е към увеличаване, следвайки тази в региона и страната.

Тенденцията за увеличаване броя на заетите също е спазена в периода 2014-2018 г., с единствено изключение – 2018 г., когато се наблюдава лек спад.

Фигура 6. Северен централен регион – РДМА (хил. лв.) и брой заети лица

Източник: НСИ

Чуждестранните преки инвестиции в нефинансовия сектор в страната към 31.12.2019 г. възлизат на 25 341 512,8 хил. евро. За същия период в Северен централен регион чуждестранните преки инвестиции са 1 120 593,1 хил. евро, като сравнително малкият им относителен дял в общия обем на привлечените чужди средства за страната се запазва – 4,4%.

Най-привлекателни за инвеститорите през 2019 г. са областите Русе и Габрово.

2.2.3. Общи тенденции на икономическото развитие в област Велико Търново

Изследвайки процесите на областно ниво в периода 2014-2019 г., може да се заключи, че те следват националните тенденции в периода на действия на ОПР на Златарица за периода 2014-2020 г. Социалното и икономическо развитие на СЦР се характеризира с положителна промяна на ключовите макроикономически индикатори, това се дължи на общата динамика на развитието на страната.

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в областта нараства, като през 2019 г. БВП на човек от населението достига 11 071 лв., но е доста под средното за страната (17 170 лв. на човек за страната).

Наличните данни за последните години показват плавно увеличение на продукцията, която генерират предприятията от нефинансовия сектор в област Велико Търново. Като за 2019 г. спрямо 2014 г. увеличението на произведената продукция е с 25,4%.

На национално ниво се наблюдава тенденция за повишаване на заетите, но в областта броят на заетите лица намалява (нивото на намаляване за 2019 г. спрямо 2014 г. е 2,1%).

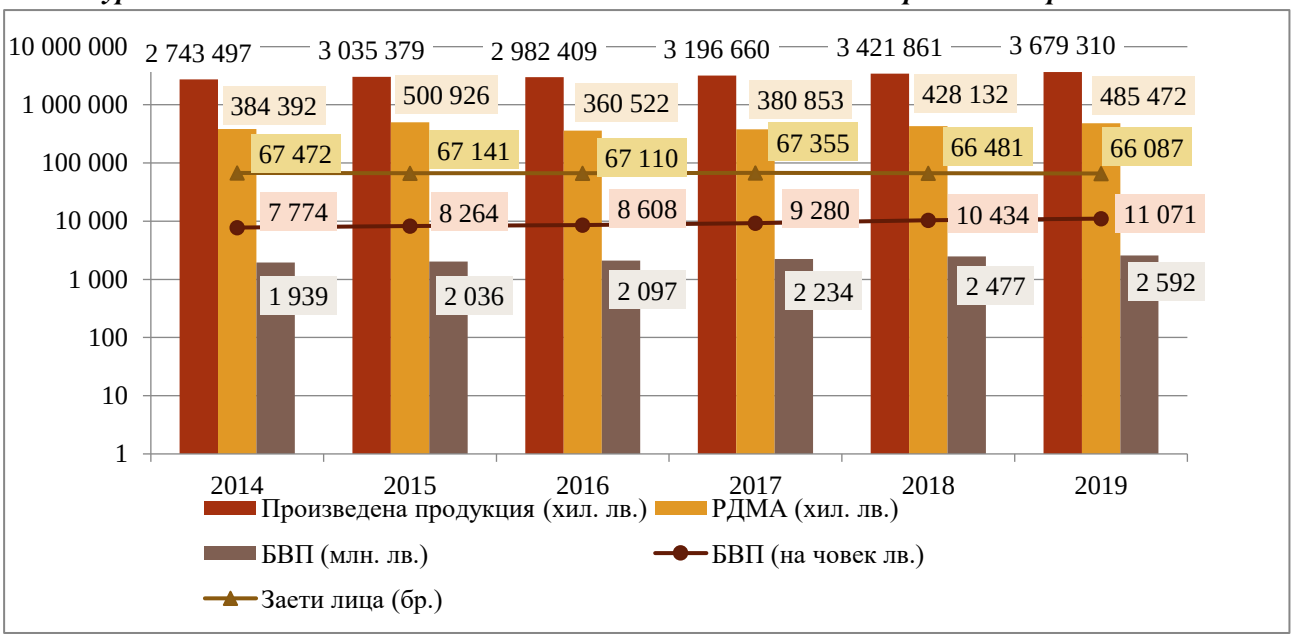
В област Велико Търново икономическата активност на населението на възраст 15-64 години през 2019 г. е 81%, което е най-високата стойност в цялата страна. Коефициентът на безработица в областта намалява до 2%, при двойно по-висок за страната.

Влошаването на демографските показатели в страната е особено изразено в област Велико Търново. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години е 61% (при 66% в страната). Това означава, че

на всеки 100 души, на които предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 61 младежи, които ще се влеят в него.

В сферата на здравеопазването има недостиг на лекари и легла в местните болници.

Фигура 7. Развитие на областна икономика в област Велико Търново за периода 2014-2019 г.

Източник: НСИ

Преките чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор в област Велико Търново към 31.12.2019 г. възлизат на 127 449,7 хил. евро, което е с 9,4% по-малко в сравнение с 2018 г. Техният дял в общия размер на направените чуждестранни инвестиции в страната е с 0,5% и съответно 11,4% от ПЧИ в рамките на Северен централен регион.

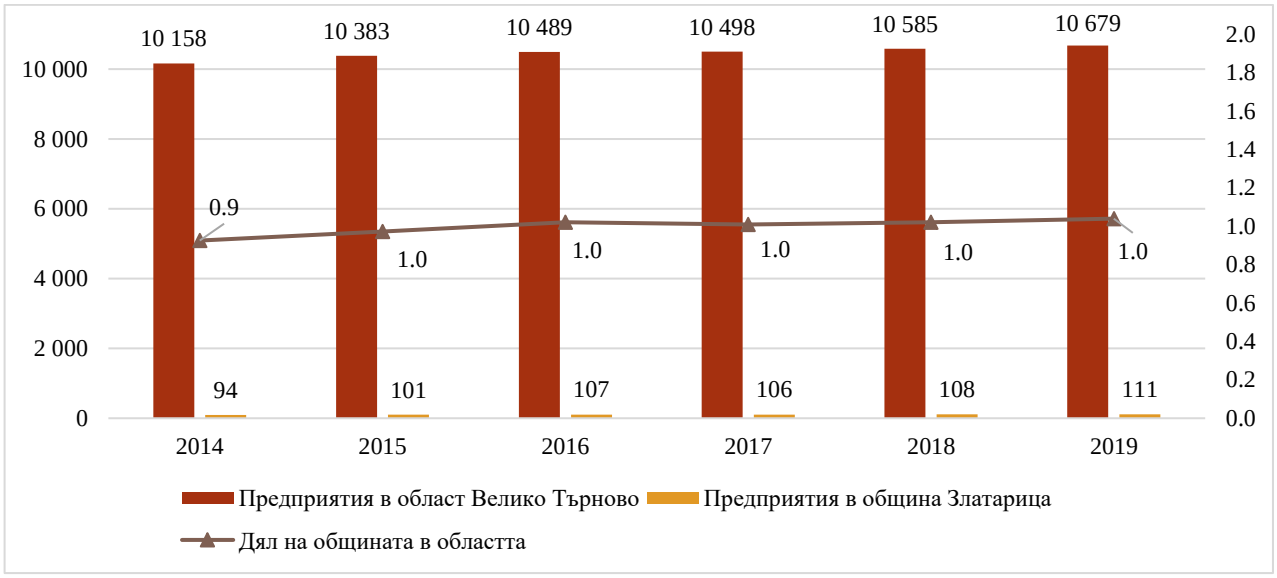
2.2.4. Позиция и принос на община Златарица в областната икономика

Сравняването на основни икономически показатели на общинско и областно ниво дава възможност да се прецени доколко изводите, направени в ИТСР на Северен централен регион от ниво 2, се отнасят за община Златарица.

Икономиката на община Златарица оказва влияние върху икономиката на област Велико Търново. В общината живеят 3 641 души или 1,6% от област Велико Търново. Площта, върху която се простира общината – 232,676 км², съставлява 4,99% от област Велико Търново.

За разглеждания период броят на предприятията в община Златарица се е увеличил с 15,3%. През 2014 г. броят им е бил 94 бр., съставляващ само 0,9% от всички за областта, докато през 2019 г. нарастват на 111 бр., 1% от всички в област Велико Търново. На областно ниво броят на предприятията постепенно се увеличава. През 2019 г. в област Велико Търново те са 10 679 бр.

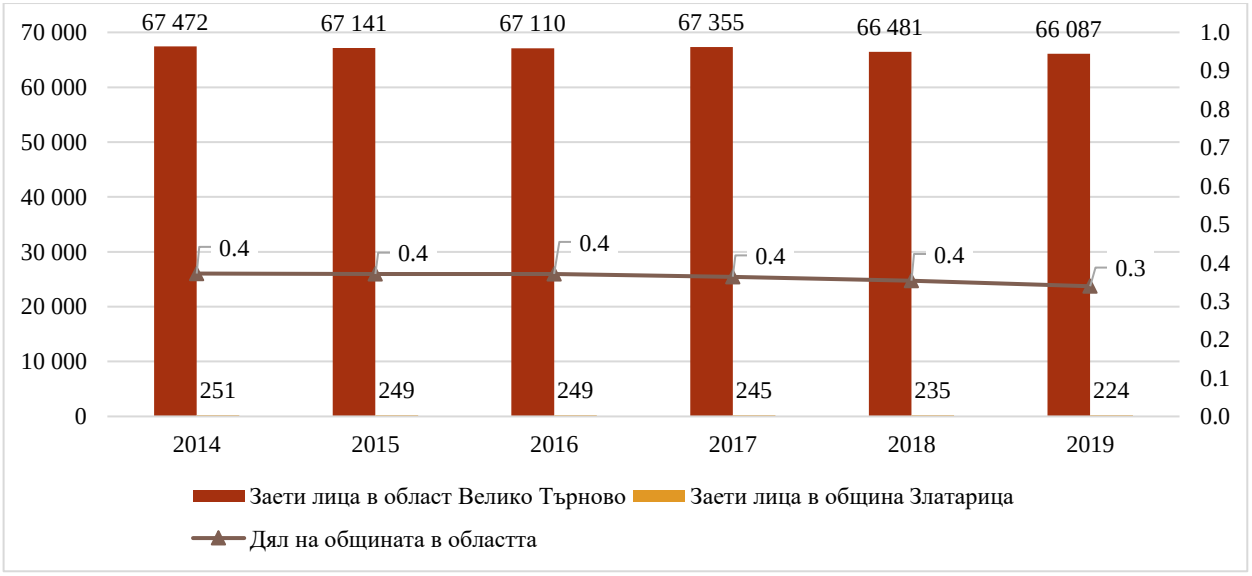
Фигура 8. Брой на предприятията в област Велико Търново и община Златарица за периода 2014-2019 г.

Източник: НСИ

Динамиката на заетите в предприятията през годините показва, че се наблюдава намаляване на общинско ниво. На областно ниво стойностите варират и не се наблюдава определена тенденция. Към 2019 г. заетите лица в нефинансовите предприятия в община Златарица съставляват 0,3% от заетите лица в нефинансовите предприятия за област Велико Търново.

Фигура 9. Заети лица в област Велико Търново и община Златарица за периода 2014-2019 г.

Източник: НСИ

За изследвания период в областта се наблюдава тенденция за постепенно увеличение на произведената продукция. През 2014 г. стойността ѝ е била 2 743 497 хил. лв., докато за 2019 г. е отчетена произведена продукция, нараснала до 3 679 310 хил. лв. или е отбелязан ръст от 25,4%. За същия период в община Златарица не се отчита постоянна тенденция. През 2019 г. произведената продукция достига най-високи стойности за изследвания период – 13 193 хил. лв.

Фигура 10. Произведена продукция в област Велико Търново и община Златарица за периода 2014-2019 г.

Източник: НСИ

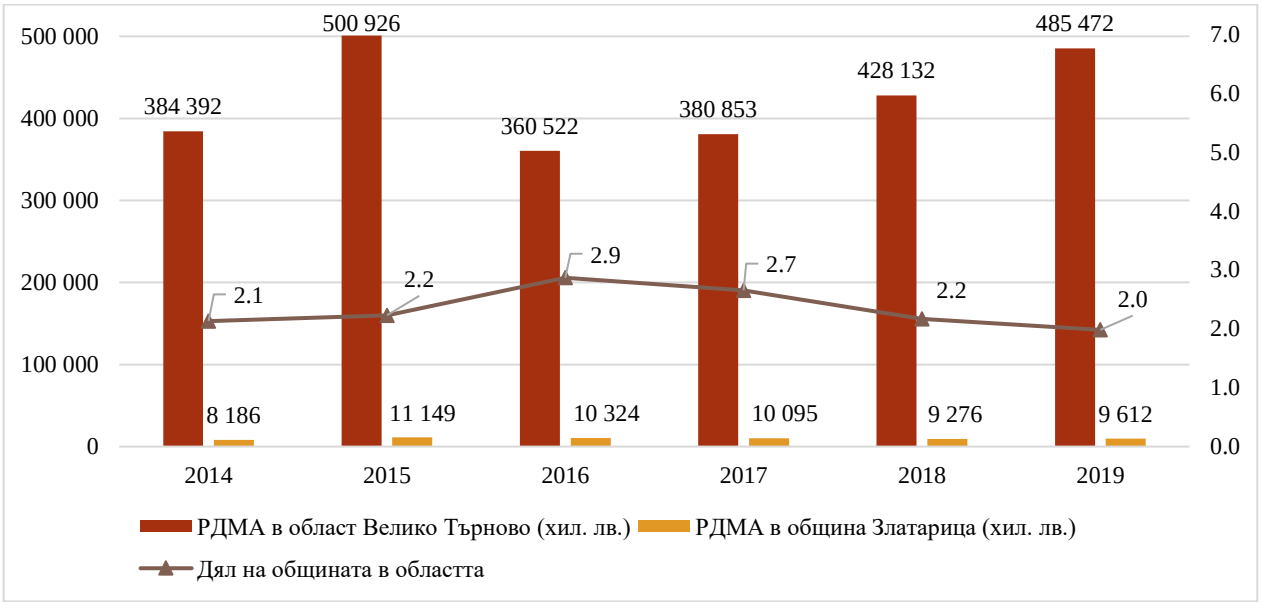
РДМА е един от показателите, с който се характеризира инвестиционната активност на предприятията във всички сектори на икономиката.

В област Велико Търново, като изключим необичайната 2015 г., се отчита увеличение на РДМА. Сравнявайки 2019 г. спрямо 2014 г., се отчита повишаване на РДМА с 20,8%.

В община Златарица стойностите са непостоянни. През 2019 г. РДМА са 9 612 хил. лв., което е с 14,8% повече спрямо 2014 г.

Най-много инвестиции са направени през 2015 г., които са с 13,8% повече спрямо 2019 г. През 2019 г. най-много инвестиции в ДМА са вложение в сектор селско, горско и рибно стопанство – 54,8% от всички инвестиции.

Фигура 11. Разходи за придобиване на ДМА в област Велико Търново и община Златарица за периода 2014-2019 г.

Източник: НСИ

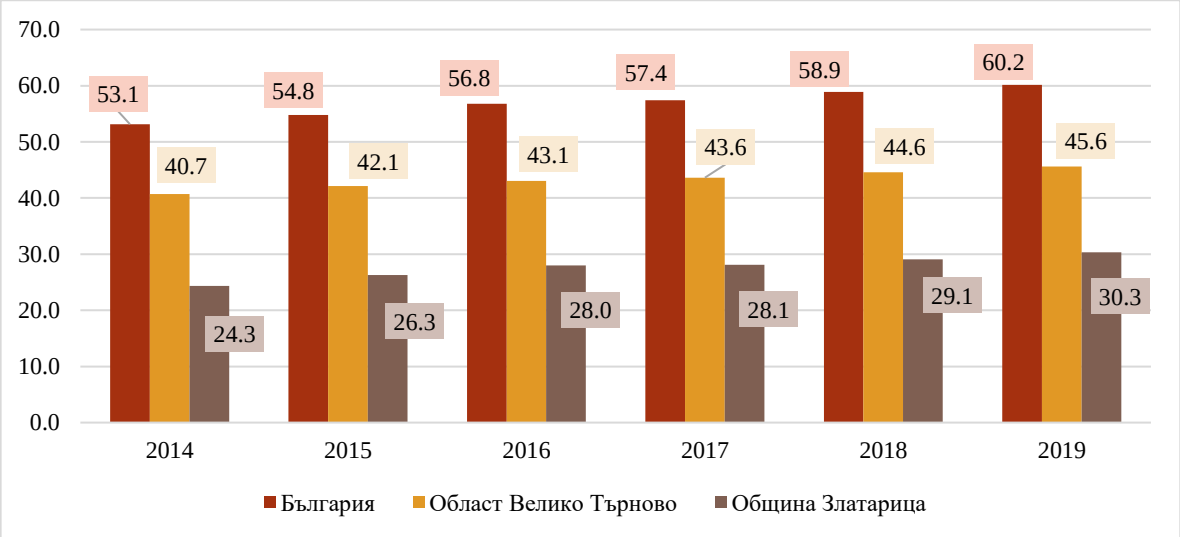
2.2.5. Структура и динамика на общинската икономика

Подходът, използван за тази част от анализа, включва проследяване на динамиката на ключови икономически показатели и сравняването им с областта и България, което дава възможност да се проследи развитието на икономиката на община Златарица в периода 2014-2019 г. На следващо място се анализира тази динамика по отношение на основните сектори – аграрен (селско и горско стопанство), индустриален и този на услугите. Допълнително всеки сектор е разгледан по-обстойно, за да се открояят неговите специфики за община Златарица. Проследяването на всеки от секторите на местната икономика позволява да се открои кой от тях оказва най-силно влияние върху нея и се очаква да продължи да го прави или има потенциални да бъде „двигател“ за растеж. Състоянието им е проследено чрез броя на предприятия в сектора, заетите лица, обема на произведената продукция, генерираните приходи.

Брой на предприятията на 1000 д.

По данни на НСИ се наблюдава постепенно увеличение по отношение на предприятията на 1 000 души в разглеждания период 2014-2019 г. на национално, областно и общинско нива. Към 2019 г. на общинско ниво показателят е 30,3%, което е доста под този на областно (45,6) и национално (60,2) нива.

Фигура 12. Брой на предприятия на 1 000 д. на различните административни нива (брой)

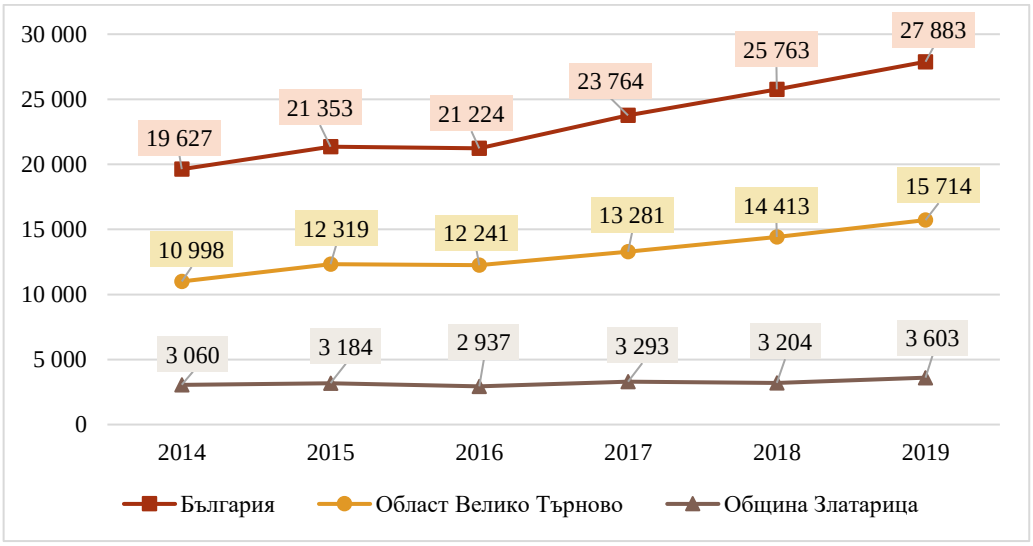

Източник: НСИ, собствени изчисления

Произведената продукция на 1000 души

В изследвания период стойността на произведената продукция в общината постепенно нараства. Производството на 1 000 души е доста по-ниско от средното за страната. През 2019 г. произведената продукция за община Златарица е 0,4% от произведената продукция на област Велико Търново. Икономиката на община Златарица изостава доста от средното ниво за страната.

Фигура 13. Произведената продукция на 1 000 д. на различните административни нива (хил. лв.)

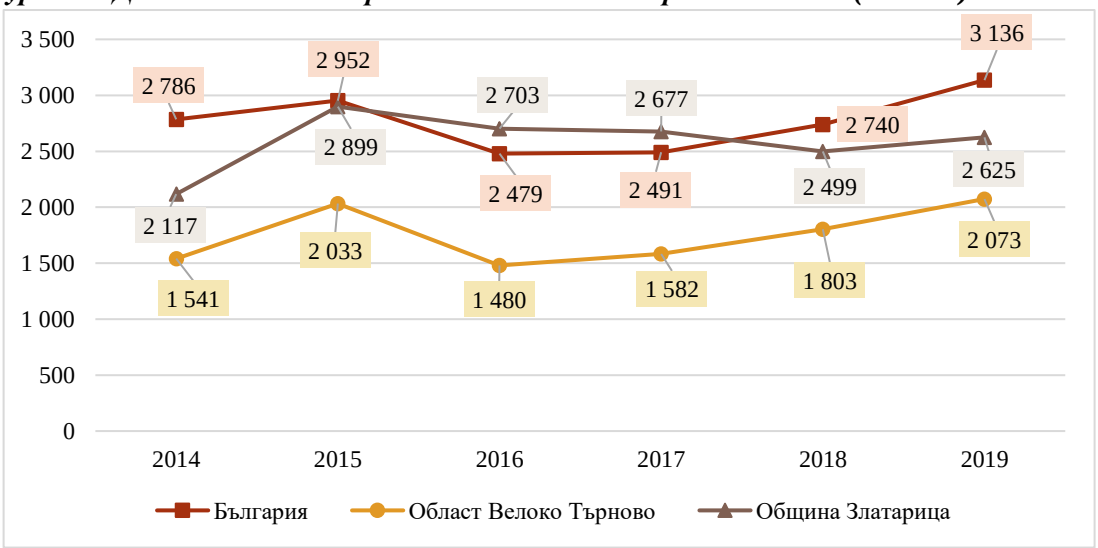

Източник: НСИ, собствени изчисления

Разходи за ДМА на 1000 души

По отношение на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на 1 000 души население не може да се определи постоянна тенденция. През 2015 г. има голям скок на РДМА за община Златарица, но към 2019 г. все още не могат да бъдат достигнати тези стойности. Стойностите на общината следват тези на областно ниво. Въпреки непостоянните РДМА за общината, техните стойности са доста по-високи от тези на областно ниво и близки до тези на национално ниво.

Фигура 14. РДМА на 1 000 д. на различните административни нива (хил. лв.)

Източник: НСИ, собствени изчисления

Разпределение на предприятията

През разглеждания период 2014-2019 г. се наблюдава малко покачване при броя на предприятията, които функционират на територията на общината. За периода покачването е с 15,3% през 2019 г. Доминират предприятията в сектора на услугите – 44,1%, следвани от тези в селското, горското и рибното стопанство – 34,2% и индустрията – 8,1%.

Единствено предприятията от сектор селско, горско и рибно стопанство отбелязват ръст през 2019 г. с 15% спрямо 2014 г.

Таблица 9. Динамика и разпределение на предприятия по икономически сектори в община Златарица за периода 2014-2019 г.

Година	Мерна единица	Селско, горско и рибно стопанство*	Индустрия*	Услуги*	Общо
2014	бр.	23	15	50	94
	%	*24,5*	*16,0*	*53,2*	*100*
2015	бр.	25	16	52	101
	%	*24,8*	*15,8*	*51,5*	*100*
2016	бр.	29	19	54	107
	%	*27,1*	*17,8*	*50,5*	*100*
2017	бр.	27	11	58	106
	%	*25,5*	*10,4*	*54,7*	*100*
2018	бр.	32	12	50	108
	%	*29,6*	*11,1*	*46,3*	*100*
2019	бр.	38	9	49	111
	%	*34,2*	*8,1*	*44,1*	*100*

Източник: НСИ, собствени изчисления

**Забележка: в стойностите на показателите не са включени икономическите дейности, за които данните са конфиденциални.*

2.2.6. Развитие на първичен сектор

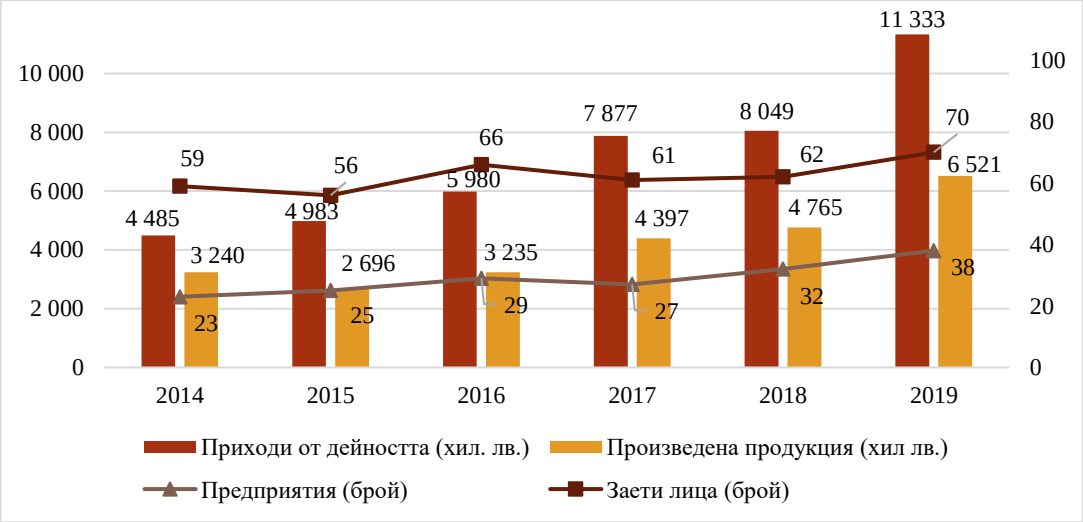
Първичният сектор на икономиката включва селското, горското и рибното стопанство. От трите отрасъла с по-голяма значимост за икономиката е селското стопанство и дърводобива. Агро-климатичните условия, наличната сравнително плодородна земеделска земя са предпоставка за добра растениевъдна продукция и създаване на възможности за развитието на животновъдството.

През периода 2014-2019 г. при броя на предприятията има значително увеличение – от 23 те достигат 38 и към 2019 г. те съставляват 34,2% от всички стопански единици в общината.

Селското стопанство осигурява заетост на 31,3% от всички заети в общината през 2019 г. През 2019 г. заетите са се увеличили с 15,7% спрямо 2014 г.

Положителна е тенденцията за увеличаване на произведената продукция, както и на приходите на предприятията, като за разглеждания период и двете стойности са нараснали. Относителният дял на произведената продукция в местната икономика е 49,4%, а приходите от дейността – 54% за 2019 г. Това показва, че двигателят на икономиката в община Златарица е аграрният сектор.

Фигура 15.Динамика на първичния сектор в периода 2014-2019 г.

Източник: НСИ

Основните култури, които се отглеждат на територията на общината, са пшеница, ечемик, царевица, слънчоглед, сливи и лозя. През 2019 г. най-голям дял от площите са заети със слънчоглед – 40,8% и пшеница – 33,4%. Трайните насаждения заемат само 0,9% от всички заети площи. За периода 2014-2019 г. се наблюдава намаляване на площите с пшеница и рапица.

Таблица 10. Основни отглеждани земеделски култури в община Златарица за периода 2014-2019 г., дка

Култура	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Пшеница	13 300	12 500	15 000	11 000	14 900	9 000
Ечемик	2 300	2 000	2 000	2 000	340	2 200
Рапица	2 000	4 500	2 880	0	0	0
Царевица	2 800	2 000	4 000	3 500	6 500	4 500
Слънчоглед	11 000	12 000	8 000	14 500	9 500	11 000
Сливи	48	48	58	58	58	58
Лозя винени	176	176	176	176	176	176

Източник: ОДЗ– Велико Търново

В община Златарица броят на земеделските стопани постепенно се увеличава, с изключение на 2017 г. През 2014 г. те са 91 бр., а през 2019 г. – 163 бр., което е увеличение със 79%.

Таблица 11. Брой на земеделски стопани, регистрирани по години

Източник: ОДЗ-Велико Търново

В областта на животновъдството, в община Златарица се отглеждат говеда, овце, кози и пчели. При повечето отглеждани животни се наблюдава увеличаване на техния брой. През 2019 г. най-голямо увеличение има при говедата – 55% спрямо 2014 г. и при овцете – 53%.

Към 2019 г. на територията на общината пчелните семейства са около 1 534 броя. Благоприятните климатични условия, наличието на богата растителност и големият опит на пчеларите, комбинирани с подходящи програми за подпомагане и стимулиране са довели до увеличаването им с 39% спрямо 2014 г., което води и до повишаване на произведената продукция.

Таблица 12. Брой основни видове отглеждани животни в община Златарица за периода 2014-2019 г.

Видове животни	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Говеда	1 439	1 406	1 514	1 465	1 387	2 231
Овце	3 071	3 360	3 571	4 327	4 625	4 688
Кози	924	630	1 024	661	864	649
Пчелни семейства	1 100	1 948	1 370	1 948	1 532	1 534

Източник: ОДЗ – Велико Търново

По данни на РДГ Велико Търново общата площ на горите, попадащи на територията на община Златарица е 11 141 ха в т.ч. залесена площ – 11 008 ха и 133 ха недървопроизводителна горска площ (от тях 84 ха са поляни, 29 ха пътища и просеки и 20 ха скали, сипеи, реки и др.).

Разпределението на общата горска площ по собственост е описано в следващата таблица.

Таблица 13. Собственост на горските територии

Собственост	Площ на ГТ (ха)
Държавен горски фонд	7 659
Частни физически лица	1 643
Частни юридически лица	113
Общински горски територии	1 136
Гори върху земеделски земи	590
Общо	**11 141**

Източник: РДГ Велико Търново

Държавните горски територии в община Златарица, които са с площ от 7 659 ха, се стопанисват и управляват от ТП ДГС Елена, Северноцентрално държавно предприятие - Габрово.

Горското стопанство се явява важно за развитието на различни дейности, като: туризъм, лов и риболов, събиране и преработка на билки, гъби, горски плодове и др., дърводобив и в известна степен - дървообработване.

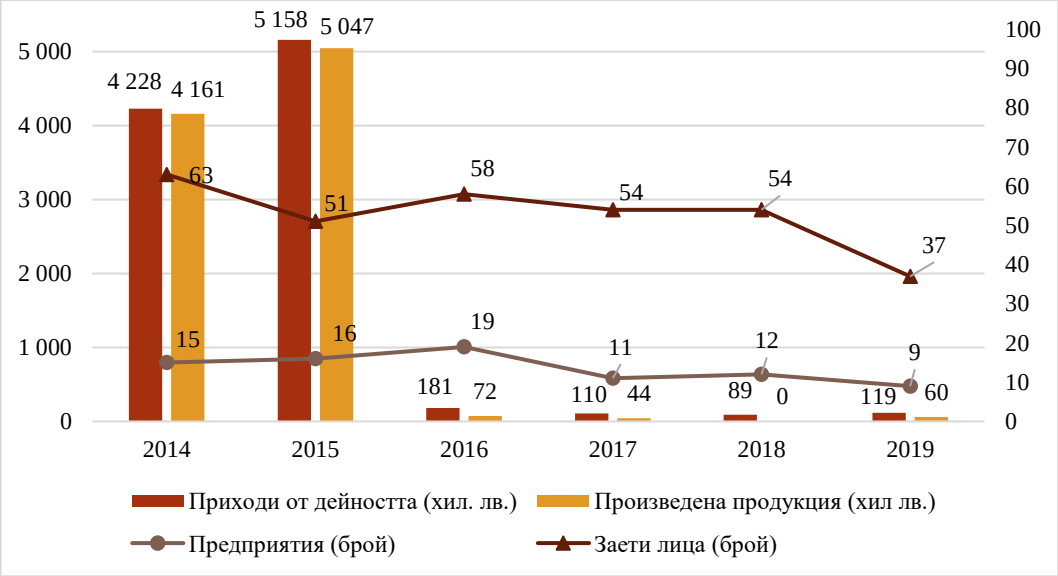
2.2.7. Развитие на сектор „Индустрия“

Индустрията в община Златарица е с минимално значение за общинската икономика, както по отношение броя на наетите лица, така и според обема на приходите.

Броят на предприятията от промишления сектор представляват 8,1% от всички предприятия за 2019 г. Делът на заетите също е малък – 16,5% от всички заети.

За изследвания период броят на предприятията е намалял с 40%. Броят на заетите лица в тях също е намалял значително – 41%. Най-значително е намаляването на приходите от дейността и произведената продукция.

Фигура 16.Динамика на сектор „Индустрия“ в периода 2014-2019 г.

Източник: НСИ, собствени изчисления
**след 2015 г. част от данните в сектор „Индустрия“ са конфиденциални*

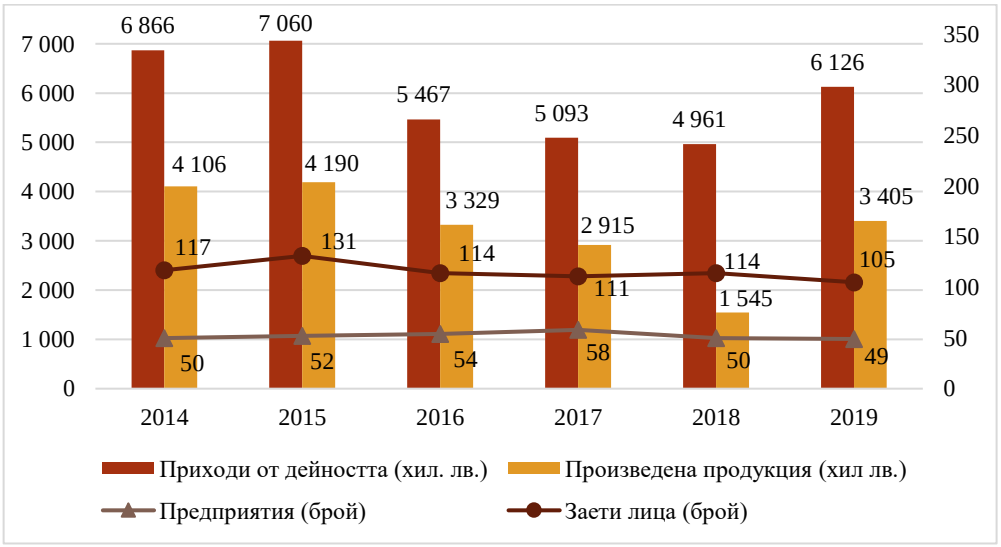
2.2.8. Развитие на сектор „Услуги“

Секторът на услугите включва отрасли, които имат обслужващ характер. Развитието и инвестициите на някои от тях са чрез бюджетни средства, а на други – с частен капитал.

Произведената продукция и приходите от услугите намаляват през разглеждания период 2014-2019 г. При броя на стопанските предприятия и на заетите също се отчита спад.

Към 2019 г. броят на предприятията в сектора на услугите съставлява 44,1% от всички предприятия, делът на произведената продукция е 25,8%, а делът на генерираните приходи възлиза на 29,2%.

Фигура 17.Динамика на сектор „Услуги“ в периода 2014-2019 г.

Източник: НСИ, собствени изчисления

Туризъм

По данни от Националния туристически регистър към 31.12.2020 г. в община Златарица има регистрирани две места за настаняване. В с. Росно има една къща за гости, която разполага с 14 легла и в с. Калайджии има един семеен хотел, който разползага с 47 легла.

По отношение на регистрираните заведения за хранене и развлечения на територията на общината има 19 бр, като 17 от тях са в общинския център.

Таблица 14. Брой легла, легладенонощия, реализирани нощувки, пренощували лица и приходи от нощувки в местата за настаняване в община Златарица за периода 2014-2019 г.

Години	Места за настаняване	Легла	Легладено нощия	Реализирани нощувки		Пренощували лица		Приходи от нощувки
				общо	в т.ч. от чужденци	общо	в т.ч. от чужденци	
	Брой							Хил. лв.
2014	1	14	5 110	..	-	..	-	..
2015	1	14	5 110	..	-	..	-	..
2016	1	14	4 256	..	-	..	-	..
2017	1	14	2 590	..	-	..	-	..
2018	3	71	9 783	913	0	274	0	12 857
2019	3	71	14 160	3 217	0	1 263	0	36 404

Източник: НСИ
„..“ Конфиденциални данни
„-„ Няма случай

Културно-историческите характеристики на общината, наличието на значимо културно и историческо наследство, мрежата от защитени територии и сравнително добре развитата инфраструктура създават благоприятни предпоставки за развитие на разнообразни видове туризъм: културно-познавателен, екологичен, селски и други.

Най-много приходи в общината се генерират от дейност „Селско, горско и рибно стопанство“ – 54% за 2019 г. или 11 333 хил. лв. На второ място е дейност „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ – 17,1% (3 585 хил. лв.). Третата значима дейност по генерирани приходи е „Транспорт, складиране и пощи“ – 10,2%.

Дейност „Селско, горско и рибно стопанство“ е с най-голяма произведена продукция – 49,4%. На второ място е дейност „Транспорт, складиране и пощи“ – 15,8% от цялата произведена продукция за общината. На трето място се нарежда дейност „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ – 8,5%.

Най-много предприятия се наблюдават в дейност „Селско, горско и рибно стопанство“ – 34,2%, втората дейност, която има по-голям дял сред предприятията е „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ – 27,9%. На трето място е дейност „Хотелиерство и ресторантьорство“ – 10,8% от всички предприятия в общината.

По-голямата част от заетите лица са в дейност „Селско, горско и рибно стопанство“ – 31,3%. Втората дейност, в която има по-голяма заетост, е „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ – 26,8%. Третата дейност, в която има по-голям дял е „Преработваща промишленост“ – 15,2%.

Приносът на всяка дейност към общинската икономика за 2019 г. е представен в следващата обобщаваща таблица.

Таблица 15. Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия по икономически дейности (21) в община Златарица за 2019 г.

По икономически дейности (А21)	Предприятия		Произведена продукция		Приходи от дейността		Заети лица	
	Брой	%	Хил. лв.	%	Хил. лв.	%	Брой	%
Общо:	**111**	**100**	**13 193**	**100**	**20 969**	**100**	**224**	**100**
A Селско, горско и рибно стопанство	38	34,23	6 521	49,43	11 333	54,05	70	31,25
B Добивна промишленост	-		-		-		-	
C Преработваща промишленост	9	8,11	..		..		34	15,18
D Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	..		60	0,45	119	0,57	3	1,34
E Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	-		-		-		-	
F Строителство	..		..		..		..	
G Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	31	27,93	1 117	8,47	3 585	17,10	60	26,79
H Транспорт, складиране и пощи	6	5,41	2 082	15,78	2 141	10,21	27	12,05
I Хотелиерство и ресторантьорство	12	10,81	206	1,56	370	1,76	18	8,04
J Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	..		..		..		..	
L Операции с недвижими имоти	..		..		30	0,14	..	
M Професионални дейности и научни изследвания	-		-		-		-	
N Административни и спомагателни дейности	-		-		-		-	
P Образование	-		-		-		-	
Q Хуманно здравеопазване и социална работа	..		..		..		..	
R Култура, спорт и развлечения	-		-		-		-	
S Други дейности	-		-		-		-	

Източник: по данни на НСИ

1 Показателят е изчислен по методология на Структурна бизнес статистика; 2 Данните са изчислени в еквивалент на пълна заетост;

Забележка: „..“ – конфиденциални данни; „-“ – няма случай

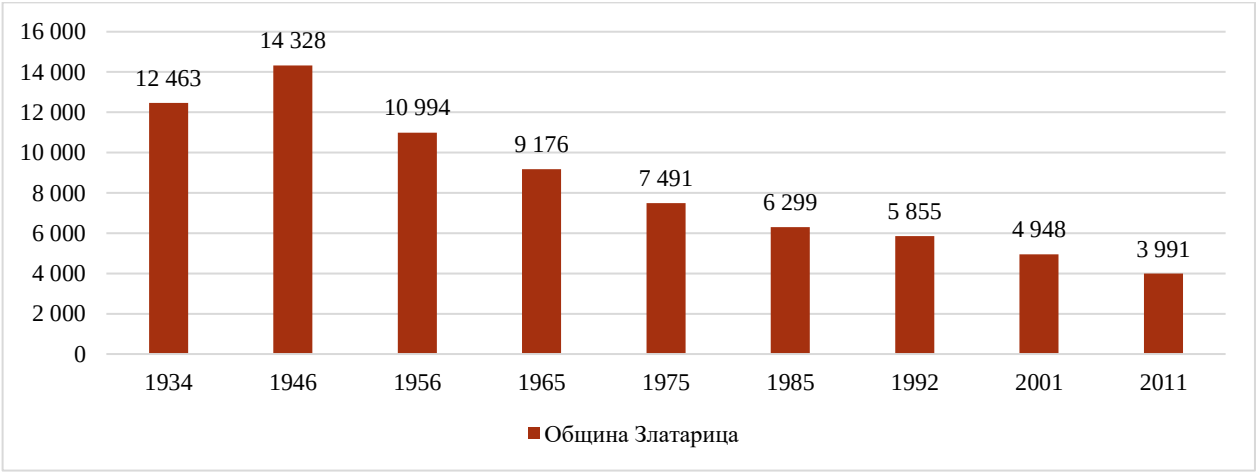
2.3. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

2.3.1. Демографска характеристика и тенденции

Общо население при преброяванията

Динамиката на населението в община Златарица показва, че броят на населението е бил най-висок през 1946 г. От тогава до сега населението намалява, достигайки до 3 991 души през 2011 г. Наблюдава се изразителен спад в населението от 1946 г. до 2011 г. със 72,1%. Този процес води до поетапно обезлюдяване на селата в общината.

Фигура 18. Население на община Златарица според преброяванията (1934-2011 г.)

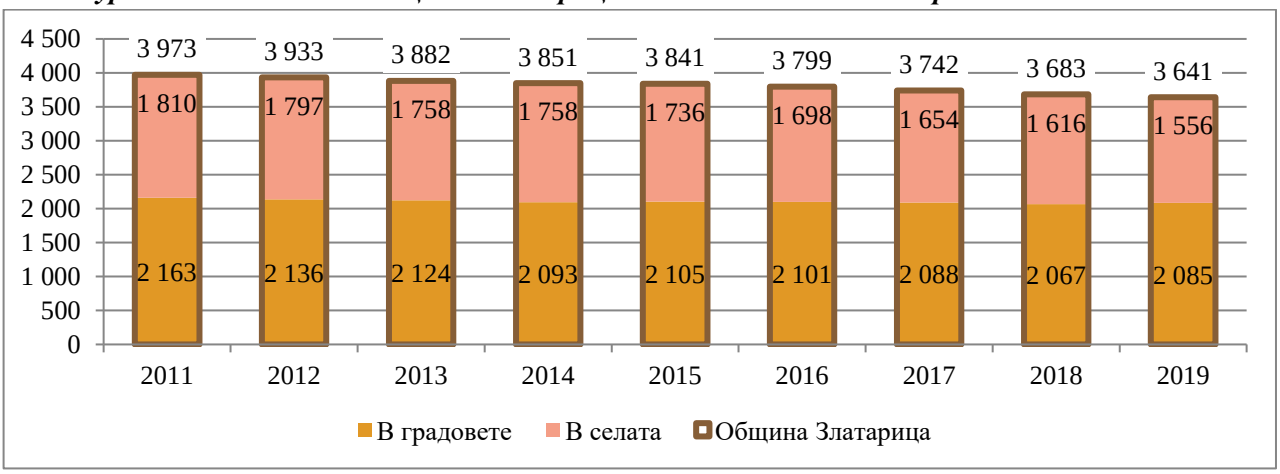
Източник: НСИ

Забележка: Броят на населението в общината, населените места и селищните образувания е в съответствие с административно-териториалното деление на страната към 01.02.2011 г.

Годишно население към 31.12. на съответната година

Според годишната демографската статистика на НСИ, населението на община Златарица продължава да намалява и след 2011 г. За периода от 2011 г. до 31.12.2019 г. е намаляло с 8,4% (332 д.). А само за част от периода на действие на ОПР Златарица (2014-2020), населението е намаляло с 210 души (5,5%). През 2019 г. най-голям дял от населението (57,3%) живее в общинския център – гр. Златарица. В селата са останалата част от населението 1 556 д. (42,7%). Броят на населението във всички села е под 500 д. Към 2019 г. в шест от селата няма нито един жител – с. Горско Писарево, с. Делова махала, с. Дуровци, с. Овощна, с. Рекичка и с. Чуката.

Фигура 19. Население на община Златарица по местоживеене за периода 2011-2019 г.

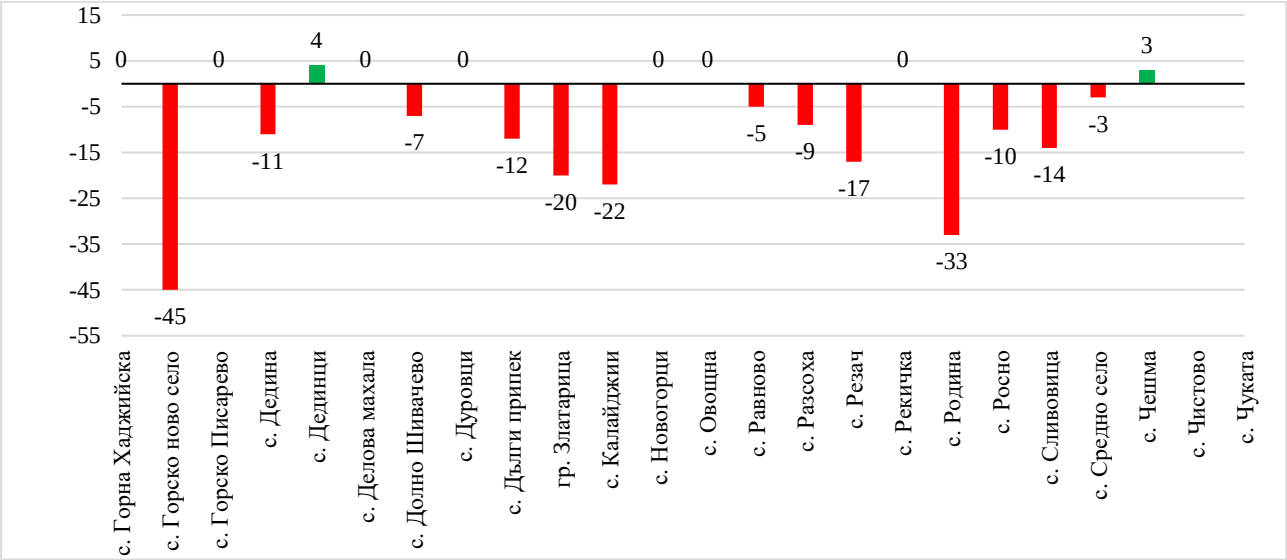

Източник: НСИ

За периода 2015-2019 г. е регистрирано намаляване на населението в почти всички населени места. Само в с. Дединци и с. Чешма има увеличаване на населението съответно с 4 и 3 души.

В с. Горско ново село е регистрирано най-голямо намаляване на населението – 45 д. Най-малко население е загубило с. Средно село – 3 души.

Фигура 20. Изменение на населението в община Златарица, 2019 спрямо 2015 г. (брой)

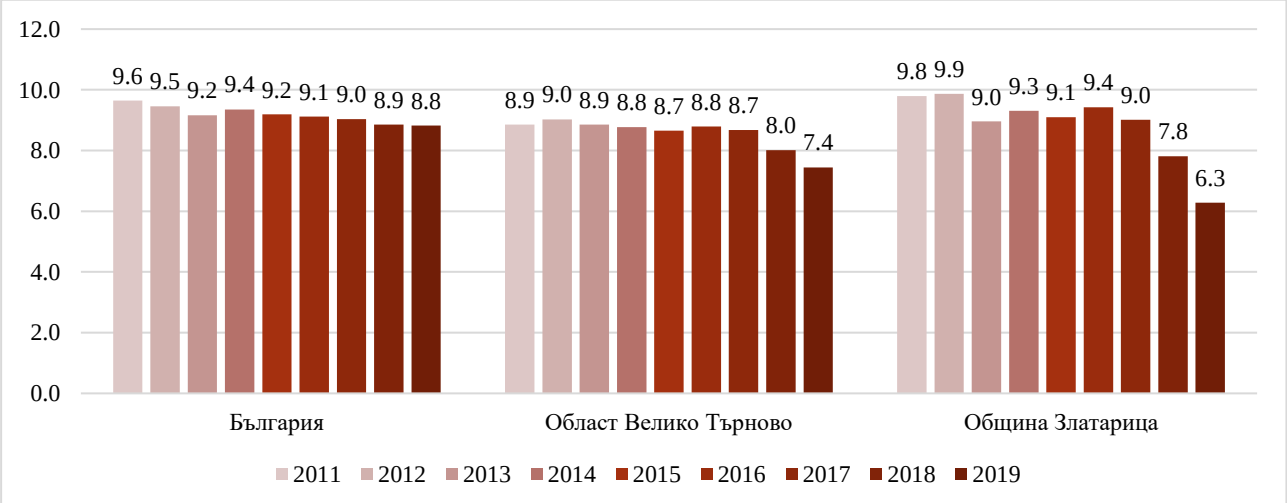

Източник: НСИ

Раждаемост, смъртност и естествен прираст

През разглеждания период 2011-2019 г. коефициентът на раждаемост в община Златарица намалява. През по-голямата част на разглеждания период раждаемостта в общината е с по-добри показатели от тези на областно и близки до тези на национално ниво. Раждаемостта в абсолютни стойности плавно намалява. През 2011 г. са родени 39 деца, докато техният брой през 2019 г. е 23, или намаление с 16 деца.

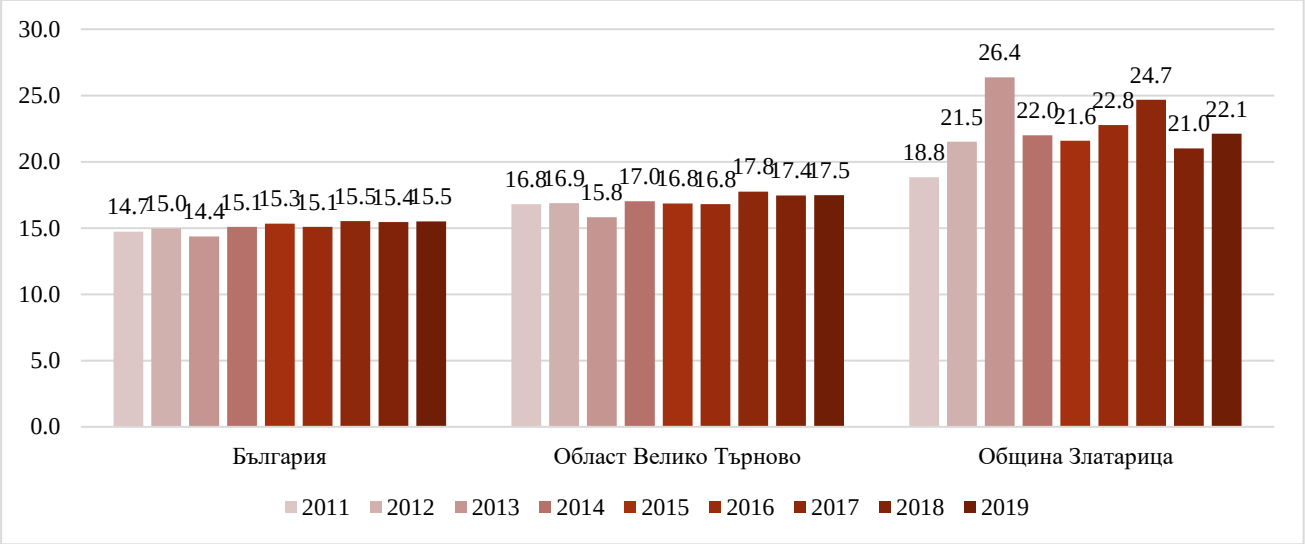
Фигура 21. Раждаемост на 1000 души от населението в община Златарица, област Велико Търново и България (2011-2019 г.)

Източник: НСИ

Коефициентът на смъртност в община Златарица е по-висок от този на областно и национално нива.

Фигура 22. Смъртност на 1000 души от населението в община Златарица, област Велико Търново и България (2011-2019 г.)

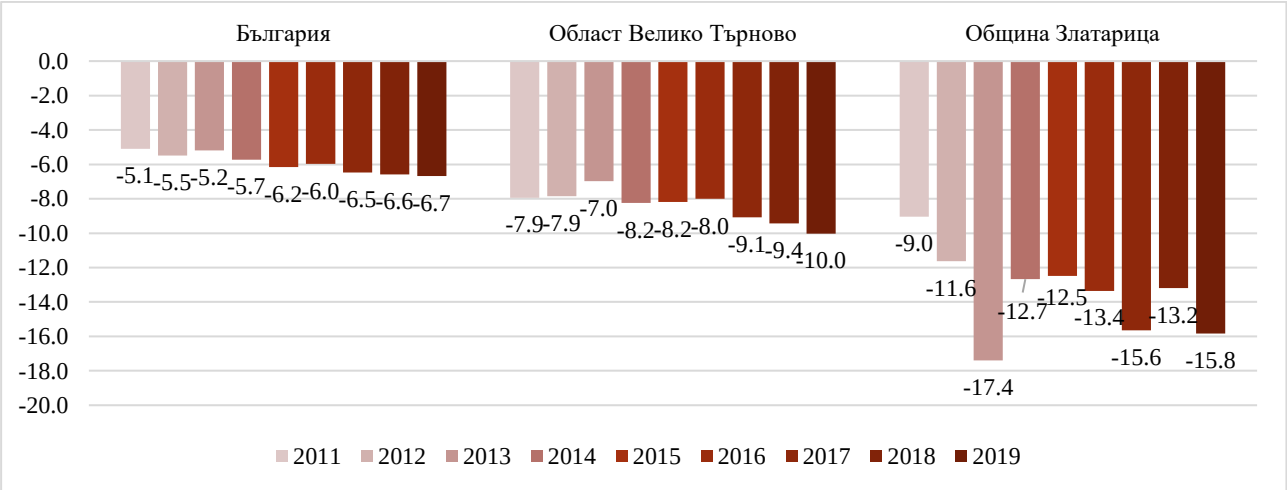
Източник: НСИ

Разликата между живородените деца и умрелите лица за една година на 1000 души от средногодишното население представлява **естествения прираст на населението**. При положителни стойности се приема, че са налице благоприятни демографски тенденции. От 2011 г. до последната наблюдавана година стойността на показателя бележи пикове и спадове, но с изразена тенденция за нарастване на отрицателния естествен прираст.

Сравнявайки динамиката на естествения прираст на различните административни нива, се отчитат по-високи отрицателни стойности на показателя за община Златарица спрямо област Велико Търново и България.

Отрицателният естествения прираст е повлиян най-вече от високата смъртност.

Фигура 23. Естествен прираст на 1000 души от населението община Златарица, област Велико Търново и България (2011-2019 г.)

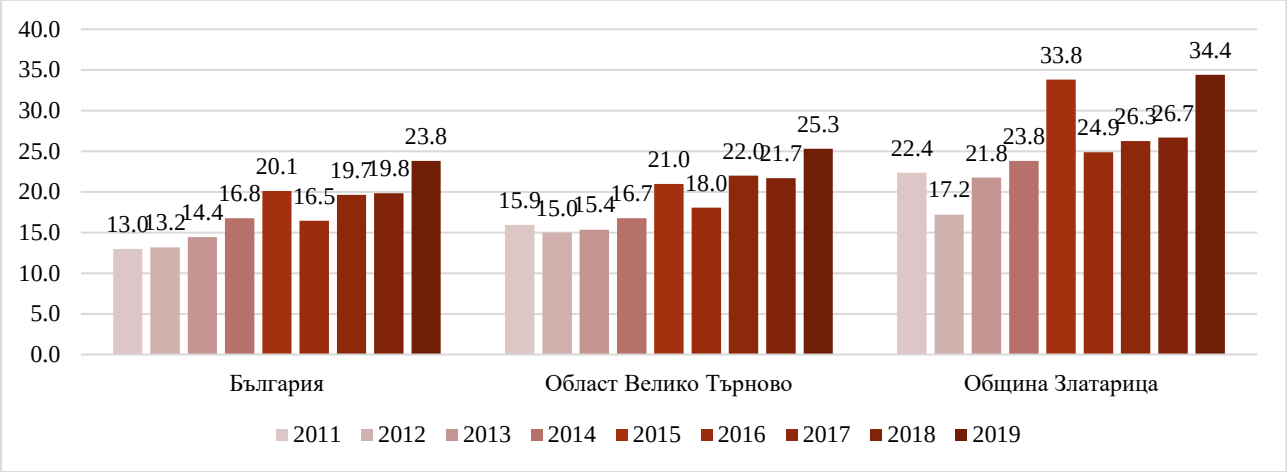

Източник: НСИ

Заселени, изселени и механичен прираст

За разглеждания период **заселените** в общината са средно 98 д./год. Няма ясно изразена тенденция на преселилите се в общината. Стойностите за разглеждания период са по-високи от тези в областта и страната. През 2015 г. и 2019 г. в общината се отчита ръст на заселилите се, в сравнение с областта и страната. През 2019 г. в община Златарица са се заселили 126 д.

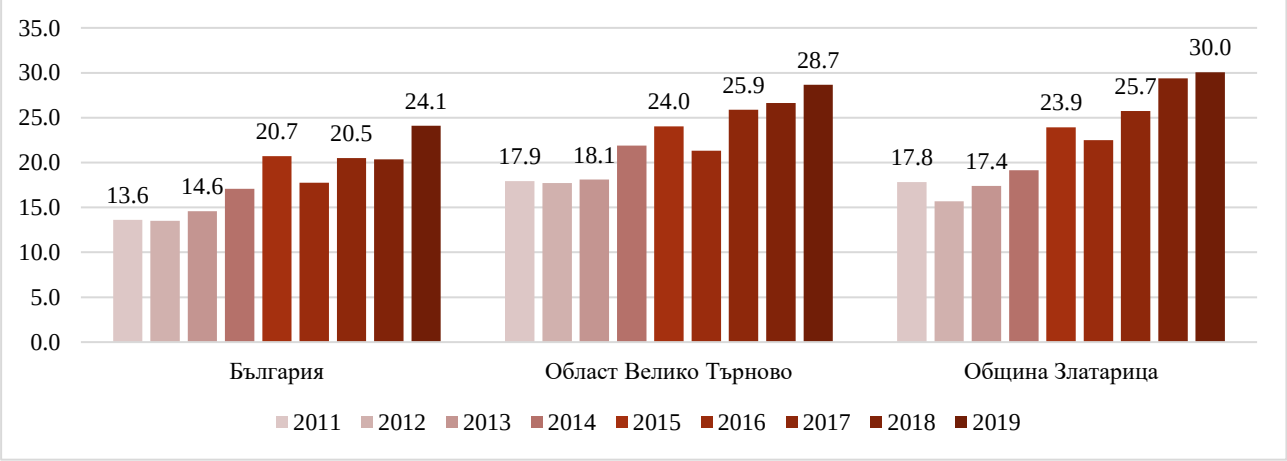
Фигура 24. Заселени на 1000 души от населението в община Златарица, област Велико Търново и България (2011-2019 г.)

Източник: НСИ

В същото време изселените за същият период (2011-2019 г.) са средно 85 д./год. Данните показват, че след 2015 г. има рязко увеличаване на напусналите общината, което се задържа и към 2019 г. За разглеждания период 2011-2019 г. броят на изселените е най-голям през 2019 г. –110 д. Коефициентът на изселените е по-висок от този на национално ниво и близък до този на областно ниво.

Фигура 25. Изселени на 1000 души от населението в община Златарица, област Велико Търново и България (2011-2019 г.)

Източник: НСИ

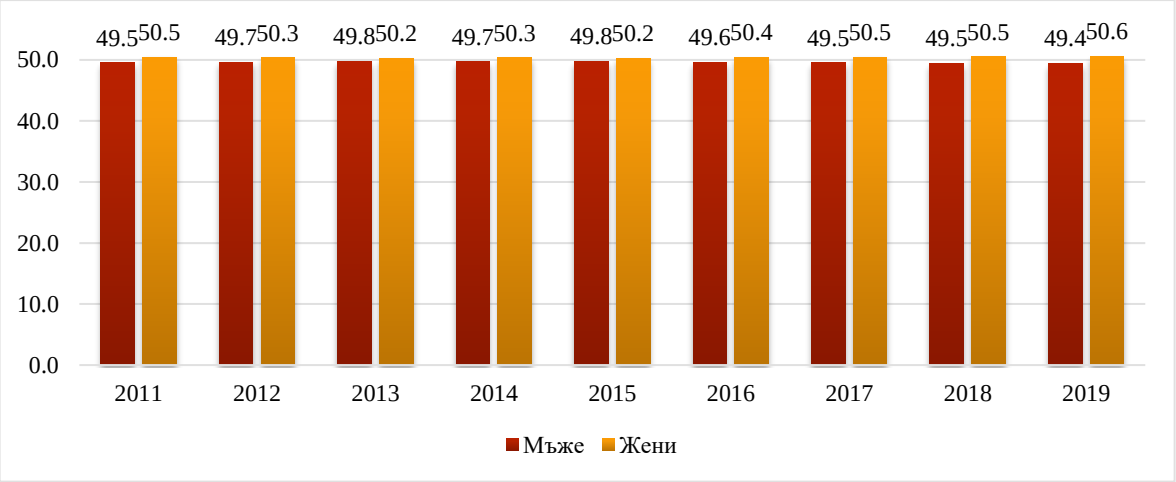
Механичният прираст е разликата между заселените и изселените лица от средногодишното население. Положителните стойности на индикатора се считат за благоприятна демографска тенденция.

През разглеждания период 2011-2019 г. механичният прираст в община Златарица е предимно с положителни стойности. Само през 2018 г. механичният прираст е отрицателен. През 2015 г. се отчита най-висока стойност – 38 д.

Полова структура на населението

По отношение на половата структура на населението не се наблюдават съществени изменения в общината. През целия разглеждам период междуу 2011-2019 г. жените имат малък превес над мъжете.

Фигура 26. Брой на населението по пол в община Златарица за периода 2011-2019 г. (%)

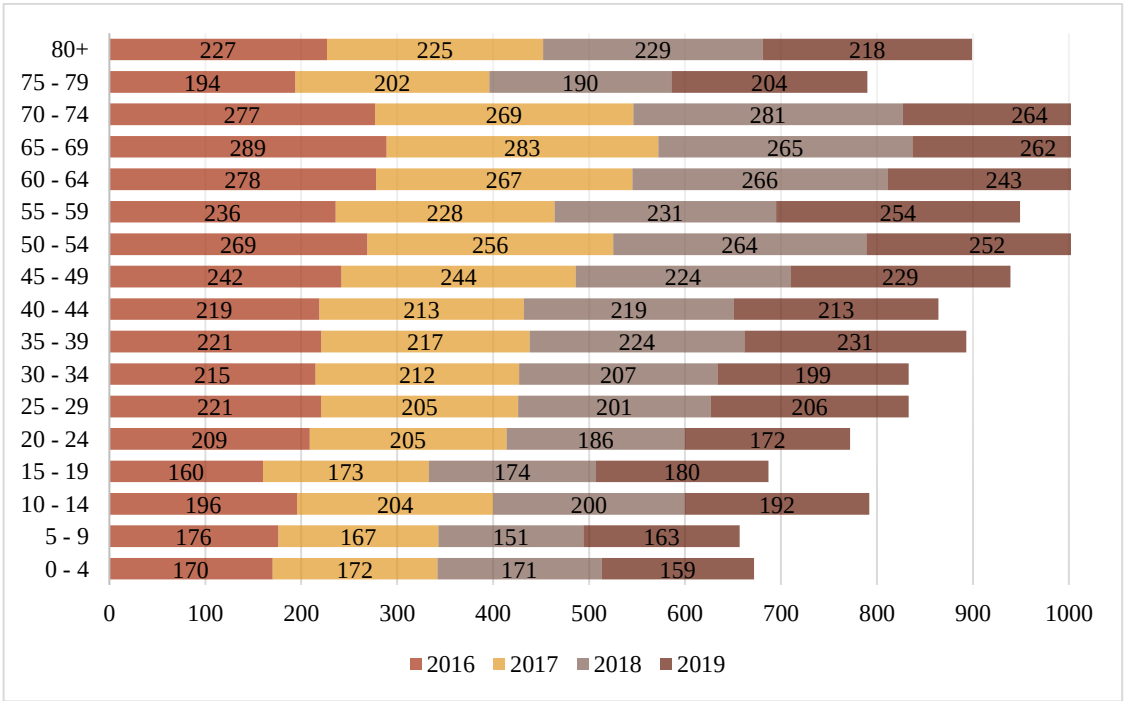

Източник: НСИ

Възрастова структура на населението

В последните години се забелязва поетапно застаряване на населението на територията на страната. Намаляването на населението при различните възрастови групи на територията на община Златарица варира между 2 и 18% за разглеждания период. Най-осезаемо е в групите между 20-24 г. (17,7%) и 60-64 г. (12,6%). Необходимо е да се предоставят възможности за реализация на младото поколение, за да може броят му на територията на общината да се стабилизира.

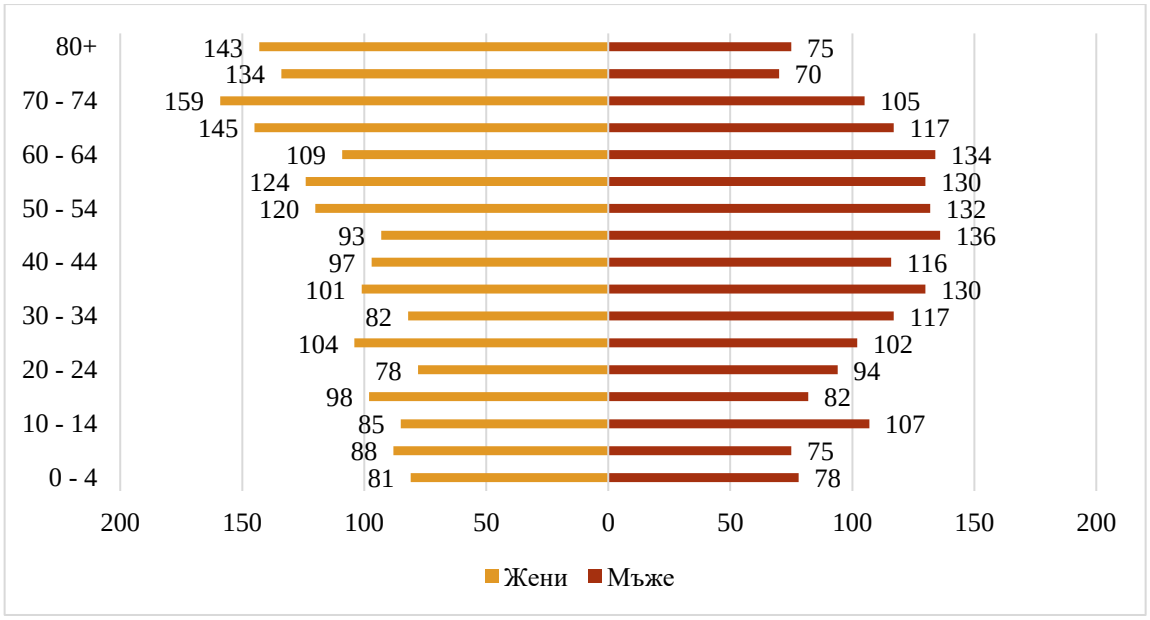
Фигура 27. Възрастова структура на населението в община Златарица за периода 2016-2019 г. (брой)

Източник: НСИ

В община Златарица към 31.12.2019 г. най-много жители има на възраст 70-74 години (264 д.) и между 65-69 г. (262 д.). Най-малък е делът на хората между 0-4 год. (159 д.) и между 5-9 г. (163 д.).

Фигура 28. Население към 31.12.2019 г. по възрастови групи и пол в община Златарица (брой)

Източник: НСИ

Етническа структура на населението

Към настоящия момент е трудно да се изследва точно каква е етническата структура на населението, защото националното преброяване предстои, а данните от предходното, направено през 2011 г., със сигурност имат нужда от ревизия, което следва да бъде и предмет на бъдеща актуализация на ПИРО, когато данните са налични.

Етническата структура на територията на общината по данни от НСИ от преброяването през 2011 г. е разпределена в следните етнически групи: към българската етническа група са посочили, че принадлежат 76,3%; вторият по численост етнос е турският – 17,3%; хората, които са се самоопределили като роми, са 2,5%; хората, които са се самоопределили като други – 1,4% и не се самоопределят 1,7% от населението.

Образователна структура на населението

Този показател също се проследява при извършването на националното преброяване, затова данните са от предходния общински план за развитие.

Образователната структура на населението на 7 и повече навършени години на община Златарица следва тенденциите, които са и на областно ниво (спрямо преброяването през 2011 г.).

Според последните данни 38,4% от населението на общината е със средно образование, следвани от хората, притежаващи основно образование – 33,2%. С начално образование са 14,1%. Голям е и делът на тези, които не са завършили образование – 5,4%. Населението с висше образование е 4,5%, а с полувисше – 2,5%.

2.3.2. Образователна характеристика

Детски градини

В община Златарица за учебната 2019/20 година функционират четири детски градини - по една в: гр. Златарица, с. Горско Ново село, с. Родина и с. Средно село.

Таблица 16. Детски градини в община Златарица за учебната 2019/20 г.

Детска градина	Вид	Населено място
ДГ „Славейче“	Общинска	гр. Златарица
ДГ „Слънце“	Общинска	с. Горско Ново село
ДГ „Пролет“	Общинска	с. Родина
ДГ „Детелина“	Общинска	с. Средно село

Източник: РУО Велико Търново

По отношение на броя на записаните деца в детските градини не се наблюдава ясно изразена тенденция. В наблюдавания период 2014-2020 г. броят на децата варира между 130 и 142 деца. През учебната 2019/20 г. децата в детските градини са 136 бр.

Броят на местата в детските заведения е постоянен. Местата са напълно достатъчно да обхванат всички нуждаещи се. Това се проследява от показателя „места на 100“, който през целия период е над 100.

Педагогическият персонал е постоянен през разглеждания период - 12 души.

Таблица 17. Детски градини, деца, персонал, места и групи в община Златарица (уч. години 2014-2020 г.)

Показател	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Детски градини – общо	4	4	4	4	4	4
Деца (общо)	142	130	130	131	130	136
в т.ч. момичета	*66*	*66*	*72*	*69*	*67*	*68*
Места (общо)	241	241	241	241	241	241
на 100 деца	*170*	*185*	*185*	*184*	*185*	*177*
Педагогически персонал (общо)	12	12	12	12	12	12
в т.ч. детски учители	*12*	*12*	*12*	*12*	*12*	*12*
Групи в детските градини	6	6	6	6	6	6

Източник: НСИ

Училища

През учебната 2019/20 година на територията на общината функционират общо 3 училища. От тях едно е основно училище, едно за средно образование и една професионална гимназия.

ПГ по МСС „Никола Златарски“ се намира в гр. Златарица. В гимназията се подготвят кадри за работа в селското стопанство и производствения сектор. Училището разполага с учебно-опитно стопанство, машинен парк и общежитие.

Обучаемите са около 261 деца от I до XII клас на територията на общината.

Таблица 18. Училища в община Златарица за учебната 2019/2020 г.

Училище	Вид	Населено място	Финансиране
ОУ „Васил Левски“	Училище, основно	с. Средно село	общинско
СУ „Св. Св. Кирил и Методий“	Училище, средно	гр. Златарица	общинско
ПГ по МСС „Никола Златарски“	Училище, средно	гр. Златарица	общинско

Източник: МОН – регистър на училищата

Поради промените в националната образователна система със Закона за предучилищното и училищното образование, обн., ДВ. бр.79 от 13 октомври 2015 г., драстично се променя системата, което влияе и на динамичния ред на показателите за учениците от V до XIII клас. Това прави данните преди учебната 2017/18 г. несъпоставими с тези в следващите години.

Въпреки това, могат да се направят няколко извода за училищата в община Златарица, както следва:

- Първо, броят на учителите се увеличава през разглеждания период - от 30 на 38;
- Второ, броят на децата, обучаващи се в системата намалява - от 455 до 261;
- Трето, броят на паралелките аналогично намалява.

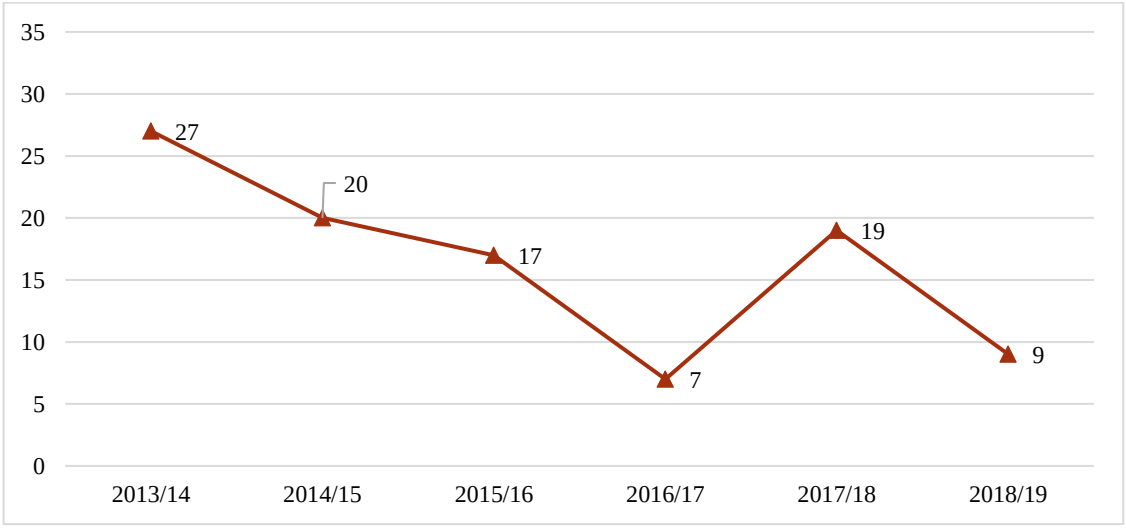
Таблица 19. Паралелки, учители и учащи в община Златарица по класове

Показател\ Уч. год.	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
I - IV клас						
Паралелки	8	7	8	7	8	7
Учители	13	13	19	15	16	18
Учащи	151	138	144	129	128	117
V - VIII*						
Паралелки	6	6	6	5	5	5
Учители	12	17	23	14	12	11
Учащи	198	194	190	110	101	96
IX - XIII*						
Паралелки	4	4	4	5	4	3
Учители	5			5	7	9
Учащи	106	90	79	104	74	48

Източник: НСИ
** Данните след 2017/18 не са съпоставими с предходните периоди.*

Проблем пред повишаване на образователния ценз на населението е и броят на напусналите училище. Официалните данни показват, че в община Златарица всяка година децата, които по една или друга причина са отпаднали от образователната система (между I-ви и VIII-ми клас), са средно 16 души, като в годините има пикове и спадове.

Фигура 29. Брой на напусналите ученици от I-ви до VIII-ми клас по учебни години в община Златарица

Източник: НСИ
**След учебната 2017-18 г. е до седми клас*

2.3.3. Здравеопазване

Детски ясли

По данни на НСИ на територията на община Златарица няма функциониращa детска ясла.

Болнична и извънболнична помощ

На територията на община Златарица няма лечебни здравни заведения през 2019 г.

По данни на РЗИ Велико Търново на територията на община Златарица има регистрирани пет индивидуални практики, от които три са за първична медицинска помощ и две за първична медицинска помощ по дентална медицина.

На територията на общината функционира една аптека.

Таблица 20. Индикатори в сферата на здравеопазването

Индикатори в сферата на здравеопазването	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Лечебни и здравни заведения	0	0	0	0	0	0
Медицински кадри към 31.12.						
Лекари	1	1	1	1	2	1
Лекари по дентална медицина	2	2	2	2	2	2
Медицински специалисти по здравни грижи	3	1	3	3	3	3

Източник: НСИ

2.3.4. Социални услуги

Социалните услуги са дейности, които подпомагат и разширяват възможностите на лицата да водят самостоятелен начин на живот. Извършват се в специализирани институции и в общността. Свързани са със задоволяване на определени жизнени потребности на деца, лица и семейства, които поради здравословни, възрастови и други причини не могат сами или с помощта на своите близки да ги осъществят.

На територията на община Златарица е развита мрежа от социални услуги, които подпомагат социалното включване на уязвими групи от населението.

Дом за стари хора „Донка Паприкова“ се намира в гр. Златарица. Потребители на социалната услуга са лица, навършили възраст за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст съгласно Кодекса за социалното осигуряване. Специализираните грижи в дома за стари хора се предоставят от социален работник, трудотерапевт и медицинска сестра. Те разработват програма от мерки и различни дейности за потребителите като: образователни беседи, индивидуални разговори по вълнуващи ги проблеми, създаване и поддържане на приятелски отношения, коригиране на негативните поведенчески модели, намаляване на загубата на трудовите навици чрез трудовотерапевтични дейности. Капацитетът на услугата е 26 бр. и към 2020 г. е на 100% изпълнен.

Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания „Вяра, Надежда и Любов“ в гр. Златарица. В центъра се отглеждат и възпитават деца от 3 до 14 години. Услугата е предназначена за деца/младежи без увреждания, лишени от родителска грижа. Капацитетът на институцията е 15 деца и към 2020 г. е на 100% изпълнен. В Център за настаняване от семеен тип се осигурява качество на живот, което гарантира пълноценното физическо, емоционално и познавателно развитие и социално включване на всяко дете в естествената за него среда, чрез осигуряване на индивидуализирана грижа и подкрепа.

Друга форма на социални услуги в общината са разкритите клубове на пенсионера. На територията на община Златарица има четири клуба: в гр. Златарица, с. Горско ново село, с. Родина и с. Сливовица. Клубовете имат за цел да организират социалните контакти и осигурят възможности за активен живот на пенсионерите.

На територията на община Златарица се предлагат и други социални услуги: Домашен социален патронаж; Асистентска подкрепа; Патронажна грижа; Механизъм по ЗЛП.

Проблем на социалните услуги, които са финансирани чрез оперативните програми, е, че те са неустойчиви и силно зависят от програмните цикли, както и от възможностите на съответните приоритетни оси/мерки. Това поставя в риск продължаващото им изпълнение, след приключване на проекта, защото се натоварва допълнително общинския бюджет.

Таблица 21. Предоставяни социални услуги и капацитета им в община Златарица, към декември 2020 г.

Вид на обекта	Капацитет (бр. места)	Брой настанени/ ползващи я лица
1. Специализирани институции		
1.1. Дом за стари хора „Донка Паприкова“	26	26
2. Социални услуги от резидентен тип		
2.1. Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания „Вяра, Надежда и Любов“	15	15
3. Други социални услуги		
3.1. Домашен социален патронаж	50	7
3.2. Асистентска подкрепа	16	18
3.3. Патронажна грижа 4	16	49
3.4. Механизъм по ЗЛП	неограничен	31

Източник: Община Златарица

През 2020 г. в община Златарица са получили помощ 439 л., а през 2019 г. – 480 л., което е 13,2% от населението. За разглеждания период 2014-2020 г. няма ясно изразена тенденция и броят на лицата, получаващи социални помощи, варира.

Таблица 22. Брой лица, получаващи социални помощи, за периода 2014-2020 г.

Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Брой лица	426	476	461	380	389	480	439

Източник: Община Златарица

На територията на община Златарица, общият брой на регистрираните лица с увреждания е 371 д. В следващата таблица са описани лицата по вид на уврежданията.

Таблица 23. Брой регистрирани лица с увреждания по вид, за периода 2014-2020 г.

Лица	Брой
Общ брой на лицата с трайни увреждания	371
Общ брой на пълнолетните лица с трайни увреждания в трудоспособна възраст	136
Общ брой на децата с трайни увреждания, живеещи в домашна среда	136
Брой на пълнолетните лица с трайни увреждания в невъзможност за самообслужване, живеещи в домашна среда	333
Общ брой на пълнолетните лица с психични разстройства	28
Общ брой на пълнолетните лица с интелектуални затруднения	18
Общ брой на пълнолетните лица с физически увреждания	233

Лица	Брой
Общ брой на пълнолетните лица с деменция	2
Общ брой на пълнолетните лица със сетивни увреждания	41
Брой на лицата в надтрудоспособна възраст без увреждания	837
Общ брой на пълнолетните лица с трайни увреждания с определена чужда помощ	25

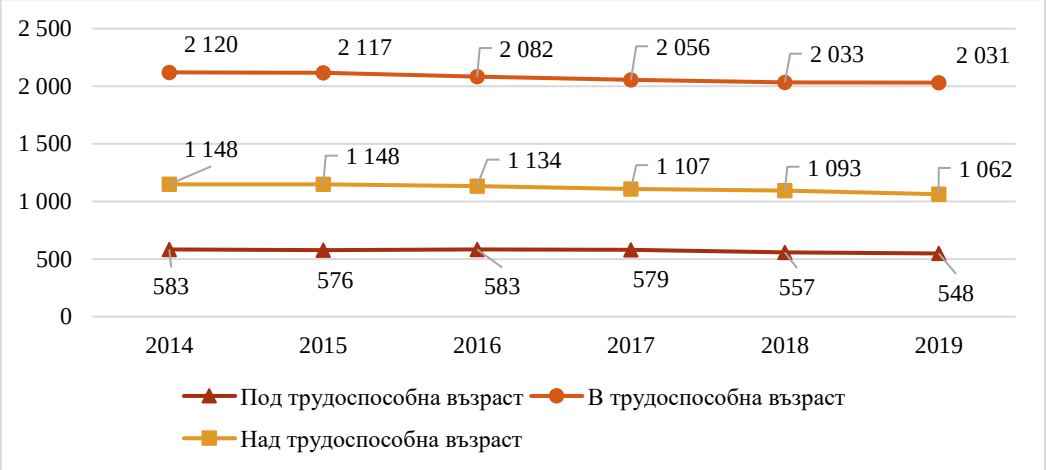
Източник: Община Златарица

2.3.5. Трудов пазар и безработица

Негативните демографски процеси оказват пряко влияние върху трудовия пазар в община Златарица, защото намалява броят на хората в трудоспособна възраст. През 2019 г. те са 2 031 души, с което се регистрира спад от 89 човека (или 4,2%) спрямо 2014 г.

Тревожна е **тенденцията и за намаляване броя на населението в под трудоспособна възраст**, което се очаква да се включи в местната икономика в близко бъдеще. За периода 2014-2019 г. то е намаляло със 6% (или с 35 д.). Ако тези негативни процеси се задълбочат има опасност местното население да не може да осигурява необходимите кадри за общинската икономика.

Фигура 30. Население в под, над и в трудоспособна възраст в община Златарица за периода 2014-2019 г.

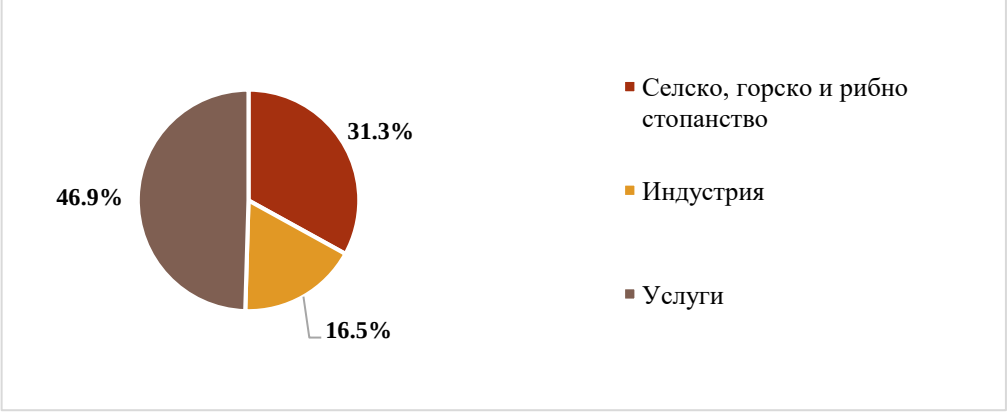

Източник: НСИ

Икономическа активност

Общият брой на заетите лица за 2019 г. е 224 д. в местната икономика. От тях 46,9% са заети в сектора на услугите, 31,3% – в аграрния сектор, и 16,5% – в индустриалния сектор.

Фигура 31. Заети лица по сектори на икономиката за 2019 г. в община Златарица

Източник: НСИ

Безработица

В периода 2014-2019 г. средногодишният брой безработни постепенно намалява. Равнището на безработица в общината (15,6%) е много над средното за страната (6,1%).

Таблица 24. Данни за безработицата в община Златарица в периода 2014-2019 г.

Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Брой регистрирани лица	448	468	299	262	185	190
Равнище на безработица	36,7	38,3	24,5	21,5	15,2	15,6
Разкрити нови работни места	100	86	82	82	17	6

Източник: ДБТ гр. Велико Търново

През периода са сключени договори по програми, мерки и проекти, както следва:

Таблица 25. Сключени договори по програми и мерки през периода 2015-2019 г.

Програма	Брой договори	Брой включени лица
НП „ЗОХТУ“	5	7
Проект „Ние също можем“		43
НП „Помощ за пенсиониране“	4	4
Регионална програма за заетост	3	17
Проект „Хоризонти 4“		23
Проект „Обучения и заетост на младите хора“	5	170
НП за заетост и обучение на продължително безработни лица	11	11
Проект „Шанс за работа“		38
Проект „Старт на кариерата“	2	7
Проект „Обучения и заетост“	1	6
Проект „Работа“	1	9
„Насърчаване стартирането на проекти за развиване на самостоятелна стопанска дейност“		1
„Отново на работа“		4

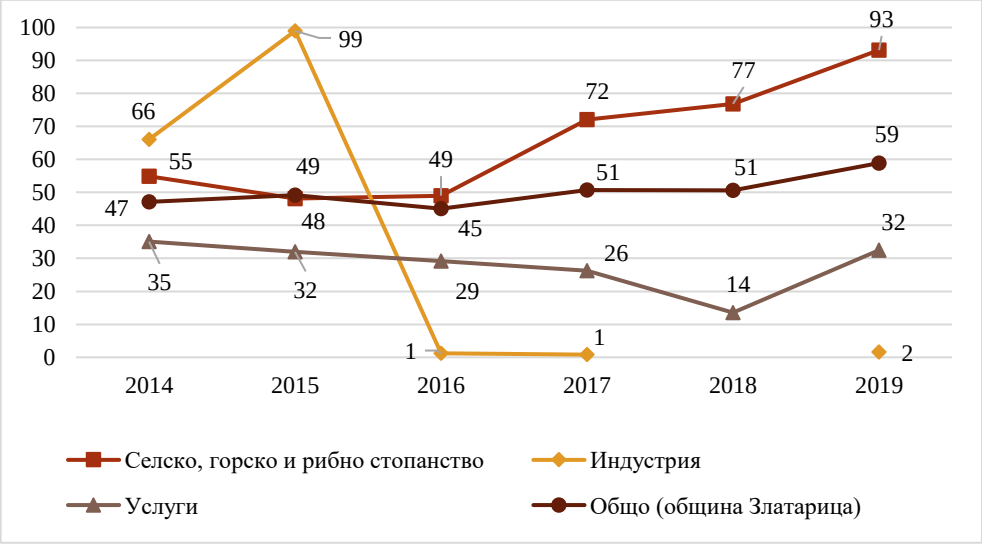
Източник: ДБТ гр. Велико Търново

2.3.6. Производителност на труда

Производителността на труда е един от компонентите на конкурентоспособността, който може да се определи чрез съотношението между произведената продукция и броя на заетите в съответния сектор.

Данните за общината показват, че като цяло производителността на труда в местната икономика се увеличава през 2019 г. Един зает средно произвежда продукция за 59 хил. лв., което е с 12 хил. лв. повече от 2014 г. Производителността на първичния сектор е по-висока от общата за община Златарица, което показва потенциал на общината за развитие на аграрния сектор. Сектора на услугите бележи спад с 9% за същия период.

Фигура 32. Произведена продукция на 1 зает по икономически сектори и общо за общината в периода 2014-2019 г. (в хил. лв.)

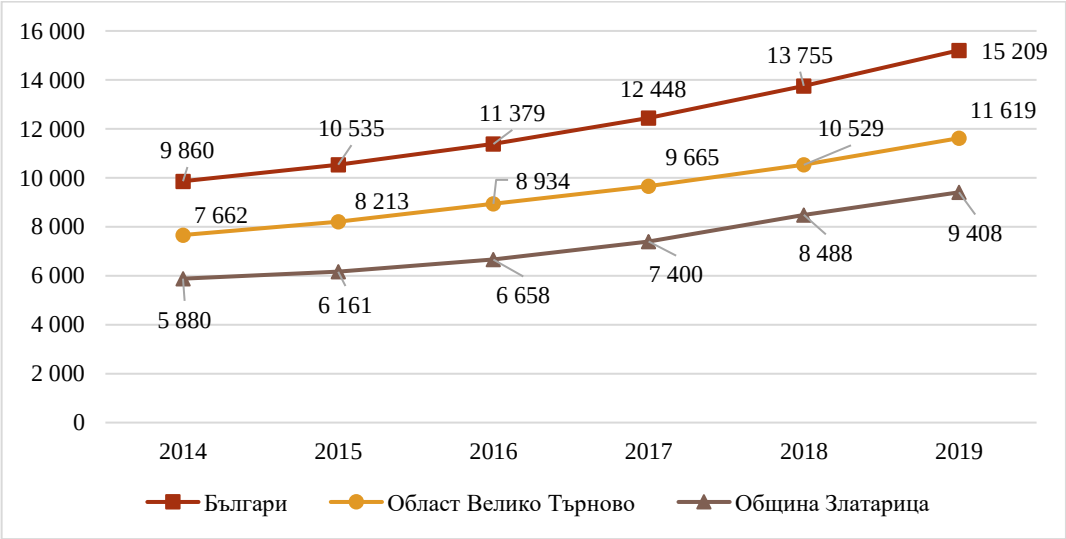

Източник: НСИ, собствени изчисления
** от 2016 г. по дейност „Преработваща промишленост“ данните са конфиденциални*

2.3.7. Доходи на населението

Повишаването на заетостта, добрата икономическа обстановка в страната, административното повишение на възнагражденията, както и повишената производителност на труда, дават възможност доходите на населението също да растат постепенно. За периода 2014-2019 г. средната заплата в общината се е повишила с 3 528 лв. и през последната година достига 9 408 лв. **Ръстът на заплатите е съразмерен с този за област Велико Търново и страната**, което показва, че възнагражденията в икономиката на Златарица нарастват аналогично на другите административни нива. Проблемът е, че като цяло **възнагражденията са по-ниски от средните за страната и областта.**

Фигура 33. Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Златарица и по административни нива за периода 2014-2019 г. (лв.)

Източник: НСИ

2.4. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА

2.4.1. Транспортна инфраструктура и достъпност

Автомобилен транспорт и инфраструктура

Общината се характеризира с добра транспортна достъпност и особено географско положение, което има важно значение за развитието ѝ. Общинската пътна мрежа е 34,976 км., в която се включват: 4,15 км второкласни пътища и 30,826 км. третокласни пътища.

На територията на община Златарица липсва значим транспортен коридор.

Таблица 26. Списък на местните общински пътища в община Златарица

Път №	Наименование	Дължина (км)
VTR1160	/III - 4004/ Горско Ново село – Сливовица - /III – 4082/	7,160
VTR1161	/III - 4004/ Горско Ново село – Златарица / - Росно – Калайджии – Средно село – Дълги припек	22,800
VTR1162	/III -4004/ Златарица – Разсоха – Граница общ. (Златарица – Елена) – Беброво /II-53/	11,100
VTR2180	/I-4, В. Търново – Антоново/ - Добри дял – Граница общ. (Лясковец – Златарица) – Родина - /III - 4004/	4,350
VTR3163	/VTR1161 / Росно – Дедина / VTR1162/	2,200
VTR3164	/VTR1161 / Калайджии – Средно село / - Резач	1,800
VTR3165	/VTR1160 / Сливовица – мах. Орманлии	1,500
VTR3166	/VTR1162 / Равново - Дединци	2,600
	Обща дължина	**53,510**

Източник: проект ОУПО Златарица

Голяма част от общинската пътна мрежа е в лошо състояние въпреки текущите ремонти, които се извършват.

Таблица 27. Дължина и състояние на пътната настилка на общинските пътища

Клас	Номер на пътя	Дължина на територията на община Златарица, км	Състояние на пътя
II	53	4,15	лошо
III	4004	0,324	лошо
III	4004	1,424	добро
III	4004	0,176	лошо
III	4004	1,3	добро
III	4004	0,35	лошо
III	4004	0,913	добро
III	4004	0,072	лошо
III	4004	11,867	лошо
III	4082	8,7	лошо
III	5301	4,226	лошо
III	5301	1,474	средно

Източник: Община Златарица

През периода 2014-2019 г. са извършвани текущи ремонтни дейности и поддръжка на пътната мрежа в общината. През годините са извършвани ремонтни дейности на следните пътища:

- 2014 г. път III-4004 „Джулюница – Златарица“ – 0,561 км;
- 2015 г. път III-4004 „Джулюница – Златарица“ – 11,765 км;

- 2017 г. път III-4004 „Джулюница – Златарица“ – 8,355 км; път III-5301 „Мерданя – Златарица“ – 9,414 км;
- 2019 г. път III-4004 „Джулюница – Златарица“ – 12,789 км.

Общата дължина на всички изпълнени ремонти за подобрение състоянието на РПМ на територията на община Златарица в периода 2014-2019 г. е 42,884 км.

Железопътен транспорт и инфраструктура

Община Златарица няма достъп до жп транспорт.

Въздушен транспорт и инфраструктура

На територията на община Златарица няма летища и летателни площадки. В близост до общината се намира **летище Горна Оряховица**, което е на разстояние 32 км.

Воден транспорт

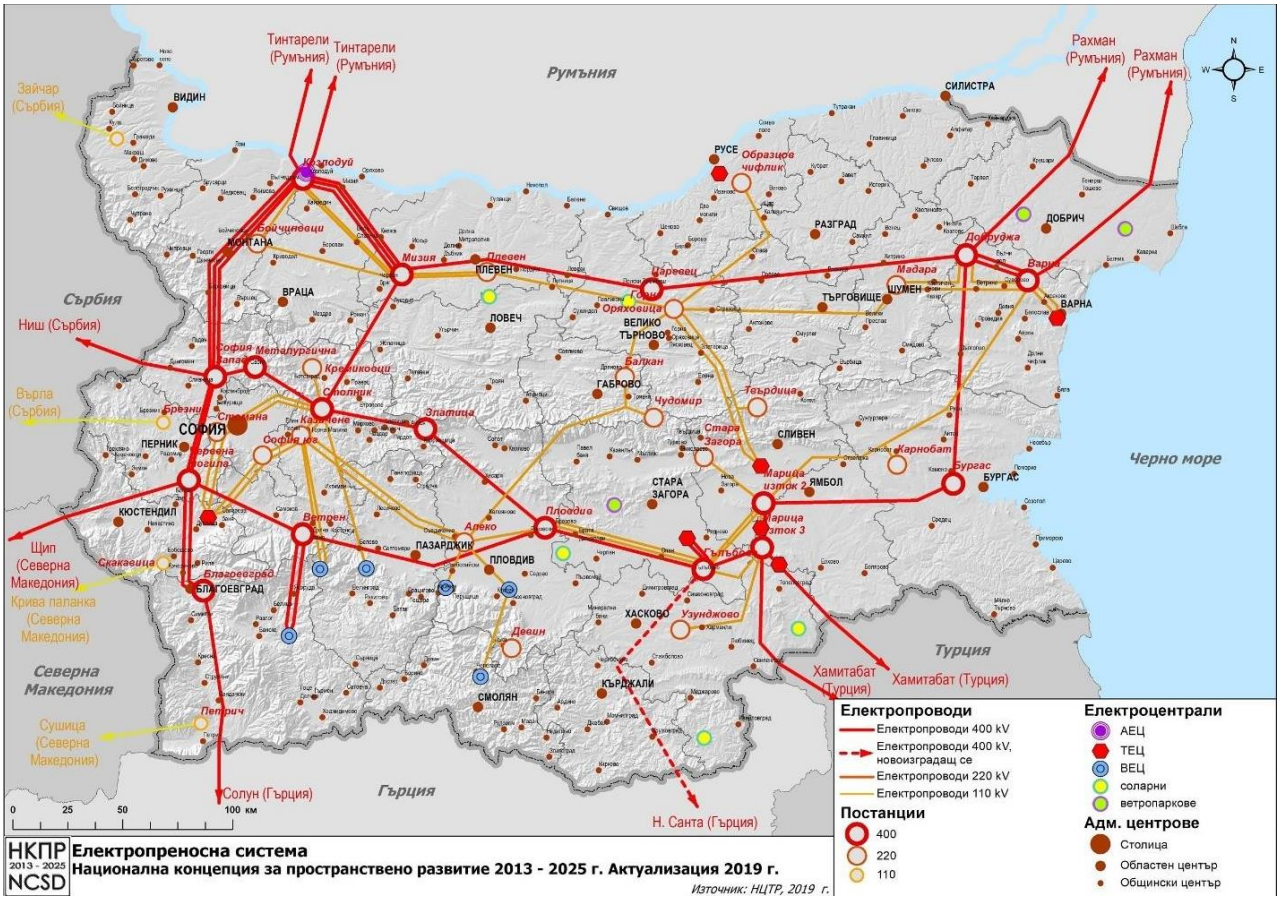
Територията на община Златарица не се обслужва от воден транспорт. Най-близо до общината се намират **пристанище Свищов** – 106 км. и **пристанище Русе** – 131 км.

2.4.2. Енергийна инфраструктура (електроснабдяване) и ВЕИ

Електроенергийна инфраструктура

Електроснабдяването на община Златарица се осъществява от енергийна компания, като електропреносна и електроразпределителна мрежа и съоръженията към нея се стопанисват, поддържат и реконструират от ЕРП-Север. Електроснабдителната мрежа обхваща Златарица и три кабелни линии към комунално-битовите трансформаторни постове и въздушни линии. Системата е добре развита и оразмерена да поема по-голямо натоварване.

Фигура 34. Електропреносна система на България

Източник: АНКПР

Възобновяеми източници на енергия

За разработването на този раздел са използвани данни от Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Златарица 2020-2029 г.

Природните условия в Северен централен регион най-малко благоприятстват използването на ВЕИ и изградените на територията му мощности са най-малко от всички райони в страната. Само ФЕЦ „Златарица“ (20 MW) в община Златарица и ФЕЦ „Самоводене“ (25 MW) на територията на община Велико Търново са включени в мрежата 110 kV.

СЦР има най-малко участие в усвояване енергията от ВЕИ като изградените мощности представляват едва 2,7 % от общото в страната, което го нарежда на последно място по усвояване енергията на ВЕИ.

В СЦР се усвоява най-много слънчевата енергия, като изградените мощности представляват 9% от всички в страната и област Велико Търново (наред с област Плевен от Северозападен регион) е водеща в Северна България. Във вътрешнорегионален план най-много са изградените мощности в областите Велико Търново и Силистра.

Слънчева енергия

Слънчевата енергия се използва за производство на електроенергия чрез директно преобразуване на слънчевото излъчване в електричество и за загряване на вода в слънчевите колектори или други системи.

Потенциалът на слънчевата радиация на територията на България е значителен, но заедно с това се наблюдават големи разлики в интензивността на слънчевото греене по региони. Средногодишното количество на слънчево греене за България е около 2 150 часа, а средногодишният ресурс слънчева радиация е 1 517 kWh/m². Това е около 49% от максималното слънчево греене. Общото количество теоретичен потенциал на слънчевата енергия, падаща върху територията на страната за една година, е от порядъка на 13.103 ktoe. От този потенциал като достъпен за усвояване в годишен план може да се посочи приблизително 390 ktoe.

Територията на община Златарица попада в първата зона (от общо три), в която средногодишната продължителност на слънчевото греене е около 450 ч., падащата слънчева радиация е под 1 450 kWh/m² год. или 4,11 kWh/m² дневно.

Въз основа на оценения теоретичен потенциал, при значителни ограничителни условия е извършена оценка само на част от техническия (достъпния) потенциал. Последната включва оценка за оползотворяване на слънчева енергия за загряване на вода за битови нужди на общински сгради. Избрана е технология за изграждане на инсталации със слънчеви колектори, които да се разположат на покривите на сградите. Покривната площ, която участва в оценката представлява 0,0002% от общата територия на общината, върху която попада слънчева радиация.

Вятър

На територията на България са обособени четири зони с различен ветрови потенциал, но само две от зоните представляват интерес за индустриално преобразуване на вятърната енергия в електроенергия: 5-7 м/с и >7 м/с.

Тези зони са с обща площ около 1 430 км², където средногодишната скорост на вятъра е около и над 6 м/с. Тази стойност е границата за икономическа целесъобразност на проектите за вятърна енергия. Следователно енергийният потенциал на вятъра в България не е голям. Бъдещото развитие в подходящи планински зони и такива при по-ниски скорости на вятъра зависи от прилагането на нови технически решения.

Въз основа на средногодишните стойности на енергийния потенциал на вятърната енергия, отчетени при височина 10 м над земната повърхност, на територията на страната теоретично са обособени три зони с различен ветрови потенциал:

Община Златарица е със слаб ветроенергиен потенциал в страната – територията ѝ попада в зона А:

- Средногодишна скорост на вятъра: 2-3 м/с;
- Енергиен потенциал: 100 W/m^2; (т.е. по-малко от 1 500 kWh/m^2 годишно);
- Средногодишната продължителност на интервала от скорости $\sum \tau$ 5-25 м/с в тази зона е 900 ч, което представлява около 10% от броя на часовете през годината (8 760 ч).

Водна енергия

Водните ресурси на територията на общината представляват поречията на реките и микроязовирите. Основни водоизточници за общината са хидровъзел „Йовковци“ и местни водоизточници – кладенци и каптажи.

Всички реки, които са на територията на общината, имат почти постоянен дебит, с изключение на лятото, когато водните количества силно намаляват.

На територията на общината има изградени 11 микроязовира, които обогатяват още повече водните запаси. Използват се предимно за риборазвъждане и рибоотглеждане.

Високи подпочвени води се наблюдават в поречието на река Златаришка (Бързица).

Водните течения имат посока юг-север. Реките са с дъждовно-снежно подхранване. Дебитът им е непостоянен, като пълноводието им е през пролетния сезон.

Геотермална енергия

Геотермална енергия е топлинната енергия, съдържаща се в земните недра. Просмукваните през земната кора води слизат към центъра на земното ядро и се нагряват до високи температури от горещите скали. Една част от загрятата вода се издига обратно до земната повърхност във вид на горещи извори и гейзери. Друга част от водите остават затворени под повърхността. Тези горещи води образуват т. нар. геотермални резервоари - екологично чисти неизчерпаеми източници на геотермална енергия. Практически земната кора представлява неизчерпаем източник на топлина и спада към т. нар. възобновяеми енергийни източници. Важно е да се знае, че температурата на земната кора на дълбочина 3 метра е около 12-16°C. При това тази температура остава постоянна независимо от сезона!

Геотермалната енергия (топлинната енергия от земните недра) извлечена чрез термопомпи може да се използва за:

- Отопление на сгради;
- Охлаждане на сгради - Приложението на термопомпите за климатизация в жилищния и индустриалния сектор е алтернатива на конвенционалните системи изградени от чилър и котел. Практически една и съща машина, посредством реверсивен вентил, е в състояние да

смени функциите на изпарителя и кондензатора, и така да доставя топлина през зимата и обратното - прохлада през лятото. Такава термопомпена система „отопление-охлаждане“ е много ефективна и има по-кратък срок на изплащане на първоначалната инвестиция;

- Загряване на вода за битови нужди - Термопомпата може да осигури целогодишно снабдяване с евтина топла вода за бита с температура 60°C дори през лятото;
- Загряване на вода за басейни и др. - Геотермалната термопомпена инсталация за отопление на къщата може да се използва и за затопляне на вода за басейн. Системата може да бъде настроена автоматично да поддържа желаната температура на сградата и да отвежда излишната топлина към басейна през пролетта и есента. Тази система прави геотермалното отопление още по-ефективно.

На територията на община Златарица до момента не е установено наличие на минерални води.

Биомаса

От всички ВЕИ най-голям неизползван технически достъпен енергиен потенциал има биомасата, като от нея може да се произвежда топлина, електричество или транспортно гориво. Тя е ключов възобновяем ресурс в световен мащаб. За целта е целесъобразно да се използва потенциала на отпадъци от селското и горско стопанство, на битови отпадъци и малоценна дървесина, ненамерила приложение и отпаднала без да се използва.

Газоснабдяване и топлофикация (газопреносна и газоснабдителна мрежа)

В община Златарица не са изградени газопреносна и газоразпределителна мрежи.

2.4.3. Водоснабдителна и канализационна инфраструктури

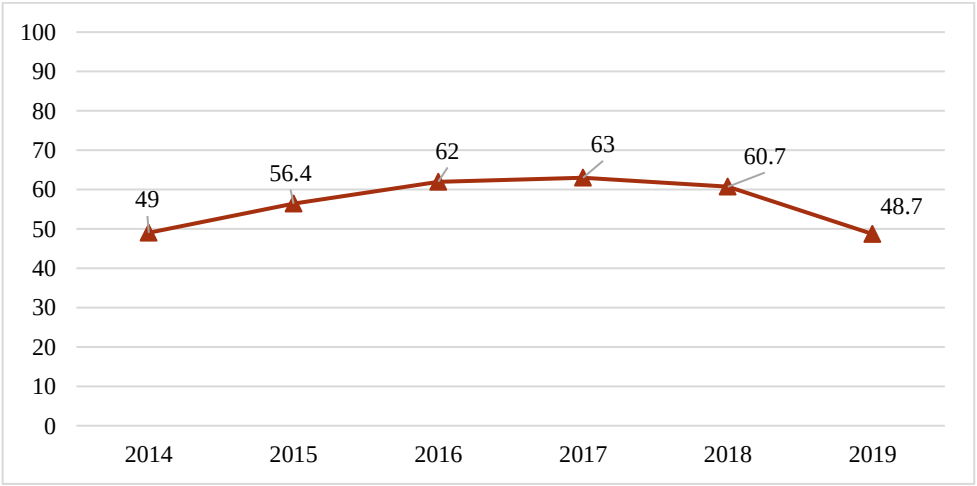
Водопреносна и водоснабдителна мрежи

Основни водоизточници за общината са хидровъзел „Йовковци“ и местни водоизточници – кладенци и каптажи. Язовир „Йовковци“ е изграден на р. Веселина, която в долното си течение пресича територията на общината.

Въпреки подобряването на състоянието на водопроводните мрежи в населените места в община Златарица, е налице негативна тенденция на поддържане на високи нива на загуби на вода по водопреносната мрежа.

През разглеждания период 2014-2019 г. се наблюдават големи загуби на вода по водопроводната мрежа – около 50%, като за 2019 г. загубите са 48,7%.

Фигура 35. Загуби на вода по водопроводната мрежа в община Златарица (%)

Източник: „ВиК – Йовковци“ ЕООД

През разглеждания период 2014-2019 г. е изградена нова водопроводна мрежа с обща дължина 0,540 км. За същия период е подменена водопроводна мрежа с обща дължина – 1,289 км.

Канализационна мрежа и ПСОВ

Канализационната мрежа на гр. Златарица е частично изградена и е от смесен тип. Не се обслужва от ВиК. Процентът на изграденост е 20%, а на инфилтрация е 47%. Около 80% от населението не е свързано към канализационна система. Съществуващата мрежа на града е с дължина 5 500 км.

Канализационна мрежа по селата не е изградена. Отделни примитивни отводнителни съоръжения има в някои населени места. Подготвя се проектиране на канализация на с. Горско Ново село.

На територията на община Златарица няма изградени пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ). През 2019 г. община Златарица издава Решение за строеж на ПСОВ, но към 31.12.2020 г. все още няма изградена.

През периода 2014-2019 г. на територията на община Златарица няма изградена или подменена канализационна мрежа.

2.5. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ

Община Златарица попада в териториалния обхват на РИОСВ – Велико Търново, териториалното звено осъществява контрол и мониторинг на компонентите на околната среда на територията на две области – Велико Търново и Габрово. Контролната дейност се осъществява в 14 общини.

2.5.1. Атмосферен въздух

Въздухът е основен компонент на околната среда, без който съществуването на всички живи организми е невъзможно. Неговото качество е от съществено значение за здравето на населението и околната среда. Под „качество на атмосферния въздух“ се разбира състоянието на приземния слой на атмосферата, определено от състава и съотношението на естествените ѝ съставки и добавените вещества с естествен и антропогенен произход.

Финитe прахови частици са основен замърсител на атмосферния въздух в населените места поради голямото разнообразие на източници, емитиращи ФПЧ – горивни инсталации, транспорт, битово отопление и др. Наблюдава се повишаване на стойностите през пролетния и есенния период на годината, до достигне на максимум през зимните месеци. Обратна тенденция се наблюдава през лятото. Това се дължи на специфичната метеорологична обстановка през студените месеци и увеличаване интензивността на емисиите на $ФПЧ_{10}$ от източници, характерни за тези периоди от годината (основно битово отопление).

През 2019 г. не са регистрирани превишения на установените норми за емисии в атмосферния въздуха от собствени и контролни измервания на емисии на вредни вещества, отделяни в атмосферния въздух.

2.5.2. Води

Повърхностни води

Качеството на повърхностните води отразява оценката на екологичното и химично състояние по водни тела към 2019 г., която Басейнова дирекция „Дунавски район“ (БДДР) е изготвила на база резултатите от изпълнения през последните две години мониторинг - 2018 и 2019 г.

На основание чл. 169, ал. 2 на Закона за водите, мониторингът на водите се провежда по разработени от басейновите дирекции (БД) програми в съответствие с характеристиките на водните тела и оценката за екологичното и химичното им състояние.

BG1YN600R1125 - р. Джулюница от вливане на р. Златаришка при гр. Златарица вливане в р. Джулюница при с. Джулюница и приток - р. Бебровска, с два мониторингови пункта, при с. Джулюница и на устие след с. Джулюница.

Водното тяло не е планирано за анализ през периода по физикохимични показатели, специфични замърсители и приоритетни вещества. Тялото е оценено в предходен период както следва:

От анализа на физикохимичните елементи за качество водното тяло отговаря на изискванията за умерено състояние спрямо изискванията на Наредба Н-4.

При анализа на специфичните замърсители не се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние.

Анализите на приоритетни вещества не отчитат концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е достигащо добро.

Данните от хидробиологичен мониторинг за водното тяло BG1YN600R1125 по БЕК макрозообентос и фитобентос отчитат добро състояние.

BG1YN600R1020 - р. Веселина с два пункта за мониторинг - р. Веселина преди вливане на р. Златаришка, на шосеен мост и р. Веселина, след яз. „Йовковци“.

През периода 2018–2019 г. водното тяло е наблюдавано при р. Веселина преди вливане на р. Златаришка, на шосеен мост, с мониторингов пункт BG1YN86291MS310.

От анализа на физикохимичните елементи за качество е видно, че водното тяло отговаря на изискванията за добро/отлично състояние, с изключение на показател $БПК_5$, който отговаря на изискванията за умерено състояние спрямо изискванията на Наредба Н-4.

При анализа на специфичните замърсители не се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние.

Анализа на приоритетни вещества не отчита концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е достигащо добро.

BG1YN600R1021 на р. Златаришка, с мониторингов пункт BG1YN862415MS1050 на р. Златаришка след гр. Елена.

От анализа на физикохимичните елементи за качество е видно, че водното тяло отговаря на изискванията за умерено състояние спрямо изискванията на Наредба Н-4.

При анализа на специфичните замърсители се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние по показател манган.

Анализите на приоритетни вещества не отчитат концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е достигащо добро.

Подземни води

За календарната 2019 г. на територията на Дунавски район за басейново управление е провеждан мониторинг на подземни води. На територията на община Златарица не е осъществяван мониторинг на подземните води.

Голяма част от мостовите съоръжения са чисти от растителност и наносни отложения и е осигурена добра проводимост на светлите им отвори. Съществуват съоръжения, за които е необходимо почистване – от собствениците на пътната мрежа – АПИ и общини. Наложително е изземване на наносни острови и отлагания при мост в с. Росно, община Златарица.

2.5.3. Почви и земни недра

За оценка на замърсяването на почвите на територията на страната е изградена национална система за почвен мониторинг, категоризирана по нива. По почвен мониторниг I-во ниво - широкомащабен мониторинг, съгласно Националната мониторинговата програма на МОСВ, на територията на РИОСВ – Велико Търново са обособени 23 постоянни пункта за почвен мониторинг.

Регионалната лаборатория в гр. Велико Търново, в присъствието на експерт от РИОСВ, извършва ежегодно пробонабиране и анализ на почвите от указаните от ИАОС пунктове.

През 2019 г. по указания на ИАОС – София, Регионалната лаборатория е извършила пробонабиране и анализ на почвите от 5 пункта. Широкомащабният мониторинг - I ниво включва анализ на следните показатели: почвена реакция, специфична електропроводимост, биогенни елемент - общ азот, общ фосфор, нитратен азот, органично вещество – общ въглерод и органичен въглерод, обемна плътност, гранулометричен състав, както и тежки метали – мед, цинк, олово, кадмий, никел, кобалт, хром, арсен, живак. След анализ на резултатите е видно, че съдържанието на тежки метали в почвата е под максимално допустимите концентрации (МДК), определени с Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за допустимо съдържание на вредни вещества в почвата.

Наблюденията по II ниво са ориентирани към регионални проявления на деградационни процеси - вкисляване (вредна почвена киселинност) и засоляване. За територията на страната са обособени 54 полигона, в които се наблюдава вкисляване, от които 4 са на територията на РИОСВ – Велико Търново и 12 полигона за наблюдение на процеса засоляване, като към момента, на територията на РИОСВ – Велико Търново такъв обособен, все още няма.

На основание представените през 2019 г. резултати от анализи за проведения през 2018 г. мониторинг, не са констатирани замърсявания на почвата в контролирания от РИОСВ-Велико Търново регион.

Рекултивацията на нарушените терени, подобряване на слабопродуктивни земи и възстановяване годността на земята за земеделско, горскостопанско или друг вид ползване е друг важен приоритет. През 2019 г. е завършена втората година от биологичната рекултивация от общо три години на депо за ТБО гр. Златарица.

Ерозията на почвата е процес на разрушаване на горните слоеве на почвата, съпроводено с нарушаване на целостта им и изменение на техните физико-механични, химични и

агротехнически свойства. Този процес е съпроводен с пренасяне на почвени частици или агрегати. Ерозия възниква и протича под въздействието на ветрове, вода, температурни, антропогенни, геоложки въздействия и други въздействия с разнообразен произход. Най-широко разпространени са ветровата и водната ерозия - механично разрушаване и отнасяне на почвената маса под действието на водата и вятъра. При този процес се активизира йонния обмен, което води до постепенно намалява количеството на хранителните вещества и хумуса в почвата. В полупланинската част на региона на наклонени терени, където се намира и община Златарица, водната ерозия е в по-малка степен изразена поради естественото затревяване и самозалесяване на земите, които не се обработват.

Резултатите от анализите на провеждания мониторинг II ниво (вкисляване) през годините показват промени в стойностите на вредна киселинност на почвата, изразяваща се в намаляване стойностите на вредна киселинност. Степента на наситеност с бази през годините също се изменя в положителна посока, като стойностите ѝ, изразени в процентно съдържание, се увеличават.

Според последните резултати от анализи, почвите на територията на област Велико Търново са в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи (органично вещество), оценена чрез измерени концентрации на общ азот, органичен въглерод и общ фосфор, а съотношението C/N показва благоприятни условия за разграждане (минерализиране) на органичното вещество.

За отчетната 2019 г. не са констатирани замърсявания на почвата в контролирания от РИОСВ – Велико Търново регион. Не са отчетени замърсявания на почвите с устойчиви органични замърсители, което се дължи основно на въведените изисквания в българското земеделие през последните години при употреба на продукти за растителна защита и торове.

2.5.4. Радиоекологичен мониторинг и контрол. Шум

В община Златарица не са установени наднормени стойности на йонизиращи лъчения, както и няма източници на радиационно замърсяване.

2.5.5. Защитени зони и защитени територии. Биологично разнообразие

Защитени зони по Закона за биологиното разнообразие („Натура 2000“) по Директива за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, попадащи на територията на община Златарица:

- **BG0000279 Стара река**, включена в списъка на защитени зони, приети с Решение на МС №122/02.03.2007 год. (ДВ бр. 21 от 09.03.2007 г.). Разположена е върху обща площ от 146,17 ха. в землищата на селата Горско Ново село, Калайджии, Сливовица и Средно село.
- **BG0000280 Златаришка река**, включена в списъка на защитени зони, приети с Решение на МС №122/02.03.2007 год. (ДВ бр. 21 от 09.03.2007 г.). Разположена е върху обща площ от 67,69 ха. в землищата на град Златарица и селата Горско ново село и Родина.

На територията на община Златарица няма защитени територии.

2.5.6. Управление на отпадъците

Отпадъците са пряк замърсител на въздуха, водите и почвата и носят непосредствен риск за здравето на човека, затова решаването на проблемите, свързани с управлението на отпадъците,

се явяват едни от най-сериозните. От друга страна, голяма част от отпадъците притежават ценни суровинни качества и могат да бъдат рециклирани и отново оползотворени в производството и в селското стопанство.

Община Златарица спада към Регионална система за управление на отпадъците – Велико Търново, към която са включени общините: Велико Търново, Горна Оряховица, Лясковец, Елена, Стражица и Златарица.

Всички населени места в община Златарица са обхванати от системата за сметосъбиране и сметоизвозване.

Таблица 28. Генерирани количества отпадъци в община Златарица през 2019 г.

Вид отпадък	Количество смесен отпадък на година, т./год.	Разделно събран отпадък на година, т./год.	Общ отпадък на година, т./год.	Общ отпадък на година, %
Хранителни	590,21	0,00	590,21	15,56
Хартия	132,11	0,00	132,11	3,48
Картон	161,86	0,00	161,86	4,27
Пластмаса	231,10	2,99	234,08	6,17
Текстил	190,99	0,00	190,99	5,04
Гума	128,46	0,00	128,46	3,39
Кожа	60,62	0,00	60,62	1,60
Градински	728,08	0,00	728,08	19,20
Дървесни	187,95	0,00	187,95	4,96
Стъкло	109,61	0,00	109,61	2,89
Метали	53,52	858,56	912,08	24,05
Инертни>4см	82,36	0,00	82,36	2,17
Опасни	14,06	0,00	14,06	0,37
Други	156,63	0,00	156,63	4,13
Ситна фракция<4см	102,96	0,00	102,96	2,72
Общо	**2 930,51**	**861,55**	**3 792,06**	**100**

Източник: Обобщен финален доклад по проект „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България“, Изпълнител: „ЕКО-Морфология България“ ДЗЗД, Възложител: ПУДООС, 2019 г.

Таблица 29. Генерирани количества отпадъци в община Златарица през 2019 г. по сезони

Вид отпадък	Средни стойности % Пролет	Средни стойности % Лято	Средни стойности % Есен	Средни стойности % Зима	Средногоди-шен процент
Хранителни	16	15	22	27	20
Хартия	5	4	5	4	5
Картон	5	6	7	4	6
Пластмаса	9	8	9	5	8
Текстил	9	6	4	7	7
Гума	2	2	5	9	4
Кожа	2	1		5	2
Градински	28	28	23	20	25
Дървесни	6	5	6	9	6
Стъкло	4	7	2	3	4
Метали	2	3	2		2
Инертни>4см	2	3	3	3	3
Опасни		1		1	0
Други	10	5	6		5
Ситна фракция<4см		7	6	2	4

Източник: Обобщен финален доклад по проект „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България“, Изпълнител: „ЕКО-Морфология България“ ДЗЗД, Възложител: ПУДООС, 2019 г.

Община Златарица е с население под 5000 жители и не попада в обхвата на изискванията на ЗУО за изграждане на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки.

На територията на община Златарица действа система за събиране на биоразградими отпадъци от населението, чрез разположени зелени контейнери тип „Бобър“. Същите се транспортират по график до инсталацията за компостиране на Регионалното депо за отпадъци в с. Шереметя на общините Велико Търново, Горна Оряховица, Стражица, Елена, Златарица и Лясковец.

2.6. ЖИЛИЩЕН СЕКТОР

Анализът на обитаването има социално-икономически характер, който изследва характеристиката на жилищата и на жилищните сгради, в които те са разположени и постигнатите нива на жилищно задоволяване и са особено актуални относно темите като енергийна ефективност и внедряване на възобновяеми енергийни източници.

В община Златарица жилищните сгради към 31.12.2019 г. са 2 998 на брой, с полезна площ от 194 600 кв. м. По брой на стаите преобладават тристайни жилища – общо 1 152 броя:

- Едностайни – 1,5%;
- Двустайни – 16%;
- Тристайни – 40%;
- Четиристайни – 28,6%;
- Петстайни – 9,3%;
- С шест и повече стаи – 4,5%.

Таблица 30. Основни характеристики на жилищния фонд в община Златарица, 2019 г.

Жилищни сгради по материал на външните стени на сградата	
Общ брой жилищни сгради	**2 998**
Панелни	4
Стоманобетонни	22
Тухлени	2 246
Други	726
Жилищни сгради по вид собственост	
Общ брой жилища	**2 880**
Държавни и общински	45
Частни на юридически лица	21
Частни на физически лица	2 814

Източник: НСИ

По вида на конструкция най-голям дял от сградите са тухлени, а по вида на собственост – частни на физически лица.

Основни проблеми, свързани с жилищният фонд в община Златарица, които се открояват, са сравнително остарелите фасади, стари дограми, лоша изолация или липса на такава, висока енергопропускливост и др.

Като проблеми на домакинствата се открояват отоплението на твърди горива през зимните месеци или на електрическа енергия, високата енергопропускливост на сградите, съчетано с използването на електроуреди с нисък клас на енергопотребление, което води до високо потребление на енергия и аналогично до увеличаване на разходите за потребителите.

2.7.АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ И УПРАВЛЕНИЕ

Общинската администрация осигурява изпълнението на законите, подзаконовите нормативни актове, решенията на Общинския съвет, подпомага кмета на общината при осъществяване на правомощията му, осигурява технически дейността му, подпомага Общинския съвет и осигурява дейността му, извършва дейност по административното обслужване на гражданите, физическите и юридическите лица. Общинската администрация, при осъществяване на своята дейност, се ръководи от принципите на законност, равнопоставеност, прозрачност, достъпност, отговорност, целесъобразност и ефективност.

2.7.1. Административна структура и организация на общинска администрация

Структурата, функциите и числеността на общинската администрация са дефинирани от „Устройствения правилник“, който е приет от Общинския съвет и е разработен съгласно принципите и изискванията, произтичащи пряко от разпоредбите на: Конституция на Република България; Европейска харта за местно самоуправление и Закон за местното самоуправление и местната администрация; специализираната нормативна уредба, имаща пряко отношение към организацията и дейността на общинската администрация, както и правилници, наредби, вътрешни правила за дейността, действащи в рамките на административната структура и на територията на община Златарица. Действащите нормативни актове и правилници в административната структура на общината представляват добра основа за ефективно и ефикасно осъществяване на ежедневната дейност на общинската администрация.

Фигура 36. Организационна структура на общинската администрация в Златарица

Общинската администрация е обща и специализирана.

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. Той упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината.

Неговата дейност се подпомага от един секретар и един заместник-кмет, отговарящи за две дирекции – „Обща администрация“ и „Специализирана администрация“.

Дейността на общинската администрация се контролира и утвърждава от Общинския съвет, който има 11 члена, представители на различни политически партии и на различни териториални и социални общности. Има 5 постоянно действащи комисии.

Кметовете на населените места изпълняват бюджета на общината в частта му за кметството, организират благоустройствени, комунални и др. мероприятия, упражняват контрол за законосъобразно използване, поддържане, охрана и опазване на общинската собственост.

Администрацията е структурирана в дирекции и звена, а за определени задачи се привличат външни лица в качеството им на експерти и консултанти. Дейността на общинската администрация се осъществява от държавни служители и лица, работещи по трудово правни отношения. Основните отговорности на общинската администрация се изразяват в:

- Стратегическо планиране на развитието. Териториално развитие и устройствено планиране, съобразени с нейните екологични, исторически, социални и други специфики;
- Контрол на дейностите, свързани със здравеопазването, образованието, социалните дейности културата, споделено с държавата;
- Поддържане, охрана и опазване на общинската собственост;
- Изготвяне на програма за намаляване на риска от бедствия;
- Организиране и ръководене защитата на населението при бедствия;
- Изграждане и поддръжка на общинска инфраструктура;
- Осъществяване на мерки за подобряване и възстановяване на околната среда и организиране на охраната на полските имоти;
- Предоставяне на административни услуги на населението, планиране и управление на местните данъци и такси;
- Ръководене система за управление на отпадъците.

2.7.2. Човешки ресурси

Служителите в общинска администрация отговарят на съответните образователни и квалификационни изисквания за заеманата от тях длъжност. Развитието и утвърждаването на административния капацитет е основен фактор за постигане на стратегическите цели на управлението на общината; изграждане на адекватна и ефективна система за планиране и контрол на изпълнението; усъвършенстване на организацията по административното обслужване и документооборота в администрацията; откритост и достъпност на дейността на администрацията на община Златарица. За повишаване на специфичните умения и професионалната квалификация на служителите в общинската администрация се осъществяват специализирани обучения. Тези обучения се планират на базата на предварително извършен анализ на потребностите от страна на служителите. Средногодишният брой обучени служители за периода 2014-2019 г. е 6 души.

В общината пряко свързан с подготовката и управлението на проекти, е само един служител. Най-често се наема и един външен екперт, който да подпомага тази дейност.

Числеността на общинската администрация е одобрена на Общински съвет по предложение на Кмета на Общината. **Общата численост на служителите в администрацията е 31 бр.** към 2019 г. Броят на служителите през разглеждания период 2014-2018 г. е непроменен – 30 бр., а през 2019 г. се увеличават с 1 бр.

Таблица 31. Административен капацитет на община Златарица

Показатели	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Общо служители	30	30	30	30	30	31
Служебно правоотношение	7	7	7	7	7	7
Трудово правоотношение	23	23	23	23	23	24
По служебно правоотношение на ръководни длъжности	4	4	4	4	4	4
По служебно правоотношение – експертен	3	3	3	3	3	3
По трудово правоотношение на ръководни длъжности	1	1	1	1	1	1
Експертен и технически състав по трудово правоотношение	22	22	22	22	22	23
Временна заетост и стажове						
Общо	-	6	13	12	14	22
Стажанти		6	1			
Временно наети лица			12	12	14	22

Източник: Община Златарица

2.7.3. Политики, програми, проекти и инициативи

Действащи стратегии и програми

Общинският съвет на община Златарица е утвърдил следните програми и стратегии *(изброени са според реда на публикуването им в официалния сайт на общината (*http://www.zlataritsa.net/*):*

Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Златарица 2020-2029 г.

Основната цел на програмата е насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива. Реализацията на този процес се постига чрез определяне на възможните дейности, мерки и инвестиционните намерения на общината.

Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Златарица 2020-2022 г.

Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент от 23 април 2009 г., отнасяща се до насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници, определя конкретни цели за всяка страна-членка на Европейския съюз за дял на енергия от ВЕИ в крайното брутно потребление на енергия. За България тази цел е 16% до 2020 г., като тя е постигната още през 2012 г., а през 2016 г. е 18,8%. Основната цел на програмата е насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива. Реализацията на този процес се постига чрез определяне на възможните дейности, мерки и инвестиционните намерения на общината.

Програма за енергийна ефективност на община Златарица 2020-2025 г.

Разработването на общински програми за Енергийна ефективност (ЕЕ) е задължителна част от държавната политика по ЕЕ, с прякото участие на регионалните и местните структури. Този процес се определя като един от приоритетите на кохезионната политика на ЕС за периода до 2030 г. В този смисъл местните власти играят ключова роля в разумното използване на енергията и съответно в разработването на програми и стратегии за енергийна ефективност.

Общинска програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета на територията на община Златарица 2019-2023 г.

Програмата е изготвена в изпълнение на чл. 40, ал. 3 от Закона за защита на животните (ЗЗЖ) и разпоредбите на Закона за ветеринарномедицинската дейност (ЗВМД), както и изискванията, поставени на България и останалите страни, членки на Европейския съюз, по отношение на грижата и хуманното отношение към животните. Програмата се основава на принципите, заложени в Закона за защита на животните, във връзка с Националната програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета на територията на Република България.

Стратегия за управление на общинската собственост в община Златарица 2020-2023 г.

Предмет на стратегията са застроените и незастроени имоти частна Общинска собственост, в това число и жилищните имоти и земеделски земи.

2.7.4. Състояние на гражданския сектор в общината

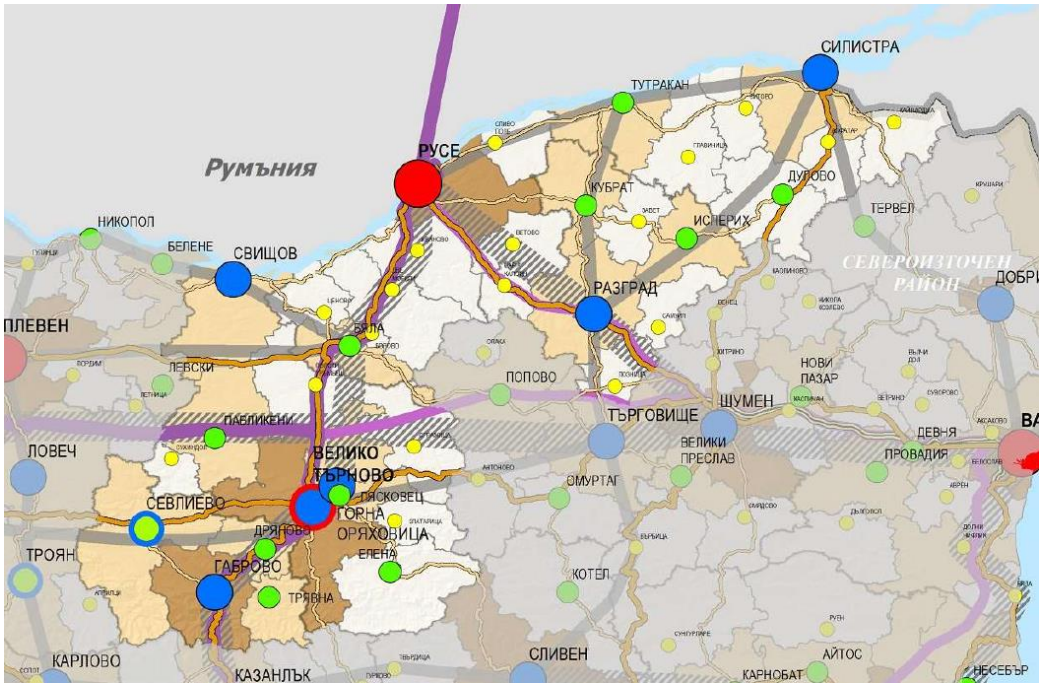
На територията на община Златарица има регистрирани 3 неправителствени организации, които са в сферата на здравеопазване, култура и изкуство, образование и спорт:

- МЛАДЕЖТА ЗА ЗЛАТАРИЦА;
- СПОРТЕН КЛУБ „ЗЛАТАРИЦА БОРБА“;
- ФУТБОЛЕН КЛУБ „БОТЕВ-1921“;
- ФУТБОЛЕН КЛУБ „БОТЕВ-ГОРСКО НОВО СЕЛО“.

2.8. ВЛИЯНИЕ НА ГОЛЕМИ ИНФРАСТРУКТУРНИ ПРОЕКТИ С РЕГИОНАЛНО И НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ, ПРЕДВИДЕНИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА

Основен източник на достоверна информация за влияние на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализация на територията на община Златарица, област Велико Търново или Северен централен регион от ниво 2, които пряко или косвено могат да дадат отражение в социално-икономическото, екологическото и пространствено развитие на общината, е Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион от ниво 2.

Фигура 37. Северен централен регион

Източник: НКПР Актуализация 2019

В „Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион от ниво 2“ няма предвидени за реализация на територията на община Златарица големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение.

Проектите, които са планирани за Северен централен регион и които биха се отразили положително на общината, са:

- Доизграждане на автомагистрала „Хемус“;
- Изграждане на магистрала „Русе – Велико Търново“;
- Изграждане на широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение.

2.9. ОПИСАНИЕ НА ВЗАИМОВРЪЗКИТЕ НА АНАЛИЗА С РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНИЯ ХОРИЗОНТАЛЕН СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РАЙОНИТЕ НА НАЦИОНАЛНО НИВО

Социално-икономическият анализ на районите на Р България (Анализа на районите) представя настъпилите промени за периода 2014-2020 г. в икономическото, социалното, демографското, инфраструктурното развитие и състоянието на околната среда и очертава основните тенденции в тях. Също така дава прогнози за развитието им до 2027 г. Той е структуриран в 3 основни части.

Първата част обхваща териториалния анализ на развитието по тематични направления и ключови характеристики по три основни теми – темата за урбанистичното развитие, териториалните аспекти на секторните политики, административния капацитет за провеждането им и за изпълнение на проекти.

Втората част акцентира върху сравнителния анализ на социалното, икономическото, демографското и екологичното състояние и развитие и инфраструктурното осигуряване на районите, областите и общините. Във всяко тематично направление са проследени промените, настъпили в резултат на прилаганите европейски и национални политики и програми и са

систематизирани изводи за въздействието на външни и вътрешни фактори, за установените трайни тенденции и възможностите за преодоляване на проблемите.

Третата част обобщава синтезираните изводи от първите две и ги надгражда с интегриран национален профил.

Съдържанието на втората и третата част, както и на резюмето на анализа, припокриват темите, изследвани в ПИРО. Това е първата взаимовръзка между ПИРО и Анализа на районите – съдържанието.

Освен това, темите в Анализа на районите, особено в частите за демография, социално развитие и икономика, са проследени чрез ключови показалите, които са използвани в ПИРО Златарица за откроряване на местните характеристики. **Това спомага за сравнението на част от изводите, направени в Анализа на районите, и този за целите на ПИРО.** Допълнително по отношение на **демографските показалите,** при изготвяне на ПИРО Златарица, **са съпоставяни с тези на областно и национално ниво,** за да могат да се проследят взаимовръзките между тях.

В следващата таблица са изведени основните изводи от Анализа на районите и заключенията в ПИРО. Този подход дава възможност за бързо очертаване на взаимовръзката между двата анализа – къде има припокриване (т.е. изводите за община Златарица са валидни и за национално/регионално ниво), къде се отчита разминаване (т.е. заключенията за община Златарица са по-негативни или обратното – по-благоприятни).

Таблица 32. Взаимовръзки между заключенията от Анализа на районите и ПИРО

Заключения от Анализа на регионите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
ТЕМА: ДЕМОГРАФИЯ		
Демографската ситуация в страната се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност, отрицателен естествен и механичен прираст.	Населението устойчиво намалява; Раждаемостта на 1000 д. намалява; Високо ниво на смъртност (по-високо от средното за страната); Отрицателен естествен прираст; слаб положителен механичен прираст.	Общината е със същите характеристики, но с по-лоши показатели.
Намалява делът на населението в трудоспособна възраст.	Намалява делът на населението в трудоспособна възраст.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Териториалното разположение на населението е предимно в градовете – 73,7% (2019 г.).	Населението е съсредоточено в града – 57,3%. (2019 г.).	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Изчерпан демографски потенциал на селата, които до неотдавна са били източник на миграция към градовете.	Част от селата в община имат потенциал да привличат население в тях.	Общината е с подобна характеристика като на национално ниво.
ТЕМА: ПАЗАР НА ТРУДА		
Заетостта на населението в най-активна възраст (15–64 години) бележи съществен ръст в СЦР,	Икономическата активност нараства.	Общината е със сходна характеристика с тази на

Заключения от Анализа на регионите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
но изостава от средната за страната в периода 2014-2018 г.		регионално ниво, но с по-лоши показатели.
Коефициентът на безработица в СЦР намалява, но остава значително по-висок от останалите региони.	Коефициентът на безработица намалява.	Общината е със същата характеристика, но с по-лоши показатели от това на национално ниво.
ТЕМА: ТЕРИТОРИАЛНО-УРБАНИСТИЧЕН АНАЛИЗ		
Общините в България са класифицирани като: силно урбанизирани (централни), средно урбанизирани (междинни) и слабо урбанизирани (периферни) (малък град или село, при които над 50% от населението живее в населени места под 5 хил. жит. или общината е с център град под 5 хил. жители).	В ИТСР на Северен централен регион община Златарица е определена като „слабо урбанизирана“ (периферна).	Общината попада измежду 20 общини в СЦР, които са слабо урбанизирани.
В Анализа на районите са определени агломерационни образувания по дадени критерии.	В ИТСР на Северен централен регион община Златарица не попада в агломерационен ареал.	-
ТЕМА: ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ		
БВП и БВП на глава от населението нарастват.	На ниво „община“ не се поддържа информация за БВП, но за област Велико Търново показателят нараства.	-
Нараства производителността на труда.	Производителността на труда на 1 работник в община Златарица се повишава.	Общината е със същата характеристика като тази на национално ниво.
Най-голям брой МСП са в групата на микропредприятията (от 0 до 9 заети), достигат 92,7% (2019 г.) от общия брой предприятия в нефинансовия сектор, следвани от втората група (от 10 до 49 заети).	Преобладащи са микро предприятията в нефинансовия сектор.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Атрактивността на българския туризъм се формира от културно-историческо наследство, природни ценности, разнообразни пейзажи, качествени услуги и добра свързаност/достъпност.	Община Златарица притежава ограничено културно-историческо наследство и природни условия за развитие на определени видове туризъм.	Общината притежава по-неблагоприятна характеристика от тази на национално ниво.
ТЕМА: СОЦИАЛНА СФЕРА		
Обхватът на деца в предучилищно образование е намалял до степен, че всяко пето дете не посещава детска градина.	Местата в детските градини в община са достатъчни, за да обхванат всички деца.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.

Заключения от Анализа на регионите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
Броят на учениците в страната намалява ежегодно. Закриват се училища, предимно в малките населени места.	Броят на учениците, учителите и паралелките намалява през последните години.	Общината е със сходна характеристика с тази на национално ниво.
Увеличаване на броя на напусналите ученици през учебната 2018/19 г. – 13 394 ученика за страната.	За учебната 2018/19 година делът на преждевременно напусналите училище (до 7-ми клас) е 3,9%.	Общината е с малко по-добра характеристика от тази на национално ниво.
Увеличаващи се разходи в сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижа.	Увеличава се делът на подпомаганите лица в общината, както и разходите за тях.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Неравномерното териториално разпределение на мрежата от социални услуги по общини, неподходящата материална база.	Социалните услуги в общината са неравномерно разпределени.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
ТЕМА: ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА		
В национален план електроенергийната мрежа е добре развита и всички населени места са електроснабдени.	Електроенергийната мрежа в общината има достатъчно капацитет за поемане на нуждите на общината.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Газопроводната мрежа в България има нужда от доразвитие. Необходимо е и увеличаване на дела на газифицираните домакинства до набелязаната цел до 30% през 2020 г.	В общината няма газопреносна мрежа.	Общината е с по-лоша характеристика от тази на национално ниво.
Нарастване на участието на ВЕИ в енергийния баланс на страната. Изградените мощности от ВЕИ в Северен централен регион представляват 2,7% от общото за страната.	В община Златарица към 2018 г. има изградени ФЕЦ мощности - 20,3 MW.	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни и за община Златарица.
Често срещан е проблема с „режим на водоснабдяване“, който силно влошава качеството на живот на населението.	В община Златарица няма водоснабдителен режим.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
Изключително високо ниво на загуби на вода (средно около 55%)	Загубите на вода се запазват сравнително постоянни през годините – 48,7% за 2019 г.	Общината е със сходна характеристика като на националното ниво.
Значително по-големи количества образувани отпадъци на човек в България в сравнение с ЕС, ниска степен на рециклиране на битовите отпадъци.	В община Златарица няма система за разделно събиране на отпадъците.	Общината е с по-лоша характеристика от тази на националното ниво.

Заключения от Анализа на регионите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
ТЕМА: ОКОЛНА СРЕДА		
Национален проблем по отношение състоянието на атмосферния въздух е замърсяването с фини прахови частици (ФПЧ), което е сред най-високите в ЕС. То има ясно изразен сезонен характер.	На територията на община Златарица няма значими местни източници на емисии от замърсители на атмосферния въздух. Но проблемът с отоплението на „твърдо“ гориво е характерен и за нея.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Подобрява се качеството на повърхностните води в страната	Състоянието на повърхностните води е добро.	Общината е с характеристика, подобна на тази на национално ниво.
Нивата на шум в по-голямата част от изследваните пунктове надвишава граничните стойности за съответните населени територии.	На територията на община Златарица няма значителни шумови източници.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
ТЕМА: АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ		
Наличието на административен капацитет в местните власти за усвояване на средства по оперативни програми и натрупването на инвестиции с икономически и социален характер, подкрепени от оперативните програми, са важно условие за растежа на териториалните единици.	Общината привлича все повече средства от ЕСИФ, което показва и повишаването на капацитета ѝ.	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни и за община Златарица.
Силна зависимост от европейските фондове и помощи и несъобразените с местния потенциал и характеристики приоритети и проекти, без задълбочен анализ на потребностите, ефективността, управлението и поддържането на изградените обекти.	Проектите, които се реализират от Общината, почиват на задълбочени анализи на местните потребности и целят повишаване качеството на живот на жителите на Златарица.	Изводите, направени в Анализа на районите, не са валидни за община Златарица.
ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РЕГИОН В АНАЛИЗА НА РЕГИОНИТЕ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОБЩИНА ЗЛАТАРИЦА		
В ИТСР за Северен централен регион няма планирани проекти за територията на община Златарица, но заложените мерки и проекти на регионално ниво са рамка, в която общината може да предприеме конкретни действия в интерес на местната общност		
Доизграждане на автомагистрала „Хемус“ Изграждане на автомагистрала Русе - Велико Търново	Близостта на две автомагистрали ще даде възможност за по-пълно и ефективно използване на местния потенциал за развитие.	
Изграждане на широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение	Разпространението на широколентовия достъп позволява и прави лесно достъпни икономическите и социалните ползи от	ИКТ проектите в селските райони е необходимо да бъдат фокусирани върху обезпечаване на широколентов достъп до Интернет, отговарящ

Заключения от Анализа на регионите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
	информационните и комуникационните технологии (ИКТ), свързани и с възможността им за преодоляване на пречките в разстоянието и развитието, особено на изостаналите райони.	на изискванията на новите комплексни електронни услуги; съдържание, съобразено с интересите на населението в тези райони и услуги, насърчаващи ползването на Интернет и развиване на нови компютърни умения за ползване на Интернет и електронни услуги.

3. ВРЪЗКА НА ОБЩИНАТА СЪС СЪСЕДНИТЕ ТЕРИТОРИИ, КОИТО ИМАТ ПОТЕНЦИАЛ ДА ВЛИЯЯТ ВЪРХУ РАЗВИТИЕТО Ѝ

Тази част на плана идентифицира възможности за съвместни действия със съседни общини. Две и повече съседни общини с различно големи територии, икономики и население могат да планират заедно, да приоритизират заедно и да правят съвместни проекти на базата на взаимния интерес. Те могат много да увеличат общо и поотделно своята значимост и потенциал, ако си партнират. Всяка от тях има своя бранд, но обединени заедно в целенасочени политики могат да решат много конкретни свои проблеми.

През Северен централен регион минава една паралелна главна и една меридианна главна ос: Северна паралелна главна ос с двете си разклонения и Централната меридианна главна ос. Регионът се свързва в посока „север-изток“ чрез главна ос с направление Русе – Разград – Шумен – Варна.

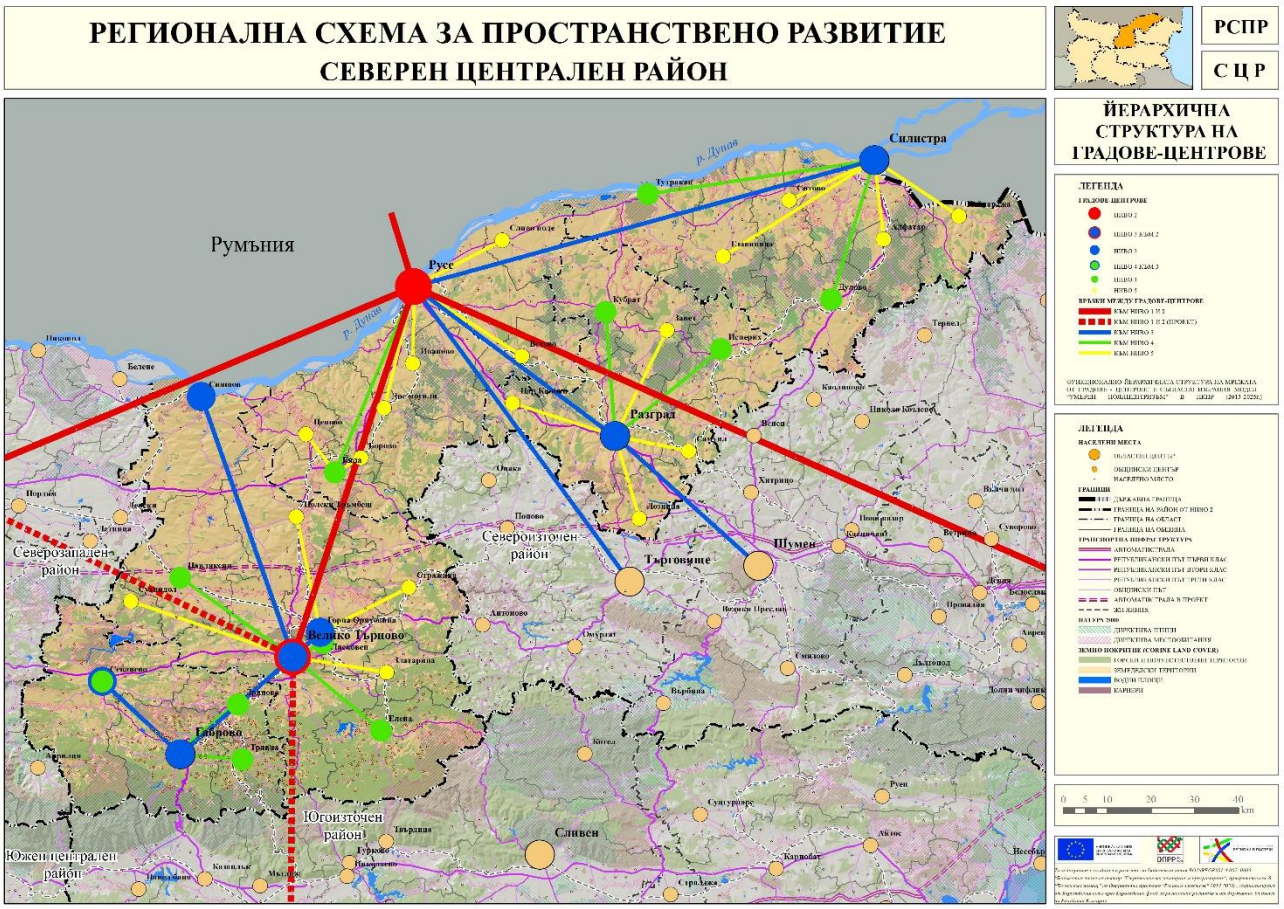
Северната главна ос „запад–изток“ минава през и свързва град София с градовете от Северна България. В частта на Северен централен регион оста се формира от пътните направления „София – Велико Търново – Варна“, „София – Плевен – Русе“ и жп линията „София – Плевен – Горна Оряховица – Русе/Варна“. Значението на оста се повишава и надхвърля националното ниво с включването на отделни нейни компоненти в TEN-T мрежата на ЕС. Пътното направление по АМ „Хемус“ до Велико Търново е включено в основната мрежа, а след Велико Търново в посока Варна – във всеобхватната. Там попада и оста по направление Плевен – Русе.

Северен централен регион се характеризира с изявен център в лицето на гр. Русе.

Град Велико Търново като областен център е определен като град от трето йерархично ниво в НКПР.

Възможностите за съвместни инициативи на Община Златарица със съседни общини са принципно очертани в Националната концепция за пространствено развитие и в ИТСРСЦР. Община Златарица обхваща площ от 232 км² и граничи: на юг с община Елена, на запад с община Велико Търново, на северозапад с община Лясковец, на север с община Стражица и на изток с община Антоново, която е част от област Търговище от Североизточен регион. Една от общините е силно урбанизирана (централна) – Велико Търново, една от тях е средно урбанизирана (междинна) – Лясковец, а останалите три общини са слабо урбанизирани (периферни). Центровете на периферните общини са малки и много малки градове от 3-то и 4-то ниво. За реализиране на желаното полицентрично развитие, както и за укрепване на връзките между селските и градските райони, в Националната концепция за пространствено развитие са формулирани следните цели за: а) поддържане на широка мрежа от градове от 3-то ниво, чрез подкрепа за тяхното интегрирано развитие и синхронизиране на секторните политики и б) следване на национална политика за малките градове в периферни територии като доставчици на основни услуги за селските райони и подкрепа за тяхното интегрирано развитие.

Фигура 38. Регионална схема за пространствено развитие на северен централен регион

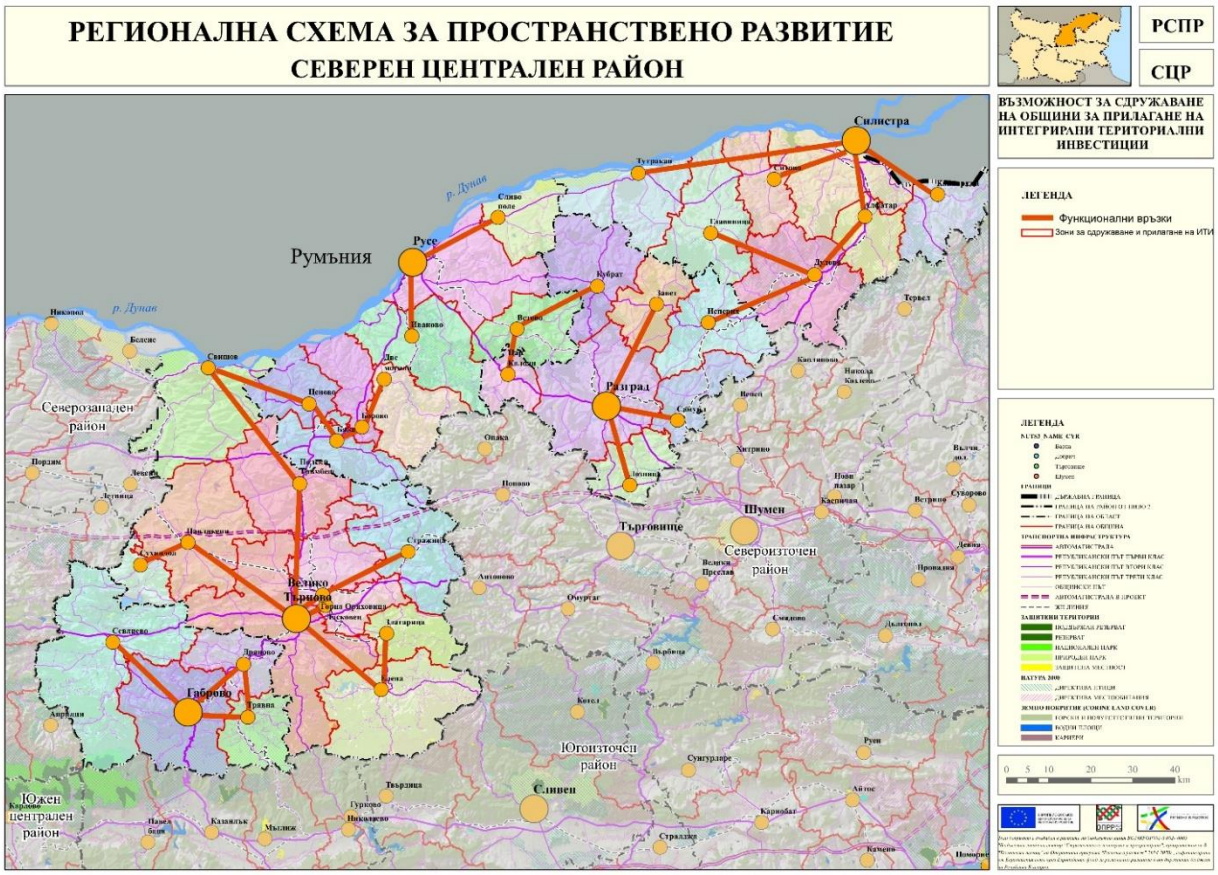

Източник: Интегрирана териториална стратегия за развитие на северен централен регион за развитие

Основните природни и антропогенни ресурси на общината, тяхното пространствено разположение и установените традиции в използването им, подробно описани в аналитичната част на ПИРО, съпоставени с актуалната информация от ИТСРСЦР за периода до 2027 г. са предпоставка за осъществяването на сътрудничество със съседните общини от двете области Велико Търново и Търговище и реализация на съвместни проекти, включително и на интегрирани териториални инвестиции.

Град Златарица, който се намира на 25 км от областния град Велико Търново е административният център на общината, в границите на която са включени още 23 села. Водният баланс на територията на общината се състои от четири реки – Стара река, Веселина, Златаришка река и Бебровска. Земеделската земя обхваща 10 824 дка, водните площи – 300 дка, горските територии – 11 109 дка. Има обявени защитени зони на територията на общината. В общината съхраненото фолклорно наследство и красива природа са важни предпоставки за развитието на опознавателен, риболовен, селски и екологичен туризъм. **Това са основните характеристики на общината като потенциален партньор в междуобщинското сътрудничество.**

Фигура 39. Възможности за сдружаване на общините в северен централен регион

Източник: Интегрирана териториална стратегия за развитие на северен централен регион за развитие

На горната карта отчетливо са очертани непосредствените възможности за сдружаване на съседни общини за прилагане на интегрирани териториални инвестиции. В рамките на региона съседните на община Златарица (както и самата тя), не попадат в агломерационния ареал на Велико Търново.

Възможни проекти/дейности, които община Златарица може да осъществи съвместно със съседни общини:

- Продължаване на сътрудничеството между общините Златарица, Елена и Лясковец за развитието на туризма. Поддържане и развитие на дейности по съвместния им проект, който е изпълнен през 2014 г. „Развитие на атрактивен регионален продукт – туристическа дестинация Елена – Лясковец – Златарица“.
- Съвместно с община Елена развитие на алтернативен туризъм. Акцентиране на туризъм, който се характеризира с голяма устойчивост във времето, който е най-щадящ към околната среда и традиционния поминък на местното население, както и доказано носят най-големи ползи за местната общност.
- Съвместната инициатива на общините Горна Оряховица, Елена и Златарица за запазване на съоръжението и организиране на проект „Ретровлак“. Възможност за възстановяване на работата на жп линията.
- Изграждане на ПСОВ съвместно община Елена.
- Развитие на аграрния сектор съвместно община Елена.
- Подобряване на пазара на труда с община Елена. Община Елена, като община от 3-та категория може да предостави работни места за жителите на община Златарица.

4. СИНТЕЗЕН SWOT АНАЛИЗ

SWOT-анализът като качествен аналитичен и прогностичен метод дефинира действието на вътрешните и външните фактори за развитие на общината и възможностите за избор на подходяща стратегия за постигане на целите на развитието на базата на предложения по-горе социално-икономически анализ на територията. Използвана е общата матрица за този вид анализ, отразяваща взаимодействието на вътрешните фактори (силни и слаби страни), и външните фактори (възможности и заплахи). В SWOT анализа са представени изводите и препоръките, които са произлезли от аналитичната част на ПИРО.

Таблица 33. SWOT анализ на община Златарица

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
▪ Благоприятно географско местоположение; ▪ Плодородни почви; ▪ Благоприятни природни условия за развитие на селско стопанство; ▪ Подходящи условия за развитие на животновъдство; ▪ Голям относителен дял на обработваемите земи; ▪ Положителен механичен прираст; ▪ Наличие на свободна работна сила; ▪ Добре изградена мрежа от читалища с традиции, разнообразна дейност, с изградени читалищни библиотеки; ▪ Производителността на труд на 1 човек се повишава; ▪ Изграден административен капацитет; ▪ Добро качество на въздуха; ▪ Добро екологично състояние на повърхностните води; ▪ Наличие на водни ресурси; ▪ Регионална система за управление на отпадъците; ▪ Липса на сериозни промишлени източници на замърсяване на околната среда; ▪ Много добро състояние на радиационната обстановка; ▪ Красива и чиста природа; ▪ Съхранен горски фонд; ▪ Културно наследство и наличие на археологически дадености; ▪ Висока степен на изграденост на комуникационната, водоснабдителната, електрифицираната и др. системи;	▪ Отрицателен естествен прираст; ▪ Трайно намаляване на населението и неблагоприятна възрастова структура; ▪ Намаляване на хората в трудоспособна и под трудоспособна възраст; ▪ Високо ниво на безработица; ▪ Липса на жп транспорт; ▪ Липса на газопровод на територията на общината; ▪ Големи загуби на вода по водопроводната мрежа; ▪ Частично изградена канализационна мрежа; ▪ Ниска конкурентоспособност на произвежданата продукция и недостатъчно успешно въвеждане на иновации и модернизации на производителя; ▪ Занижена инвестиционна активност; ▪ Недостатъчна осигуреност на населението с лекари и лекари по дентална медицина; ▪ Най-сериозен замърсител е битовото отопление; ▪ Ограничени археологически проучвания; ▪ Недостатъчни дейности свързани с издирване, разкриване и регистриране на археологически обекти.

▪ Съхранени културни традиции и обичаи; ▪ Условия за развитие на алтернативен туризъм.	
ВЪЗМОЖНОСТИ	**ЗАПЛАХИ**
▪ Въвеждане на по-ефективни производства на базата на „кръгова икономика“ и иновации; ▪ Намаляване загубите на вода; ▪ Добри предпоставки за използване на ВЕИ – слънце и биомаса; ▪ Подобряване на енергийната ефективност в жилищни и публични сгради; ▪ Повишаване конкурентоспособността на МСП чрез внедряване на нови технологии, ноу-хау и технологични процеси в отраслите и производствата на общинската икономика; ▪ Био производство; ▪ Повишаване на инвеститорския интерес към общината и привличане на инвестиции в земеделието; ▪ Насърчаване на социалното включване; ▪ Развитие на алтернативен туризъм; ▪ Възраждащи се местни традиции.	▪ Демографски спад и застаряване на населението в общината; ▪ Липса на квалифицирана работна сила в съответствие на пазара на труда; ▪ Липса на финансов ресурс за реализацията на общински проекти; ▪ Влияние на икономическата криза от КОВИД-19 и по-нататъшно намаляване на инвестициите; ▪ Увеличаване на натиска върху социалните функции на общината.

5. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

5.1. ОСНОВОПОЛАГАЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ ФОРМУЛИРАНЕТО НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ

Структурата на стратегическата част ПИРО Златарица съответства на изискванията на „Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“ на МРРБ и не противоречи на постановките на Закона за регионално развитие за съдържанието на плановете за интегрирано развитие на община, както и на основните законови актове в сферите за устройство на територията, опазване на околната среда и културното наследство. Стратегията е съобразена с действащата нормативна уредба на национално, регионално и местно ниво и с постановките на кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 г. По същество тя представлява интегрална част от пакета стратегически и планови документи, характеризиращи социално-икономическото и пространствено развитие на страната, региона и общината в перспектива до 2027 г.

Целите и приоритетите на настоящия план за развитие са съобразени с изискването за съгласуваност с основните стратегически документи на глобално, европейско, национално и регионално ниво. Те са плод на съзнателно прилагане на основния принцип в планирането „Мисли глобално – действай локално“. Практически това означава намиране на рационални решения на общинско ниво в подкрепа на 17-те глобални цели на устойчивото развитие, формулирани в документа „Дневен ред 2030“. В рамките на Европейския съюз, Документът за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“ очертава рамката за планиране на развитието от националните, регионалните и местните власти на страните членки. Този документ пренася в следващия планов период основните постановки на действащите сега Стратегия „Европа 2020“, Териториалния дневен ред на ЕС 2020 и Общата стратегическа рамка на ЕС до 2020 г., като ги адаптира към бързо променящите се реалности.

Визията, целите, приоритетите и мерките на стратегическата част на ПИРО Златарица са хармонизирани с предвижданията на НСРР (2012-2022) и АНКПР (2013–2025), както и с Националната програма за развитие „България 2030“ и секторните стратегии в страната. ПИРО се рамкира от Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен регион за периода 2021-2027 (ИТСР). ***В основата на подхода е промяна на фокуса от подкрепа на населените места към подкрепа на територии и от секторно ориентирани инвестиции към интегрирани териториални инвестиции.*** Достойнство на настоящия документ е, че той отчита и доразвива успешните начинания на ОПР Златарица (2014-2020) и насочва усилията и ресурсите в посока към надграждане на успешните инициативи и преодоляване на негативните тенденции в социално-икономическото, културното и пространственото развитие на общината.

Стратегията на настоящия ПИРО е изградена съобразно утвърдените теоретични модели и съвременни практики в сферата на стратегическото планиране на местното развитие. Приложено е съчетание от няколко основни принципа.

Публичност. Стратегията е формулирана съвместно с множество представители на община Златарица, чрез проведените анкетно проучване и публично обсъждане на плана.

Съгласуваност. ПИРО на община Златарица успешно заема своето място сред системата за планиране в ЕС и България, като съответства, интерпретира и конкретизира предложенията на документите от по-високо ниво.

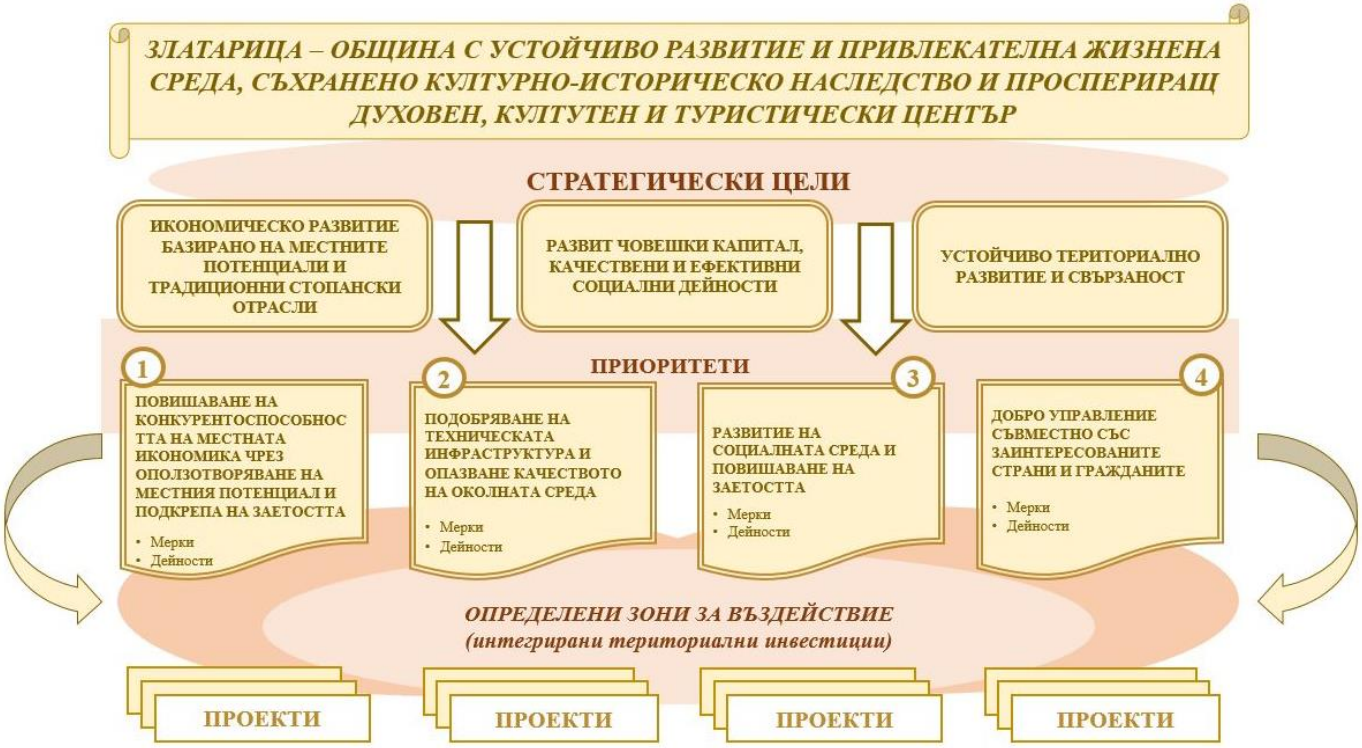
Съсредоточеност. Приоритетните области от стратегията позволяват ясен фокус на усилията и ресурсите в оптимален брой допълващи се направления за общинското развитие.

Обвързаност. Използван е съвременният интегриран подход за планиране, като отделните дейности са обвързани помежду си и съвместно подобряват определени аспекти от общинското развитие.

Аргументираност. Структурирането и съдържанието на стратегията се основава на закономерностите в местното развитие, обобщени от общественото мнение и синтезираните резултати от проведения анализ.

Оперативност. Стратегията завършва със съвкупност от мерки, чиито конкретни дефиниции дават възможност за предприемането на ясни действия и реализация на мотивирани проекти през следващите седем години.

Фигура 40. Структура на стратегическата част на ПИРО Златарица

Източник: Авторски колектив ПИРО Златарица 2021 г.®

5.2. ПОДХОД ЗА ФОРМУЛИРАНЕ НА ВИЗИЯТА

Визията за развитието на общината до 2027 г. отразява кратко и ясно представата на жителите на община Златарица за желаното състояние на икономиката, физическата среда и обществените отношения. Тя е формулирана в резултат на широка обществена дискусия със заинтересованите страни, резултатите от допитването на населението и цялата местна общественост. По този начин в нея се отразяват точно действителните потребности на хората за развитие на ключовите икономически и социални сектори, както и тяхното желание за пространствена и естетическа промяна в жизнената среда. Добре формулираната визия

очертава стратегическите цели и приоритети на ПИРО и по този начин аргументира избора на зони за въздействие, където бъдещите интервенции ще донесат най-голяма възвръщаемост на вложените средства и устойчиви ползи за обществото.

5.3. ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

Приетата визия, представлява желаното и постижимо състояние на община Златарица към 2027 г. и определя насоката за структуриране на стратегическата част на плана и рамката за неговото изпълнение:

ЗЛАТАРИЦА - ОБЩИНА С УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И ПРИВЛЕКАТЕЛНА ЖИЗНЕНА СРЕДА, СЪХРАНЕНО КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО И ПРОСПЕРИРАЩ ДУХОВЕН, КУЛТУРЕН И ТУРИСТИЧЕСКИ ЦЕНТЪР

5.4. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

В настоящата разработка се отчита разбирането, че стратегията (цялостната философия) на ПИРО Златарица следва да бъде в съответствие с документите, които имат отношение към този тип планове за териториално и урбанистично развитие. Такива са:

- Лайпцигската харта за устойчивите европейски градове;
- Декларацията от Толедо;
- Териториалния дневен ред на ЕС 2030;
- Действащи стратегически и планови документи на различно териториално ниво за настоящия планов период 2014-2020 г.;
- Нови (приети и в проект) стратегически документи за следващия планов период - 2021-2027 г., а именно: Документът за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“; Актуализираната концепция за пространствено развитие до 2025 г., Обща стратегическа рамка на ЕС – Петте цели за Европа; Новата кохезионна политика до 2027 г.; Новите регламенти и бюджетът за този период. Непосредствено и пряко въздействие ще окаже рамката, зададена от Интегрираната стратегия за развитие на Северен централен регион за периода от 2021 до 2027 г.

В контекста на тези стратегически документи и изисквания, Стратегията на ПИРО Златарица е свързана с идеята да се координират всички действия и възможни ресурси – финансови (с капиталов и др. характер), материални, строителни, човешки, организационни и др. за постигане на целите и задачите на плана, а именно – адаптиране на жизнената среда към възможностите за благоприятни условия за живот и трудова дейност.

Фигура 41. Актуална схема на регионалното и пространствено планиране

Източник: Авторски колектив ПИРО Златарица 2021 г.®

Стратегията на ПИРО Златарица се базира на:

- Използване на резултатите от целевия и проблемен анализ;
- Резултатите от анкетното проучване сред местните заинтересовани страни;
- Прилагане на определените на основата на визията и на стратегическите цели и приоритети в развитието на община Златарица потребности за добре (с високо качество, базирано на интеграция на функциите) обособени териториални зони за прилагане на интегрирани териториални инвестиции;
- Определяне на размера и възможностите за комбинирано използване на финансово-капиталовия и друг материален ресурс за реализацията на проекти и програми, свързани с подобряване на градската среда, както в определените зони за въздействие, така и в цялата територия на общината и на град Златарица.

При формулирането на целите на плана са съблюдавани следните основни принципи:

- Отчитане на ситуационна характеристика и оценка, свързани с: формулиране на изводи и проблеми в резултат от целеви и проблемен анализ на състоянието и потенциалите на община Златарица;
- Формулиране на реалистични цели и необходими действия за прилагане на интегрирани териториални инвестиции и определяне на водещите функции и необходимостта от последваща реализация на проекти и програми за развитие и обновяване на физическата среда;
- Интегриране на всички възможни ресурси (с публичен и частен характер) за реализация на проектите и програмите – предмет на ПИРО Златарица при отчитане интересите на всички заинтересовани страни;

- Постигане на синергичен ефект от всички действащи, новопредлагани и др. инструменти (документи със стратегически и планов характер, конкретни проекти и др.), водещи до качествено ново урбанистично развитие както на отделните зони на въздействие, така и на цялата територия на община Златарица.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ БАЗИРАНО НА МЕСТНИТЕ ПОТЕНЦИАЛИ И ТРАДИЦИОННИ СТОПАНСКИ ОТРАСЛИ

Стратегическата цел отразява стремежа на Община Златарица да акцентира върху основните силни характеристики на общината за превръщането им в конкурентен за областта потенциал чрез прилагане на комплексни икономически мерки. Това ще позволи общината да преодолее икономическото изоставане и да допринесе за подобряване на жизнения стандарт на населението.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: РАЗВИТ ЧОВЕШКИ КАПИТАЛ, КАЧЕСТВЕНИ И ЕФЕКТИВНИ СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ

Фокусът на втората стратегическа цел на ПИРО Златарица е поставен върху комплексното развитие на социалната среда. Залагането на така формулираната стратегическа цел в областта на развитието на човешкия капитал се обосновава с необходимостта от решаване на констатираните, продължително проявяващи се проблеми в социалното развитие.

Подобряването на институционалния капацитет и достъпа до ефективни публични услуги са необходими условия за създаването на благоприятна бизнес и социална среда за по-висока конкурентоспособност, социално сближаване и икономически растеж.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: УСТОЙЧИВО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ И СВЪРЗАНОСТ

Достъпът до териториите е не само основна политика на Европейския съюз, но и допринася за комплексното социално-икономическо развитие. Транспортната и дигиталната инфраструктура са факторите, които спомагат за отключване на специфичните потенциали на регионите и увеличаване на конкурентните им предимства. От друга страна те водят до повишаване на териториалното сближаване и постигане на по-балансиран растеж и възможност за осигуряване на равен достъп на всички жители, независимо от тяхното местожителство, до икономически и социални функции и услуги.

5.5. ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ

Приоритет 1: Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика чрез оползотворяване на местния потенциал и подкрепа на заетостта

Устойчивото използване на специфичните потенциали на общината е с цел, допринасяща за растежа ѝ. Ключовите действия в този контекст са подкрепа за нови инвестиции с повишена ефективност, установяване на иновационния подход във всички сектори на икономиката, подобряване на инвестиционната среда и привличане на стратегически инвеститори, адаптиране на националната и регионална политика към нуждите и специфичните регионални условия за МСП и създаването на мрежи и инфраструктури, базирани на иновации и технологии.

Мярка 1.1. Засилване на растежа и конкурентоспособността на МСП, включително чрез производствени инвестиции

Мярката ще включва дейности, които са свързани с активното и организирано включване на регионални и местни органи на властта и стопански субекти (работодателски организаци, предприемачи), както и целенасочена подкрепа от страна на държавата. Чрез тяхното сътрудничество и подкрепа за създаването на партньорства между местните власти, частния сектор и държавата за промотирането и развитието на инвестиционните предимства на региона.

Мярка 1.2. Подобряване на съществуващия местен микро и малък бизнес чрез стимулиране на кръговата икономика

Предложената мярка включва оказването на подкрепа от страна на администрацията на община Златарица – административна, устройствена, консултативна за организации, регистрирани по Търговския закон, Закон за задълженията и договорите, както и организации от неправителствения сектор, регистрирани по ЗЮЛНЦ, с предмет и обект на инвестиции на територията на общината.

Мярка 1.3. Развитие на туристическата дейност, популяризиране на културното наследство и природните дадености

Мярката обхваща широк набор от дейности за изграждане и поддържане на инфраструктурата, обслужваща туризма на територията на общината, както и популяризиране на природното и културно наследство

Приоритет 2: Подобряване на техническата инфраструктура и опазване качеството на околната среда

Достъпът до територията на общината допринася за комплексното социално-икономическо развитие на местно ниво. Така формулираният приоритет ще допринесе за постигането на това развитие – на територията и населените места на общината. Реконструкцията и модернизацията на транспортната инфраструктура включва пътища, осигуряващи достъп до европейските транспортни коридори; пътища, осигуряващи вътрешно-общинските връзки; създаване на ефективна организация на пътното движение; инвестиране в трайно подобряване на експлоатационното състояние на общинските пътища. Тази инфраструктура създава икономически стимули в периферните райони на общината и хомогенизира пространственото ѝ развитие.

Мярка 2.1. Подобряване на пътната и уличната инфраструктури

Подобряването на пътната и уличната инфраструктура ще улесни достъпа до общината и населените места, ще се отрази положително както на икономическото благосъстояние на общината, така и на гражданите ѝ.

Мярка 2.2. Подобряване на ВиК инфраструктурата

В тази мярка се комбинират дейности по рехабилитация на водоснабдителната и канализационната инфраструктура в общината, като приоритет следва да се постави върху обновяването на водопроводната мрежа и намаляването на загубите на питейна вода. Мярката ще допринесе за продължаващото подобряване на водния сектор в общината.

Мярка 2.3. Благоустрояване на населените места

Мярката обхваща инфраструктурни дребномащабни инвестиции за благоустрояване на устройствени зони и терени за озеленяване.

Мярка 2.4. Повишаване на енергиината ефективност и внедряване на ВЕИ, опазване на околната среда и управление на рисковете

Мярката обхваща основните дейности за оптимизирането и управлението на битовите отпадъци, както и дейности за управление на риска от природни бедствия и аварии, обществен ред и сигурност чрез интервенции за предотвратяване на наводнения и борба с абразията и ерозията - укрепване на свлачищата и бреговата ивица на реките (диги, подпорни стени и други укрепващи съоръжения), модернизация, укрепване и доизграждане на защитните съоръжения за борба с ерозията и корекция на реките и др., разработване и изпълнение на планове за управление на риска от наводнения за определените райони, превенция и защита от пожари, обществен ред и сигурност, борба с безстопанствените животни.

Приоритет 3: Развитие на социалната среда и повишаване на заетостта

Този приоритет е насочен към разширяване на достъпа до качествено образование; постигане на по-голяма гъвкавост на образователната система спрямо промените в пазара на труда; изграждане на адекватна инфраструктура за образование, здравеопазване и социални дейности, култура, спорт и административно обслужване.

Мярка 3.1. Подобряване на образованието, спорта и младежките дейности и тяхната инфраструктура

През новия програмен период ще продължи цялостно обновяване на приоритетните детски градини и училища – строително-монтажни работи по учебните корпуси, физкултурните салони, дворните пространства, работилници и др.

Неразделна част от мярката следва да са и дейностите по доставка и монтаж на оборудване и обзавеждане, които да допринесат за по-привлекателно и интерактивно образование – кабинети по информационно-комуникационни технологии, специализирани кабинети, класни стаи, физкултурни салони и спортни площадки на открито. Неотменима дейност следва да бъде осигуряването на достъпна архитектурна среда за хората с увреждания.

Към тази мярката се включват и дейности за подобряване на инфраструктурата и оборудването за масов спорт, провеждане на спортни мероприятия, създаване на младежки общински съвет, поставяне на основите на доброволчеството, като традиция на активното гражданство чрез организиране и провеждане на акции за залесяване, съхранение и почистване на важни обществени и културни обекти, организиране и провеждане на дарителски кампании и изграждане на спортни площадки и игрища.

Мярка 3.2. Подобряване на здравното обслужване, социалните дейности и свързаната инфраструктура

Анализът към ПИРО Златарица представи съществуващите социални услуги с техния капацитет и актуална заетост. Налице е нуждата от увеличаване капацитета на съществуващите здравни и социални услуги в общността, както и откриването на нови обекти.

Инфраструктурните мерки следва да бъдат допълвани от осигуряването на съпътстващите „меки“ мерки за предоставяне на интегрирани здравно-социални услуги на ползвателите, вкл. за хора с увреждания, възрастни хора и хора в невъзможност за самообслужване чрез съответните подкрепящи услуги, услуги за дневна грижа, услуги за резидентна грижа.

Мярка 3.3. Създаване на нови работни места, подобряване на заетостта и по-квалифицирана работна ръка

Мярката включва необходими дейности за насърчаване на заетостта и подкрепа за мобилността на работната сила в традиционните отрасли на общинската икономика, подобряване достъпа до пазара на труда, повишаване на младежката заетост, стимулиране на трудовата мобилност, професионалното образование и ученето през целия живот, преквалификация и обучение на безработни и неактивни лица, повишаване квалификацията и преквалификацията на заети лица, в т.ч. в сферата на туризма.

Приоритет 4: Добро управление съвместно със заинтересованите страни и гражданите

Този приоритет обединява реализирането на общинските политики с предприемането на мерки за подобряване на управлението, основано на принципите на откритостта, участието, отчетността и ефективността. Това включва интегрирано планиране, ефективно и ефикасно разпределение на публичните ресурси, обмен на информация, сътрудничество и зачитане на взаимните интереси на всички заинтересовани страни в общината, както и междуобщинското сътрудничество. Прякото участие, ангажираността и овластяването на жителите на общината ще повиши тяхната подкрепа при осъществяването на тези политики. Акцентът е в създаването на организационни предпоставки и механизми за комплексно и интегрирано планиране на конкретните дейности.

Мярка 4.1. Развитие на административния капацитет в услуга на гражданите и бизнеса, междуобщински и международни сътрудничества и партньорства за решаване на общи проблеми

Мярката адресира дейности за повишаване капацитета на общинската администрация и подобряване на професионалната компетентност на служителите, организиране на обучения, семинари, конференции, пътувания с учебна цел, съвместни срещи, включващи и социално-икономическите партньори, повишаване на институционалния капацитет и ефективността от действията на общинската администрация за развитие на уменията за управление на проекти и усвояване на средства от структурните фондове, изграждане на междуобщински и международни сътрудничества и партньорства за решаване на общи проблеми и обмен на добри практики и знания с различни организации и други страни за развитие на мобилни здравни и социални услуги, развитие на иновативни младежки дейности, организиране на съвместни панаири и културни празници и развитие на съвместни туристически продукти и атракции.

Мярка 4.2. Внедряване на добри практики в областта на управлението, информационното обезпечаване и дигитализация на административните услуги

Мярката е насочена към въвеждане на електронно управление и системна квалификация на служителите от общинската администрация, осигуряване на мрежова и информационна сигурност, разработване и внедряване на инструменти и онлайн платформи за подобряване на гражданското участие на местно ниво.

6. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА ЗЛАТАРИЦА

Изменението на Закона за туризма от 2020 г. (ДВ, бр. 17, 2020) изисква в програмата за реализация на плановете за интегрирано развитие на общините да се включва настоящият раздел, който съдържа общинската програма за развитие на туризма (чл. 11 от ЗТ). Тя следва да е в съответствие с приоритетите на областната стратегия за развитие на туризма и Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма и стратегиите за развитие на отделни видове туризъм.

Следва да се подчертае, че стратегията на областно ниво не е изготвена и приета, което поставя пред трудности местната администрация за изготвянето на програма за развитието на туризма, която да е в „съответствие с приоритетите на областната стратегия“.

Туристически интерес на територията на общината представляват природните дадености, културните и исторически забележителности, етнографското и фолклорно богатство на района.

Община Златарица има благоприятно туристическо географско положение. Чрез пътната си мрежа, тя се свързва с важен туристически център за страната (Велико Търново), както и магистралата София - Варна. Преобладаващата част от общинската пътна мрежа е в добро състояние, което улеснява достъпа до общината, особено при зимни условия и влияе на посещаемостта в района.

Територията на община Златарица е екологично чист район и предлага неограничени възможности за развитие на екологичен туризъм, а също и на селски туризъм.Основните ресурси, които общината може да използва за осъществяване на различни форми на туризъм са природните ресурси, архитектуно-историческите паметници, традициите във фолклора и занаятите.

Антропогенни туристически ресурси

Антропогенните туристически ресурси формират богато, но все още неизследвано културно-историческо наследство, което е предпоставка за развитие на туризма.

В общината са разкрити три селищни могили, близо до град Златарица, възникнали през средния неолит и са продължили съществуването си през ранния и средния халколит. В тях са намерени дребни оръдия на труда. Не са локализирани селища от бронзовата и ранножелязната епоха. Има много надгробни могили, които се отнасят към тракийските. Те представляват изкуствени насипи с различна големина. Точно датиране на всички могили не може да се направи, тъй като на много от тях липсва датировъчен материал и предмети, свързани с погребалния ритуал. От проучванията е установено, че те са насипвани през три основни периода: първи период – XIV-XII в. пр.н.е., втори период – VII в. пр.н.е., и трети – VII-XIV в. Открити са паметници от ранновизантийската епоха, които са частично проучени. Става дума за крепости, част от укрепителна система, разрушени още в древността.

Разкрита е средновековна църква (XIII-XIV в.) в землището на с. Горско ново село.

Култура, традиции и историческо наследство

В град Златарица има изградени два исторически музея с местно значение – един от които е бившето модерно за времето си класно училище, построено през 1860 г. Църквата „Св. Николай“ в гр. Златарица е обявена за архитектурен паметник на културата. Уникална е със

своите стенописи, икони и архитектурен стил. Религията е неразривно свързана с живота на българите. Това, което е валидно за ролята на църквата като религиозно явление от национален мащаб, важи и за Златаришкия край. Православните цсрковни храмове в общината са описани в следващата таблица.

Таблица 34. Религиозни храмове в община Златарица

№	Населено място	Храм
1.	гр. Златарица	Църква „Св. Николай“
2.	с. Дединци	Църква „Св. Йоан Кръстител“ /недействаща/
3.	с. Горско Ново село	Църква „Св. Архангел Михаил“
4.	с. Сливовица	Църква „Въведение Богородично“
5.	с. Родина	Църква „Въведение Богородично“

Източник: община Златарица

В община Златарица могат да се видят следните исторически паметници - Паметника на загиналите руски войници - 1878 г. в м. „Попово бърдо“, гр. Златарица, Паметника „Майка България“ – паметник на загиналите във войните в гр. Златарица, Паметника на загиналите във войните – с. Горско Ново село, Паметника на загиналите във войните – с. Сливовица, Паметника на загиналите във войните – с. Родина и др.

На територията на общината развиват дейност седем читалища, които разполагат с библиотеки. Децата се обучават в танцови и театрални състави, ромски фолклор, групи за автентичен фолклор, стари градски песни. Групите за народни песни дават възможност за участие на възрастното население в културния живот на общината. Традиционните културни прояви включват провеждането на:

- Богоявление (Йордановден);
- Бабинден;
- Традиционни конни състезания на Тодоровден;
- Фестивал на ромската духова музика;
- „Събор на родолюбието“ село Горско Ново село;
- Тържествено честване на Празника на града – 9 май;
- Регионален преглед на пенсионерската художествена самодейност;
- Връчване на Национална награда за литературна критика на името на Иван Мешеков и Иван Радославов;
- „Ден на градинарската чорба“;
- Регионален преглед „С песните на Борис Машалов“;
- Честванията на национални празници, важни събития, годишнини и всички други прояви от Културния календар на община Златарица.

Всяка година през месец септември в град Златарица се провежда традиционния празник „Ден на градинарската чорба“. Община Златарица организира този празник от 2006 г. в знак на почит към традициите на градинарските гурбетчии. Празникът е единствен по рода си в България и може да прерасне в национален и международен мащаб.

Водоемите (реки и микроязовири) на територията на общината редовно се посещават от туристи с цел любителски и спортен риболов. Наличието на специфични антропогенни туристически ресурси, съчетани с изключително благоприятните природни дадености, са сериозни предпоставки за развитието на екологичен и устойчив туризъм в общината. Това би

дало възможност за комбиниране на почивката с хоби-занимания, придобиване на умения и задоволяване на нуждата от емоционални преживявания и впечатления.

Непосредствената близост на региона до Стара планина, планинският въздух, природните дадености – една от които е т.н. „Лунна долина“ в местността „Рибарци“ - Средноселския балкан, истинска атракция, правят общината привлекателно място за туризъм. Стига се трудно, предимно пеша. Тази прекрасна местност е известна на някои археолози като лятната резиденция на търновските царе. Тук турската власт идва половин век след падането на Велико Търново.

Основната цел на програмата за развитие на туризма в община Златарица е общината да се превърне в предпочитана туристическа дестинация, като пълноценно се представят природните дадености, културно-историческото наследство, фолклора и традициите, чрез създаване на една модерна визия за устойчиво развите в сектора.

За да бъде постигнато това, трябва да бъдат използвани всички алтернативни форми на туризма, като: селски туризъм, ловен и риболовен туризъм, екологичен туризъм, културен, спортен и предлагането на атрактивни туристически пакети.

Програмата за развитие на туризма в община Златарица е интегрирана изцяло в общата Програма за реализация на ПИРО Златарица, като в отделна колона „Програма за туризъм***“ са отбелязани с „ДА“ проектите и дейностите, които допринасят за развитието на туризма в общината. Същите не са отделяни в самостоятелен раздел/таблица, тъй като би се получило голямо дублиране на проекти и дейности. Почти всеки проект/дейност от Програмата за реализация на ПИРО Златарица има комплексен характер и допринася за едновременното постигане на различни цели – икономически, социални, екологични и т.н.

7. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Основната цел на Комуникационната стратегия е да стимулира съпричастността и участието на населението на община Златарица, структурите на гражданското общество и бизнеса, развиващи дейност на нейната територия, както и на партньорите и заинтересованите страни за участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност. Едновременно с това дейностите по изпълнение на Стратегията са насочени към утвърждаване на ролята на община Златарица като активна страна в провеждането на политики и формирането на позитивни нагласи за нейното прозрачно управление.

Съгласно Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., в подготвителния етап на изготвянето на ПИРО Златарица, се разработи Комуникационна стратегия. В нея са описани всички идентифицирани заинтересовани страни, формулирани са подходящи инструменти за комуникация с тях, както и подходящ инструментариум за осигуряване на публичност и прозрачност относно ПИРО, включително събиране на идеи за мерки, проекти и инициативи за реализация в общината.

В процеса на разработване на ПИРО и предвид извънредната ситуация, породена от глобалната пандемия на COVID-19, съгласуването на настоящия документ премина по по-нетрадиционен начин – във виртуална среда.

Още на най-ранен етап, съгласно приетата Комуникационна стратегия, заинтересованите лица имаха възможност да се включат в изготвянето на плана чрез попълването на въпросник, оценяващ сегашното състояние на общината и даващ възможност за отправяне на предложения за бъдещото ѝ развитие.

При изготвянето на проекта на ПИРО, документът беше публикуван на официалната страница на Общинска администрация за мнения и предложения от широката общественост. Едва след това се пристъпи към финализиране на плана и представянето му за приемане от страна на Общински съвет.

8. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

На база на анализа на стратегическите документи на Общината, анализа на силните и слаби страни на общинската територия, резултатите от проучването на общественото мнение, както и на потенциалите за развитие, са определени приоритетни зони за въздействие на територията на общината. В тях основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана. Това изискване на „Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“ е свързано с водещия принцип за „единство на социално-икономическото и пространственото планиране“ чрез определяне на територията на конкретната община зони за прилагане на интегриран подход. *По дефиниция „зона за прилагане на интегриран подход“ (зона за въздействие) е пространствено обособена територия с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове.* Зоните са очертани на базата на специфични характеристики на определена територия, включително общи проблеми или потенциали за развитие. Те са части от територията на общината с конкретно функционално предназначение или собствен потенциал за развитие (например потенциал за кооперирание със съседни общини).

Община Златарица има изготвен проект на Общ устройствен план (ОУПО). Изготвена е концепция за пространствено развитие на общината, в която са посочени приоритети за развитието на населените места, както и за останалите части от общинската територия. С ОУПО са определени устройствени зони и самостоятелни терени с устройствен режим.

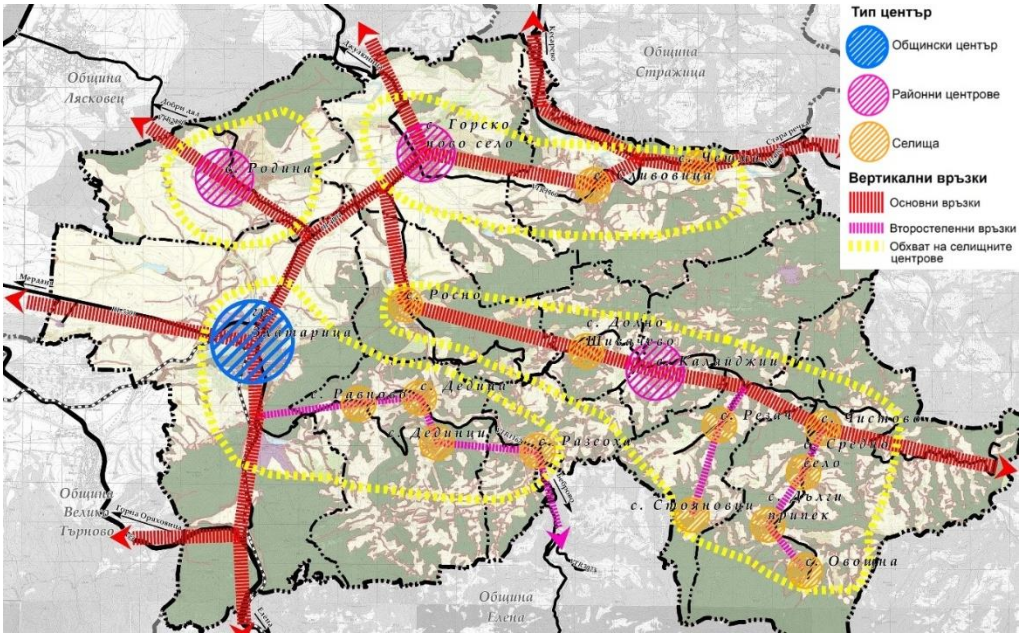
При определянето на зоните в община Златарица, са взети предвид и данните и анализте, които са направени в ОУПО.

Зона I – Зона за обществено и делово обслужващи дейности

Тези зони се намират в населениете места и са предназначени за образование, здравеопазване и социални грижи, култура, религия, административни услуги, търговия, обществено хранене и битови услуги, други общественообслужващи дейности. Част от тези обекти могат да се разполагат и в жилищните зони.

По-голямата част от социалната база на общината е съсредоточена в общинския център – гр. Златарица, което е социално-икономически обосновано. При нарастване на населението на общината това би поставило в неблагоприятни условия периферните за общината населени места като с. Овощна и с. Чешма, но за да се стигне до това, тяхното население трябва да нарасне многократно. При необходимост ролята на районни центрове, в които да се съсредоточи част от социалната база, могат да играят селата Родина, Горско ново село и Калайджии. Географското им разположение обуславя тяхната възможност да обслужват останалите селища.

Фигура 42. Центрове за обществено обслужващи дейности в община Златарица

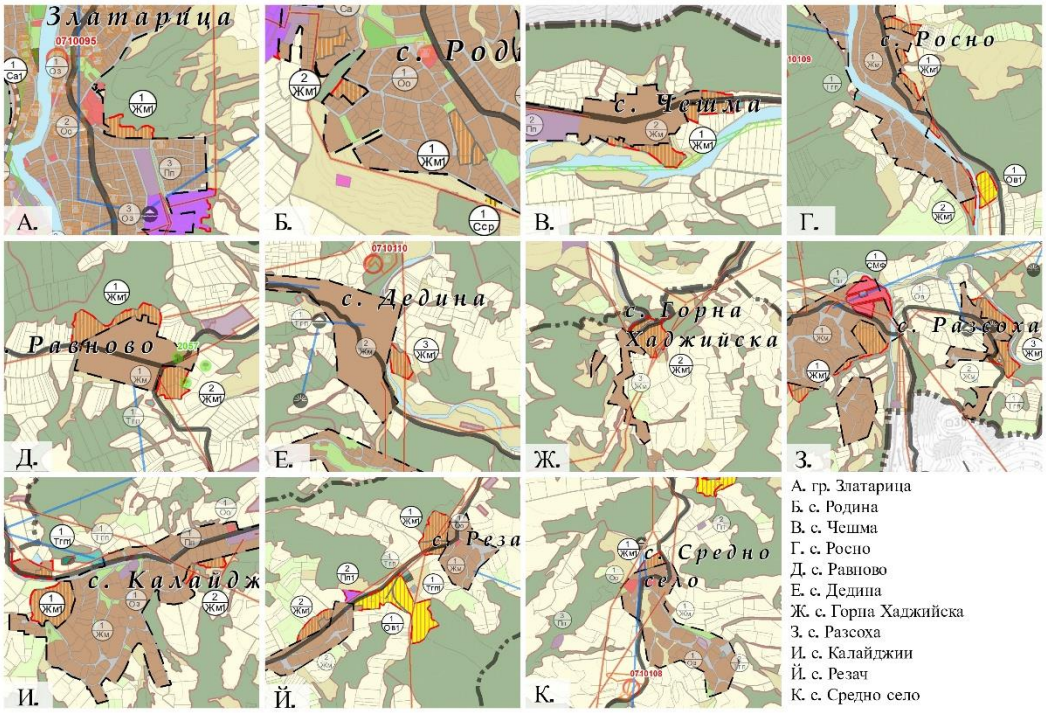

Източник: Проект ОУПО Златарица

Зона II – Жилищна зона

В тази зона се включват всички жилищни територии в населените места. При бъдещ икономически растеж на община Златарица би следвало да се създадат условия за повишаване на стандарта на живот на жителите, което би довело до нужда от реконструкция на част от жилищния фонд.

Фигура 43. Пространствено разположение на жилищните зони в община Златарица

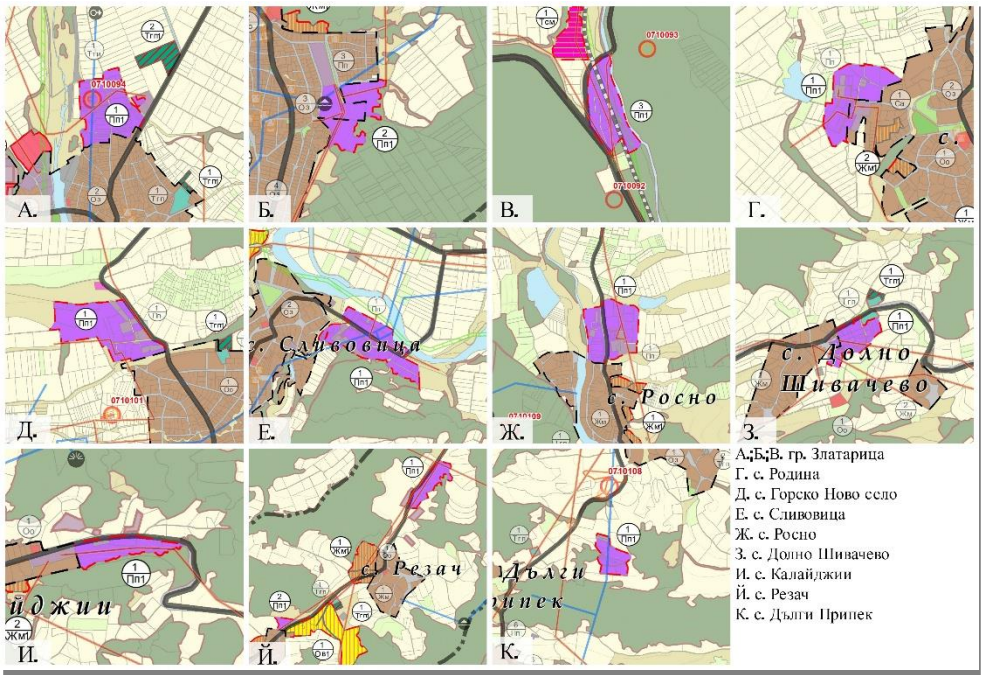
Източник: Проект ОУПО Златарица

Зона III – Производствена зона

На база на разположението на община Златарица - непосредствено близо до областния център и до главна пътна артерия, преминаваща през цялата страна (I-4), в Общия устройствен план

са предвидени нови, предимно производствени устройствени зони. Три от новите зони се намират в общинския център, а останалите са в множество от другите населени места.

Фигура 44. Пространствено разположение на производствените зони в община Златарица

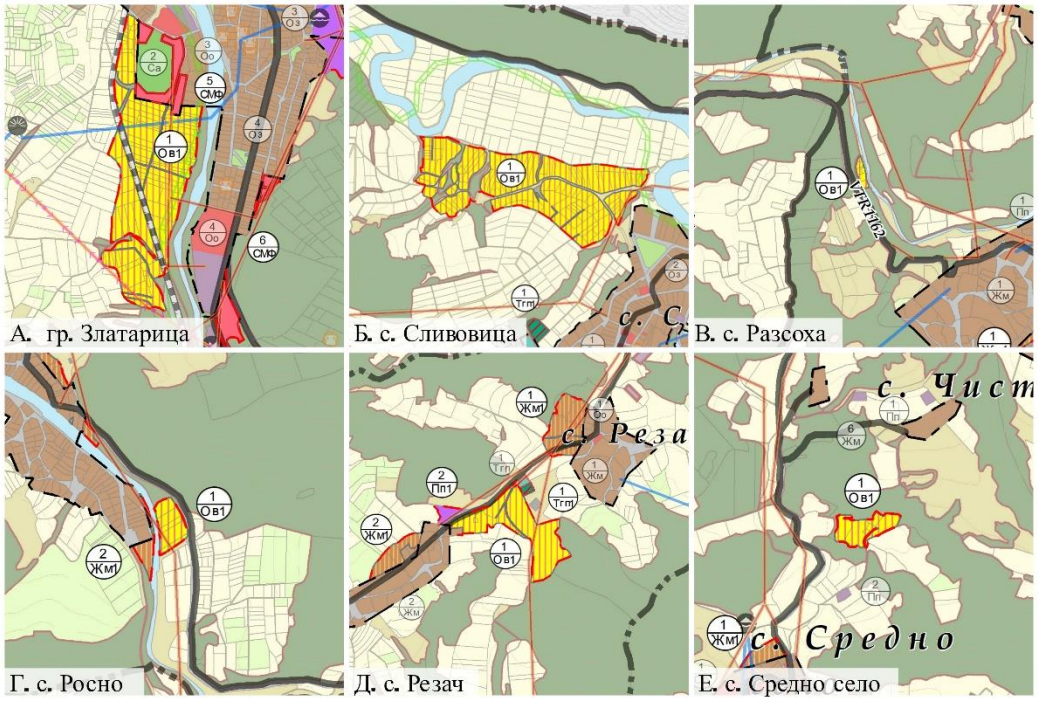

Източник: Проект ОУПО Златарица

Зона IV – Зона за отдих и турстически дейности

В зоната се включват природните дадености, културните и исторически забележителности. В плана за ОУП се предвижда обособяване на вилни зони, които ще са част от тази зона.

Фигура 45. Пространствено разположение на проектните терени за вилни зони в община Златарица

Източник: Проект ОУПО Златарица

9. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ

Програмата за реализация е неизменна част от ПИРО, като нейното наличие е основно условие за реализация на целите, заложени в документа, по определените приоритети за развитие. Спазвайки „Методическите указания …“ на МРРБ, програмата за реализация е изготвена при прилагането на интегрирания подход в стратегическото планиране.

В научната литература има множество определения за „интегриран подход“, но може би най-често срещани са следните схващания за него:

- с подхода се цели предотвратяване появата на социални и териториални различия, чрез по-добра съгласуваност между отделните участници в планирането и управлението на територията;
- следва да се вземат предвид множеството компоненти на територията (природни, социално-икономически, политически и др.) и наличните и потенциални пространствени взаимодействия (връзка „град-село“, мобилност и достъпност, биоразнообразие, местно-национално/регионално) в управлението на ресурсите.

Интегрираният подход се основава на **три основни характеристики**: мултидисциплинарност; има пространствено измерение; решенията се вземат в партньорство.

В този смисъл, при изготвянето на програмата за реализация на ПИРО този подход е приложен.

Първо, в хода на цялата разработка, както и при дефинирането на проектните предложения е спазен принципа на партньорството. Различни групи от заинтересовани лица имаха възможност да отправят и защитят своите проектни идеи и инициативи.

Второ, ПИРО е изготвен от мултидисциплинарен екип, който притежава компетенции в съответните направления по компонентите на анализа и стратегическата част.

Трето, голяма част от предвидените мерки имат конкретно пространствено измерение. Изключение правят само мерките, които имат „хоризонтален“ характер (ползите от тях са за цялата територия на общината).

Освен това програмата по своята същност е интегрирана, защото чрез нея се разпределят наличните финансови, времеви, организационни и кадрови (човешки) ресурси на общината.

Програмата цели да изведе най-подходящите за реализация проекти, които са подчинени на заложените мерки по приоритети за развитие. Допълнително са подбрани редица приоритетни за общината проекти, за които има проектна готовност или чрез тяхната реализация ще се постигне значително подобряване на социално-икономическите характеристики на територията.

Всеки от предложените проекти е остойностен, освен тези дейности, за които не са необходими средства за реализацията им. Допълнително е посочена отговорната структура и/или потенциалните партньори за реализацията, срока за изпълнение, както и територията, на която ще се реализира, ако е приложимо. По този начин се осигурява стабилна основа за изпълнението на плана.

Посочените в програмата за реализация проекти и инициативи принадлежат към определена мярка от приоритетите за развитие. Въпреки комплексния характер на редица проекти и

техния принос към повече от един приоритет, в програмата е посочена преобладаващата им принадлежност само към един от тях.

В програмата за реализация са отбелязани специално и мерките, които допринасят за развитието на туризма в община Златарица.

Програмата за реализация е неразделна част от ПИРО и е представена в ***Приложение 1***, където са описани проектите за изпълнение.

Посочените финансови източници са индикативни и актуални към момента на разработване на Плана за интегрирано развитие на община Златарица. Поради факта, че програмите за периода 2021-2027 г. все още са в процес на разработване, който се очаква да продължи и през 2021 г., прогнозирането на по-точни финансови източници е затруднено. Това ще наложи последваща актуализация на Програмата за реализация, след одобрението на националните програми. Същото е регламентирано в чл. 22, ал. 1, т. 4 от ППЗРР.

10. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

10.1. СПЕЦИФИКА И ПРОБЛЕМАТИКА НА ИЗМЕНЕНИЯТА НА КЛИМАТА

Климатът се дефинира като многогодишния режим на времето, характерен за дадена местност, в зависимост от географското ѝ положение. Изменението се отнася до *„промяна в климата, дължаща се пряко или косвено на човешката дейност, която променя състава на глобалната атмосфера и която е в допълнение към естествената променливост на климата, наблюдавана в сравними периоди от време“*[1].

Според голяма част от съвременните теории и изследвания, посветени на климатичните промени, следствие на т.нар. „парников“ ефект, се наблюдава постепенно покачване на средногодишните температури на Земята. Основен принос за това имат генерираните парникови газове (ПГ), чиито количества зависят от човешката дейност. Най-голям принос за общите емисии на ПГ в България имат сектор „Енергетика“, следван от сектор „Транспорт“. Други два сектора – „Бит и услуги“ и „Отпадъци“ – също имат значителна роля за формирането на ПГ. В последните години те се характеризират с тенденция на нарастване на емисиите в тях, дължащо се на повишения стандарт на живот, довеждащ до по-голяма енергийна консумация и отделяне на повече отпадъци от различни продукти и активности.

10.2. ФАКТИ ЗА ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА В БЪЛГАРИЯ[2]

- От края на 70-те години на миналия век в България се наблюдава тенденция към затопляне, като през втората половина на XX век зимите са по-меки.
- 20 от последните 24 години след 1989 г. са с положителни аномалии на средната годишна температура на въздуха, спрямо климатичната норма (1961-1990 г.).
- Средната годишна температура през 2011 г. е с 0,4°C над климатичната норма. Това е поредната, 14-та година, с температури по-високи от обичайните за страната.
- Най-дълги периоди на засушаване са наблюдавани през 40-те години и последните две десетилетия на XX век, а най-значителните суши – през 1945 г. и 2000 г.
- Наблюдават се повече и по-дълги периоди на засушаване, следвани от сериозни бури и тежки наводнения с разрушения и жертви.
- Увеличава се честотата на екстремните метеорологични и климатични явления като: значително увеличение на средния брой дни с денонощни суми на валежите над 100 мм – с около 30% за периода 1991-2007 г. спрямо базисния период (1961-1990 г.); увеличение на регистрираните в метеорологичната мрежа случаи с проливни валежи; зачестяване на случаите на пролетно-летен тип облачност с валежи от дъжд, гръмотевични бури и градушки през зимни месеци като януари и февруари; увеличена честота на средния брой дни с гръмотевични бури и градушки през април и септември в периода 1991-2006 г., спрямо същите за базисния период.
- Годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха намалява – минималната температура се повишава по-бързо от максималната.

---

[1] *Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие за Р България.*

[2] *Изводите са от „Трети национален план за действие по измененията на климата за периода 2013-2020 г., по данни на НИМХ към БАН*

- Снежните месеци в планините намаляват, а дебелината на снежната покривка показва трайна тенденция към изтъняване.
- Горната граница на широколистните гори се измества към по-голяма височина.
- Данните от фенологичните наблюдения показват изпреварване в развитието със 7-15 дни в различните климатични райони, което недвусмислено свидетелства за затопляне на климата през последните 30 години, в сравнение с предишни периоди.

10.3. ОБЩИ ЕВРОПЕЙСКИ И НАЦИОНАЛНИ ДЕЙСТВИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Стремежът на Европейския съюз е да осигури устойчиво развитие на всички жители в Общността. Това е развитие, при което се *„задоволяват нуждите на настоящето, без да се застрашават възможностите на бъдещите поколения да задоволяват своите нужди“*. Затова и устойчивото развитие обхваща три аспекта – социален, икономически и екологичен. Тази концепция се дефинира не само като отделна и независима, а като хоризонтална политика, от която останалите общи и секторни политики и управленски процеси следва да бъдат йерархично зависими, т.е. устойчивото развитие трябва да бъде водещият принцип при вземането на решения на всички нива – наднационално, национално, регионално и местно.

Неразделна и много важна част от темата на устойчивото развитие е проблематиката, свързана с изменението на климата. Това се признава и от Европейския съюз, който утвърждава ***Европейски зелен пакт*** – пътна карта за постигане на устойчивост на икономиката на ЕС. Това е нова стратегия за растеж, която има за цел превръщането на ЕС в справедливо и благоденстващо общество с модерна, ресурсно ефективна и конкурентоспособна икономика, в която през 2050 г. няма да има нетни емисии на парникови газове и икономическият растеж не зависи от използването на ресурси. Зеленият пакт е неразделна част от стратегията на Европа за изпълнение на програмата ѝ до 2030 г. в отговор на дефинираните от Организацията на обединените нации цели за устойчиво развитие. Пактът включва редица стратегии в различни области като промишленост, биоразнообразие и други.

На национално ниво през 2012 г. е приет и ***Трети национален план за действие по изменение на климата*** с хоризонт до 2020 г. Той определя политиката на България в областта на климатичните промени и се основава на приетите от страната ни международни ангажименти с ратифицирането на Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата (РКООНИК), Протокола от Киото, последващото Парижко споразумение, както и европейското законодателство в тази област.

Най-голямо влияние в периода 2021-2027 г. ще има приетата през 2019 г. от Министерски съвет ***Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие с хоризонт 2030 година.*** Тя отразява новия контекст на политиките, свързани с климатичните промени. В нея е зададена рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените в нея сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризъм“, „Градска среда“ и „Води“. Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна (интегрирана) тема.

Влияние върху климата в страната се очаква да окаже и изпълнението на ***Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2020-2030 г.*** (НПЕК),

изготвен в изпълнение на разпоредбата на чл.3 от Регламент (ЕС) 2018/1999 относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата. Той е изготвен изцяло според Европейските изисквания и насоки.

В него енергийните цели, които са поставените за постигане от България до 2030 г. са:

- Намаляване на първичното енергийно потребление в сравнение с базовата прогноза PRIMES 2007 с 27,89%;
- Намаляване на крайното енергийно потребление в сравнение с базовата прогноза PRIMES 2007 с 31,67%;
- Постигане на 27,09% дял на енергията от възобновяеми източни;и в брутното крайно потребление на енергия;
- Най-малко 15% междусистемна електроенергийна свързаност.

Постигането на тези цели неминуемо ще окаже влияние върху подобряването на климата в страната.

10.4. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Република България е страна, ангажирана по Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата (РКООНИК, 1999 г.), Протокола от Киото (2002 г.), новото рамково международно споразумение (2012 г.), както и по Парижкото споразумение (2015 г.) Това задължава България да се стреми към следното:

- Намаляване на вредните емисии от парникови газове в атмосферата;
- Оценка на въздействието на климатичните промени спрямо социално-икономическото развитие;
- Насърчаване на научните изследвания, свързани с въвеждането на нисковъглеродна икономика;
- Формиране на обществено осъзнаване относно екологичните проблеми и предизвикателства.
- На всеки пет години да представя подробен план с мерки, които ще спомогнат за справянето с изменението на климата.

Българските задължения се регламентират от националното законодателство чрез ***Закона за ограничаване изменението на климата (ЗОИК)***. ***Чл. 2 от ЗОИК*** определя неговата основна цел: „…да гарантира намаляване на емисиите на парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени“.

Законът посочва и най-важните хоризонтални мерки, които водят до намаляване емисиите на парникови газове:

- Повишаване на енергийната ефективност;
- Повишаване на дела от енергията от възобновяеми източници;
- Улавяне и оползотворяване на метан;
- Залесяване, повторно залесяване и промени в земеползването;
- Насърчаване преминаването към видове транспорт с ниски емисии;
- Насърчаване използването на обществен транспорт;

- Развитие на научноизследователска дейност с оглед развитието на ефективна „зелена“ икономика;
- Повишаване на административния капацитет за изпълнение на екологична политика;
- Повишаване на осведомеността на гражданите по въпросите за изменението на климата.

Законът за опазване на околната среда също има отношение към климатичните промени, тъй като в него се регулира стратегическия процес във всички области на защита, мониторинг и управление на околната среда. В него се посочват принципите за включване на политиките в областта на околната среда (включително политиките в областта на климата и биологичното разнообразие) в други сектори.

10.5. ОБЩИ ХОРИЗОНТАЛНИ МЕРКИ, СВЪРЗАНИ С ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА

Представената рамка поставя изискванията за целенасочено и последователно планиране и реализиране на мерки и дейности, свързани с изменението на климата. Общите хоризонтални мерки са два основни вида:

- **Мерки за ограничаване изменението на климата** - предприемането на превантивни мерки, свързани с ограничаване на вредното въздействие на човешката дейност, допринасящо за парниковия ефект;
- **Мерки за адаптация към изменението на климата** - предприемането на мерки, свързани с предвиждането и определянето на негативните социални и икономически последици, свързани с измененията на климата; преодоляване на възникналите щети; идентифициране на възможностите, появили се следствие климатичните изменения.

Първият тип мерки са свързани с анализ и оценка на антропогенните фактори, които довеждат до увеличение на вредните емисии на парникови газове. Следват необходимите превантивни действия, които да неутрализират източниците на вредни емисии. Необходимо е да се осигурят ефективни начини, които да гарантират осъществяването на функциите, зависими от заменените енергийни източници.

Вторият тип мерки е насочен към вече възникналите изменения на климата. Мерките за адаптация включват и точно предвиждане на предстоящите негативни явления и процеси, застрашаващи производството и потреблението на обществата. Необходимо е да се заложат мерки, които не само реагират спрямо настоящата ситуация, но и предхождат появата на бъдещи щети. Мерките за адаптация следва да се разглеждат и като начин за разглеждане на климатичните изменения като възможност. Наложените проблеми и ограничения позволяват преразглеждането и преоткриването на по-слабо популярните и използвани потенциали, стимулиращи устойчиво развитие.

Гореизложеното и действащата към настоящия момент стратегическа и законова рамка, позволяват да бъдат откроени някои основни хоризонтални мерки, които да ръководят политиките и да обосновават дейностите и проектите на община Златарица в периода 2021-2027 година. Те се основават на приетия от Министерството на околната среда и водите ***Трети национален план за действие по изменение на климата.***

Таблица 35. Мерки за ограничаване и адаптация към изменението на климата

Мерки за ограничаване изменението на климата	Мерки за адаптация към изменението на климата
Прилагане на общите принципи и изисквания, свързани с изменението на климата, в секторните документи на екологичната политика на община Златарица	
Формиране на партньорски модели и мрежи за подобряване на екологичната обстановка и качеството на живот в община Златарица	
Повишаване на публичната информираност и ангажираност относно екологичните въпроси, в т. ч. и изменението на климата	
Повишаване на административния капацитет на община Златарица за изпълнение на екологична политика и реализиране на дейности и проекти в сферата	
Повишаване на енергийната ефективност на жилищни, административни и производствени сгради	Ефективно използване на водните ресурси. Подобряване на водоснабдителната и канализационната мрежи
Повишаване използването на възобновяеми енергийни източници	Разработване и прилагане на правила и нормативи за устройство и застрояване, съобразени с климатичните промени
Развитие на „зелена икономика“ чрез внедряване на иновативни технологични и организационни подходи; сътрудничество между образование и производство	Изграждане на съоръжения срещу наводнения. Поддържане и регулярно почистване на отводнителните канали и съоръжения
Съхраняване на горския фонд и залесяване на незалесени територии	Изграждане на съоръжения за защита и ранно известяване при горски пожари
Ограничаване употребата на нитрати и пестициди в селското стопанство	Селектиране на сухоустойчиви култури и използването им в земеделието
Осигуряване на условия и насърчаване на пешеходното и велосипедното движение	Опазване на съществуващите и обособяване на нови екологични култури, които улесняват миграциите на животинските видове
Подобряване на системата за управление на отпадъците	Въвеждане на водоспестяващи и енергоспестяващи технологии
Закриване и рекултивация на нерегламентираните замърсявания	
Ускорена газификация за битови, производствени и публични потребители	
Улавяне на биогаза в ПСОВ	
Засилен контрол върху запалването на стърнищата	

10.6. ПРИНОС НА ПИРО ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Разработването на ПИРО Златарица се основава на разумни и реалистични предложения за решаване на проблемите и реализиране на потенциалите едновременно в социалната, икономическата и ***екологичната*** сфера. Екологичната проблематика е неразделна част от аналитичната и стратегическата част на плана. В плана е описано състоянието на компонентите на околната среда. Вниманието е фокусирано върху компонентите на околната среда и управлението на отпадъците в общината. Посочени са най-важните проблеми и рискове за състоянието на околната среда в общината. Екологичните силни и слаби страни имат присъствие и в SWOT анализа към ПИРО.

11. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

11.1. СЪЩНОСТ НА СИСТЕМАТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА

За целите на наблюдението и оценката се изгражда система, която включва формите и начините за събиране на информация, индикаторите за наблюдение, органа за наблюдение и организацията на работата по наблюдението и оценката, както и системата на докладване и осигуряване на информация и публичност. Описанието на тази система и на действията, които ще осигурят нейното ефективно функциониране, са част от структурата на ПИРО.

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО цели осигуряването на ефективно изпълнение на плана, с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти.

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на плана на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана и на база на определените индикатори за наблюдение и оценка. Особено внимание трябва да се отдели на организацията и методите за изпълнението на плана и на програмата, прилагани от съответните органи и звена.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на плана, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики.

11.2. УЧАСТВАЩИ СТРУКТУРИ И ФОРМИ НА КОМУНИКАЦИЯ

Основните участващи структури и форми на комуникация при наблюдението и оценката на ПИРО са регламентирани в ЗРР и правилника за неговото прилагане.

Общинският съвет е ръководният орган за наблюдение на ПИРО.

Кметът на общината организира наблюдението на ПИРО. Основният инструмент за наблюдение и оценка на реализацията на плана е годишният доклад, подготвян в началото на всяка година от програмния период, с изключение на първата. Кметът въвежда и контролира процедурата за подготовката на доклада, след което предлага завършения документ за одобрение от общинския съвет. Неразделна част от процедурата е изпращането на доклада до председателя на областния съвет за развитие.

Специализираните дирекции и отдели в общинската администрация активно се включват във всички етапи на разработването и реализацията на ПИРО. Тяхната роля е да осъществяват необходимата комуникация и координация с всички останали участващи страни. Съществена роля е и предоставянето на експертна дейност при подготовката на годишните доклади.

Задължително е въвличането на ***институциите***, предоставящи нужната информация за проследяване на плана, съобразно с неговите индикатори. Основните източници на информация са Национален статистически институт, РИОСВ, Регионална здравна инспекция, Регионално управление на образованието, Агенцията по заетостта, различни представителни

проучвания на местната администрация, неправителствени организации и експертни колективи.

Заинтересованите страни обхващат представители на областната администрация, неправителствения сектор, частния сектор, образователните и културните институции, професионалните общности, както и други групи лица, определени в комуникационната стратегия.

11.3. ДЕЙНОСТИ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ПЛАНА

Основна дейност по наблюдението на ПИРО е изготвянето на **годишни доклади** за неговото изпълнение, които се представят на широка общественост. Изводите от тях са основа за изготвянето на **междинна** и **последваща оценки** на ПИРО, както и аргумент за актуализирането му, при необходимост.

Компетентните органи следва да предоставят информация относно предприетите мерки за осигуряване на публичност на плана, идентифицираните проблеми и предложения за тяхното преодоляване, използваните начини за събиране на информация, функционирането на формираните партньорства. Докладът се обсъжда и приема от общински съвет.

Съществена функция на ОбС и Кмета е планирането на вътрешна организационна структура, където са детайлно разпределени задълженията на специализираните общински дирекции и отдели, поддържащи процеса по наблюдение на ПИРО.

Изработването на междинна оценка на настоящия ПИРО е предвидено за 2024 г. Междинната оценка следва да проследи:

- прогреса на плана;
- оценка на степента на постигане на съответните цели;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки за изпълнението на съответния документ.

Съгласно изискванията на ЗРР, за изпълнението на всеки ПИРО се извършва последваща оценка не по-късно от една година след изтичането на периода на неговото действие. Последващата оценка включва:

- оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
- оценка на общото въздействие;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Оценките следва да се изработят от експертен екип при взаимодействие между всички заинтересовани страни, предоставящи становище за досегашните резултати от плана. Неразделна част от изготвянето на оценките са определянето на начините за събиране и обработка на информация, приложението на системата от индикатори. В заключителната си част оценките следва да формулират насоки за корекции на плана, ако такива са необходими (междинната оценка) или промени в провеждането на политиката за регионално и местно развитие (последващата оценка).

Извършването на дейностите изисква екип, предоставящ нужната експертна дейност, и активно взаимодействащ със специализираните администрации в общината и областта. Ключова роля изпълняват заинтересованите страни, предлагащи необходимата информация и своите гледни точки, заедно със специализираните институции, съхраняващи нужната статистическа информация. Кметът внася документите за обсъждане пред общински съвет, който ги одобрява и по този начин формално завършват междинната и последващата оценки.

11.4. ПОДХОД ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА СИСТЕМАТА ОТ ИНДИКАТОРИ

Системата от индикаторите е неизменна част от цялостната система за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО. Тя е основен обективен инструмент за проследяване изпълнението му. Изборът на подходящи индикатори се базира на специфичните характеристики на стратегическата част на ПИРО и съвременните методи за наблюдение и оценка на стратегическото планиране, както и на Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО за периода 2021-2027 г.

Процесът на разработването на системата от индикатори за настоящия ПИРО премина през три етапа:

- Преглед на научна литература и системи от индикатори, използвани в сферата на регионалното и местно развитие;
- Систематизиране на приложими индикатори и дефиниране на нови;
- Анализ, организиране и избор на подходящи индикатори за целите на настоящия ПИРО.

Методиката, използвана при разработването на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО, е така наречената SMART (умен). Наименованието ѝ произлиза от първите букви на критериите, на които трябва да отговарят индикаторите, на английски език, а именно:

- Specific (специфични) – съответстващи на целите и приоритетите;
- Measurable (измерими) – избраните индикатори са насочени към желаното бъдещо състояние (в сравнение с базовата стойност), съобразно визията и заложените цели на плана. Също така те са количествено определени, така че да се позволява тяхното сравнение;
- Available/Achievable (постижими) – индикаторите позволяват да бъдат измервани в определени интервали от време, чрез данни от официални източници на информация;
- Relevant/Realistic (реалистични) – индикаторите са пряко свързани с целите на плана и в същото време са реалистични;
- Timely (съобразени с времето) - заложената стойност на индикатора трябва да бъде постигната в ограничен период от време, което е взето предвид при неговото дефиниране.

Целевите стойности на индикаторите са съобразени с прогнозното демографско, икономическо, социално и екологично развитие на общината.

Адекватното измерване на прогреса на ПИРО зависи от точността на началните стойности на отделните индикатори, които са определени от официални източници на информация.

Целесъобразно е за нуждите, както на настоящия план, така и за бъдещето обективно измерване на различни области в развитието на общината, да се разработи и поддържа информационна база за всички предвидени индикатори. Базата данни следва да се поддържа

от общинската администрация и нейните специализирани звена и отдели. За успешното събиране на нужната информация е необходимо активно, периодично и регламентирано взаимодействие между общинските звена и представителите на експлоатационните ведомства, териториалните подразделения на националните дирекции, неправителствения и частния сектор. Това ще позволи на общинските власти да поддържат справочник, който следва да бъде неразделна част от дейностите по организирането и представянето на годишните доклади за изпълнение на ПИРО, заложени в системата за наблюдение и оценка на плана.

Системата от индикатори е структурирана в две основни направления, напълно удовлетворяващи „Методическите указания…“ на МРРБ – **индикатори за продукт** и **индикатори за резултат.** Съвместно двата типа индикатори позволяват да се определи степента на постигане на целите и приоритетите, заложени в ПИРО на община Златарица.

Стратегическите цели представят желаното и възможно бъдещо състояние, докато приоритетните направления представляват областите на действие и въздействие. Двата елемента изискват към тях да се приобщят различни индикатори.

11.5. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

За набиране на изходните стойности на избраните индикатори са използвани различни източници на надеждна информация: НСИ – данни от текущата статистика; Дирекция „Бюро по труда“; Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България 2014-2020 (ИСУН 2020); годишни доклади по изпълнението на ОПР 2014-2020 г. и експлоатационните дружества.

11.6. ВИДОВЕ ИНДИКАТОРИ

Съобразно с „Методическите указания...“, индикаторите за резултат са насочени към реализацията на целите, докато индикаторите за продукт са свързани с действията в рамките на отделните приоритетни направления. Първият вид следва да оцени цялостната ефективност на стратегията и какво е достигнатото състояние на общината, спрямо визията и стратегическите цели до 2027 г. Вторият вид индикатори могат да бъдат съотнесени към постигнати резултати в определените области на развитие и съдържащите се в тях мерки и ключови проекти, включени в програмата за реализация на ПИРО. За да се осигури необходимата информация за процеса на наблюдение, за всеки индикатор са посочени мерните единици, в които ще се измерва, източниците на информация, базовата стойност за отчитане изменението на всеки от индикаторите, както и целевата стойност, която се очаква да бъде достигната до края на периода на действие на плана. При наличие на достатъчно информация и данни на периодична база могат да се определят и междинни стойности на индикаторите по ключови приоритети.

11.6.1. Индикатори за резултат

Отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на плана. Индикаторите за резултат отразяват очаквания синергичен ефект от изпълнението на заложените мерки по приоритетни направления. В този смисъл, те надграждат тези за продукт, като стремежът е да покажат цялостно ситуацията в общината.

№	Индикатори за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
Стратегическа цел 1. Икономическо развитие базирано на местните потенциали и традиционни стопански отрасли					
1	Дял на разходите за ДМА на предприятията от общината спрямо област Велико Търново	%	НСИ	2,0 (2019 г.)	2,5
2	Средна годишна брутна работна заплата	Лева	НСИ	9 408 (2019 г.)	11 000
3	Дял на произведена продукция от предприятията в нефинансовия сектор от общината спрямо област Велико Търново	%	НСИ	0,4 (2019 г.)	1,0
Стратегическа цел 2. Развит човешки капитал, качествени и ефективни социални дейности					
1	Новоразкрити социални услуги	Брой	Община Златарица	0 (2020 г.)	2
2	Среден успех на учениците по БЕЛ на НВО	Оценка	МОН, ИПИ - https://265obshtini.bg/map/66	3,14 (2020 г.)	3,80
3	Ниво на безработица	%	НСИ, АСП	15,6 (2019 г.)	10
Стратегическа цел 3. Устойчиво териториално развитие и свързаност					
1	Брой туристически забележителности, включени в туристически маршрути	Брой	Община Златарица	0 (2020 г.)	2
2	Подобряване на цифровата свързаност в населените места	%	Община Златарица	Данни при националното преброяване 2021 г.	
3	Загуби на вода при пренос по водопроводната мрежа	%	Община Златарица, ВиК оператор	48,7 (2019 г.)	40

11.6.2. Индикатори за продукт

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и/или мерки за развитие на общината. По някои от приоритетите те могат да се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
Приоритет 1. Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика чрез оползотворяване на местния потенциал и подкрепа на заетостта					
1	Брой подкрепени предприятия със средства от ЕСИФ	Брой	ИСУН; МЗХ, Агенция по вписванията	0 (2020 г.)	30
2	Нефинансови предприятия - общо	Брой	НСИ	111 (2019 г.)	120
3	Произведена продукция от нефинансовите предприятия	Млн. лв.	НСИ	13 (2019 г.)	16
4	Приходи от дейността на нефинансовите предприятия	Млн. лв.	НСИ	21 (2019 г.)	25
5	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (РДМА)	Млн. лв.	НСИ	10 (2019 г.)	12
6	Заети лица	Брой	НСИ	224 (2018 г.)	300
7	Туристически атракции, включени в Единната система за туристическа информация (ЕСТИ)	Брой	Община, ЕСТИ „Регистър на туристическите атракции“ - http://rta.tourism.government.bg/TARegister.aspx	8 (2020 г.)	10
8	Туристически фестивали и събития, включени в Единната система за туристическа информация (ЕСТИ)	Брой	Община, ЕСТИ „Регистър на	5 (2020 г.)	7

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
			туристическите фестивали и събития“ - http://rta.tourism.government.bg/TFRegister.aspx		
9	Безработни лица, включени в обучения за професионална квалификация	Брой	ДБТ Велико Търново	0 (2020 г.)	20 всяка година 140-общо
10	Заети лица, включени в обучения за професионална квалификация	Брой	ДБТ Велико Търново	0 (2020 г.)	10 всяка година 70 - общо
Приоритет 2. Подобряване на техническата инфраструктура и опазване качеството на околната среда					
1	Изграждане/ рехабилитация на улична инфраструктура	Километър	Община Златарица	0 (2020 г.)	20
2	Изграждане/ рехабилитация на пътна инфраструктура	Километър	Община Златарица	0 (2020 г.)	10
3	Брой реализирани проекти за нови и рехабилитация на съществуващи пешеходни пространства (площади, тротоари, паркове, градинки)	Брой	Община Златарица	0 (2020 г.)	5
4	Реализирани проекти за подобряване качеството и достъпа до питейна вода	Брой	Община Златарица, ВиК оператор	0 (2020 г.)	1
5	Изграждане/ рехабилитация на канализация	Километър	Община Златарица, ВиК оператор	0 (2020 г.)	10
6	Санирани общински сгради с внедрени мерки за енергийна ефективност	Брой	Община Златарица	0 (2020 г.)	5
7	Реализирани проекти за опазване и подобряване на околната среда	Брой	Община Златарица	0 (2020 г.)	3

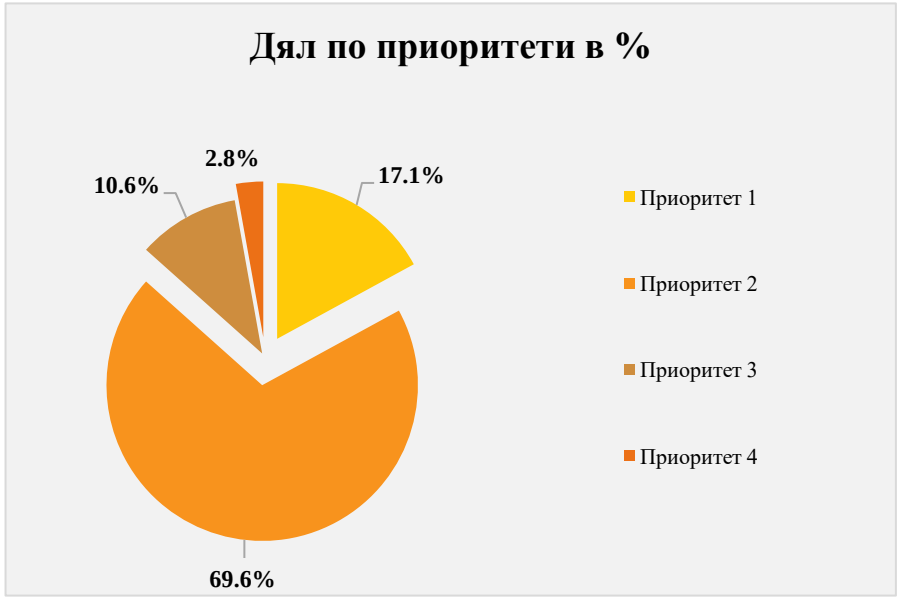
№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
Приоритет 3. Развитие на социалната среда и повишаване на заетостта					
1	Подобряване на здравното обслужване	Брой лекари	НСИ	1 (2019 г.)	2
2	Създадени социални предприятия	Брой	Община Златарица, Регистър на социални предприятия	0 (2020 г.)	1
3	Реновирани културни обекти/читалища	Брой	Община Златарица	0 (2020 г.)	3
4	Реновирани образователни обекти	Брой	Община Златарица	0 (2020 г.)	2
5	Реновирани спортни обекти	Брой	Община Златарица	0 (2020 г.)	2
Приоритет 4. Добро управление съвместно със заинтересованите страни и гражданите					
1	Внедрени нови електронни услуги	Брой	Община Златарица	0 (2020 г.)	2
2	Средно годишен брой обучения за служители	Брой	Община Златарица	0 (2020 г.)	3
3	Изпълнени проекти за интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) с други общини и партньори	Брой	Община Златарица	0 (2020 г.)	3

12. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Разработената индикативна финансова таблица обобщава ориентировъчните финансови ресурси, необходими за реализацията на плана за интегрирано развитие. Финансовата рамка представлява разпределение на предвидените средства по отделните приоритетни направления от стратегията на ПИРО, както и приложените разнообразни финансови източници.

Период 2021 - 2027	Собствени средства - Общински бюджет	Отн. дял (%)	Републикански бюджет	Отн. дял (%)	Средства от ЕС	Отн. дял (%)	Други източници	Отн. дял (%)	ОБЩО в хил. лв.	ОБЩО в отн. дял (%)
Приоритет 1	175	3%	374	7%	2 585	48%	2 230	42%	5 364	17.1%
Приоритет 2	1 920	9%	3 746	17%	15 715	72%	500	2%	21 881	69.6%
Приоритет 3	662	20%	123	4%	2 540	76%	0	0%	3 325	10.6%
Приоритет 4	15	2%	25	3%	850	96%	0	0%	890	2.8%
ОБЩО	**2 772**	**9%**	**4 268**	**14%**	**21 690**	**69%**	**2 730**	**9%**	**31 460**	**100%**

Фигура 46. Разпределение на финансовите ресурси по приоритети (%)

Фигура 47. Разпределение на финансовите ресурси по източници на финансиране (%)

13. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

- Закон за регионалното развитие, Обн. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008 г, изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 Март 2020 г.
- Правилник за прилагане на ЗРР, Обн. ДВ. бр.70 от 7.08.2020 г.
- Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., Министерство на регионалното развитие и благоустройството, м. Март 2020 г.
- Закон за туризма, Обн. ДВ. бр. 30 от 26.03.2013 г., последно изм. ДВ. бр.60 от 7 Юли 2020г.
- Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (актуализация 2019 г.)
- Социално-икономически анализ на районите в Република България, МРРБ, 2019 г.
- Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен регион 2021-2027 г.
- https://www.riosvt.org/reports/, Регионален доклад за състоянието на околната среда, 2019 година РИОСВ – Велико Търново;
- http://eea.government.bg/zpo/bg/index.jsp, Регистър на защитените територии и защитените зони в България, ИАОС;
- http://natura2000.moew.government.bg, Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000;
- НСИ, Текуща статистика;
- https://infostat.nsi.bg/, Информационна система ИНФОСТАТ на НСИ;
- http://www.zlataritsa.net/, Официален сайт на Община Златарица;
- Общински план за развитие на община Златарица 2014-2020 г., Община Златарица;
- Програма за развитие: България 2030, Министерски съвет;
- Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022, Министерски съвет;
- Проект на Общ устройствен план на община Златарица;
- Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Златарица 2020-2029 г., община Златарица;
- Европейски зелен пакт, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_bg;
- Национална стратегия и План за действие за адаптация към изменението на климата, МОСВ;
- Интегриран план в областта на енергетиката и климата в Република България 2021-2030 г.

14. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1: Програма за реализация на ПИРО Златарица 2021-2027 г.

Приложение 2: Комуникационна стратегия.

Приложение 3: Доклад с резултати от проведено анкетно проучване за разработването на плана.

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Златарица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО					**31 460**									
Общо П1					**5 364**									
Приоритет 1: Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика чрез оползотворяване на местния потенциал и подкрепа на заетостта	Мярка 1.1. Засилване на растежа и конкурентоспособността на МСП, включително чрез производствени инвестиции	Проекти на бизнес организации, изпълнявани по ПРСР 2014-2020 (24 бр.)		Зона III	2 156		X	X	X	X	X	X	X	Частни предприемачи
		Развитие на преработвателните предприятия		Зона III	1 200	СЕС, Други	X	X	X	X	X	X	X	Частни предприемачи
		Създаване на междуобщинско предприятие за бартер търговия и предприемачество		Надобщинско	220	ОБ, Други		X	X	X	X	X	X	Частни предприемачи, Общинска администрация
		Съдействие при административните процедури и стриктно спазване на минимални срокове за издаване на документи					X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
	Мярка 1.2. Подобряване на съществуващия местен микро и малък бизнес чрез стимулиране на кръговата икономика	Осъществяване на трайно партньорство с научни институции, изследователски центрове и бизнес компании за практическо внедряване на нови технологии, свързани с климатичните промени			820	ОБ, РБ, СЕС, Други	X	X	X	X	X	X	X	Научни институции, изследователски центрове и бизнес компании

Програма за реализация на ПИРО на община Златарица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО					**31 460**									
		Изучаване на чужд опит и внедряване на добри практики; Укрепване на административния и експертен капацитет за управление на процесите.			300	СЕС, Други	X	X	X	X	X	X	X	Научни институции, изследователски центрове и бизнес компании
		Изграждане на парк за рекреация и отдих, гр. Златарица	ДА	Зона IV	108	ПРСР	X	X	X					Общинска администрация
		Закупуване на носии, репетиционни и сценични облекла и др. за самодейните състави към НЧ „Развитие 1885“ гр. Златарица, НЧ „Напредък 1912“ с. Родина, НЧ „Пробуждане 1902“ с. Горско ново село и НЧ „Просвета 1927“ с. Сливовица	ДА	Зона IV	19	ПРСР	X	X	X					Общинска администрация
		Кътове за отдих и туризъм	ДА	Зона IV	48	ПРСР		X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Основен ремонт на паметник „Майка България“ в гр. Златарица	ДА	Зона IV	43	ОБ	X	X	X	X				Общинска администрация
		Изграждане на екопътеки и поддържането им	ДА	Зона IV	100	ОБ, СЕС		X	X	X	X	X	X	Общинска администрация

Програма за реализация на ПИРО на община Златарица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО					**31 460**									
	Мярка 1.3. Развитие на туристическата дейност, популяризиране на културното наследство и природните дадености	Изграждане на дървени къщички на занаятите	ДА	Зона IV	200	ОБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Закупуване и монтиране на преместваема сцена в местността „Черничките“	ДА	Зона IV	50	ОБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Проучване, съхранение и социализация на местното културно и историческо наследство в община Златарица	ДА	Зона IV				X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, НПО
		Провеждане и популяризиране на празника „Ден на градинарската чорба“	ДА	Зона IV	70	ОБ, Други	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Запазване на уникалните традиции и обичаи на българското село	ДА	Зона IV			X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Проект за културен обмен, популяризиране и дигитализация на културно-историческо наследство и развитие на туризма на територията на общините Елена, Златарица и Сливен	ДА		30	ОБ, СЕС, Други	X	X	X	X	X	X	X	Общински администрации Златарица, Елена, Сливен

Програма за реализация на ПИРО на община Златарица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО					**31 460**									
Общо П2					**21 881**									
Приоритет 2: Подобряване на техническата инфраструктура и опазване качеството на околната среда	Мярка 2.1. Подобряване на пътната и уличната инфраструктури	Реконструкция, възстановяване и рехабилитация на улици в община Златарица	ДА		1 829	ПРСР		X	X	X	X			Общинска администрация
		Изготвяне на генерален план за организация на движението в гр. Златарица	ДА		15	ОБ	X	X						Общинска администрация
		Ремонт и рехабилитацияна общински пътища	ДА		1 000	ОБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Ремонт и рехабилитация на улици в град Златарица	ДА		1 000	ОБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Ремонт и рехабилитация на улици в населените места в община Златарица	ДА		1 000	ОБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане и ремонт на тротоари в населените места на община Златарица	ДА		1 000	ОБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изпълнение на СМР по проект "Изграждане на ПСОВ гр. Златарица с довеждащи комуникации и изграждане на довеждащ канализационен колектор"			4 540	ОПОС, ПУДООС, ПРСР, ДРУГИ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Златарица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО					**31 460**									
	Мярка 2.2. Подобряване на ВиК инфраструктурата	Изграждане на канализационна мрежа на гр. Златарица			3 000	ОБ, СЕС			X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане / реконструкция / рехабилитация на водопроводната мрежа на населените места в община Златарица			2 000	СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
	Мярка 2.3. Благоустрояване на населените места	Изграждане на ограда на гробищен парк в гр. Златарица		Зона I	100	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Реконструкция на площад Първи май в гр. Златарица	ДА		1 097	ОБ, РБ	X	X	X	X				Общинска администрация
		Озеленяване	ДА	Зона I	7	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Тестово прилагане на добри практики по отношение на подходи за събиране и рециклиране на текстилни отпадъци			391	ОПОС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Закриване и рекултивация на сметище за твърди битови отпадъци на територията на община Златарица		Зона I	352	ПУДООС	X	X	X					Общинска администрация

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Златарица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО					**31 460**									
	Мярка 2.4. Повишаване на енергийната ефективност и внедряване на ВЕИ, опазване на околната среда и управление на рисковете	Укрепване на активирано свлачище № VTR 14.35273.01 на ул. Трета и ул. Четвърта, с. Калайджии, общ. Златарица			320	РБ	X	X						Общинска администрация
		Енергийна ефективност на сгради общинска собственост в община Златарица			1 000	СЕС	X	X	X	X	X			Общинска администрация
		Възстановяване на плочест водосток при км 5+200 на път VTR 1162 с. Дедина			235	РБ	X	X	X	X	X			Общинска администрация
		Възстановяване на плочест водосток над дере, представляващо ПИ № 20506.200.96 по КК с. Дедина			65	РБ	X	X	X	X	X			Общинска администрация
		Възстановяване на подпорна стена на път VTR1162 с. Дедина			80	РБ	X	X	X	X	X			Общинска администрация
		Укрепване на свлачища и срутища в населените места с изграждане на подпорни стени, пътни съоръжения			1 000	РБ		X	X					Общинска администрация

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Златарица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО					**31 460**									
		Почистване и обезопасяване на речни корита		Зона I	400	ОБ, РБ, ПУДООС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Оптимизация на системата за улично осветление, въвеждане на мерки за енергийна ефективност		Зона I	600	ОБ, Други	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Реконструкция на площадка за депониране на строителни отпадъци в гр. Златарица		Зона I	300	ОБ, РБ, СЕС	X	X	X	X				Общинска администрация
		Залесяване			300	ОБ, РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, ДГС
		Закупуване на електромобил чрез кандидатстване по проекти за насърчаване използването на електромобили			50	ОБ, СЕС			X					Общинска администрация
		Прилагане на мерки за борба с безстопанствените кучета и изграждане на приют, съвместно с община Елена			200	ОБ, СЕС			X	X	X			Общински администрации Златарица и Елена

Програма за реализация на ПИРО на община Златарица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО					**31 460**									
Общо ПЗ					**3 325**									
Приоритет 3: Развитие на социалната среда и повишаване на заетостта	Мярка 3.1. Подобряване на образованието, спорта и младежките дейности и тяхната инфраструктура	Реконструкция и модернизиране на спортна зала	ДА	Зона I	350	ОБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Ремонт и обновяване на оборудването на училища и детски градини с прилежащите пространства		Зона I	1 400	ОБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Развитие на спорта и подкрепа на спортните клубове		Зона I	105	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
	Мярка 3.2. Подобряване на здравното обслужване, социалните дейности и свързаната	Изграждане на достъпна битова среда и Система за спешно известяване в дом за стари хора „Донка Паприкова“ гр. Златарица		Зона I	7	Общински бюджет		X						Общинска администрация
		Социални услуги във връзка с обгрижването на възрастни хора			210	ОБ, РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Патронажна грижа+			151	ОПРЧР	X	X						Общинска администрация
		Обновяване и модернизация на здравните кабинети в детските градини и училищата		Зона I	90	ОБ, РБ, СЕС		X	X	X	X			Общинска администрация

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Златарица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО					**31 460**									
	инфраструктура	Топъл обяд в условията на пандемията от COVID-19 в община Златарица			61	BG05FMOP001-5.001 „3.1 - Топъл обяд в условията на пандемията от COVID-19“	X							Общинска администрация
		Патронажна грижа в общините Елена, Златарица, Лясковец и Стражица		Зона I	151	BG05M9OP001-2.103 Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания – Компонент 4	X							Общинска администрация
	Мярка 3.3. Създаване на нови работни места, подобряване на заетостта и по-квалифицирана работна ръка	Подобряване на професионалната квалификация и информираност на предприемачите			400	СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Частни предприемачи, Общинска администрация
		Реализиране на проекти за повишаване на квалификацията на безработни лица			400	СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, ДБТ

Програма за реализация на ПИРО на община Златарица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО					**31 460**									
Общо П4					**890**									
Приоритет 4: Добро управление съвместно със заинтересованите страни и гражданите	Мярка 4.1. Развитие на административния капацитет в услуга на гражданите и бизнеса, междуобщински и международни сътрудничества и партньорства за решаване на общи проблеми	Дигитализиране на общинските архиви по гражданско състояние, ТСУ		Зона I	100	ОБ, СЕС	X	X	X	X				Общинска администрация
		Изграждане на междуобщински сътрудничества и партньорства					X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Участие в изпълнението на интегрирани териториални инвестиции					X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Подготовка и реализация на Стратегия за ВОМР на МИГ общини Елена и Златарица за периода 2021-2027 г.			700	СЕС		X	X	X	X	X	X	МИГ Елена-Златарица
		Закупуване на специализиран софтуер, обучение на персонал за поддържане и ползване на системата на общинската администрация		Зона I	90	ОБ, РБ, СЕС			X	X				Общинска администрация

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Златарица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО					**31 460**									
	Мярка 4.2. Внедряване на добри практики в областта на управлението, информационното обезпечаване и дигитализация на административните услуги	Осигуряване на висикоскоростна интернет връзка с кметствата в общината		Зона I				X	X	X				Общинска администрация
		Електронизация на административното обслужване по кметствата, обединяване на деловодните записи и касови операции с общинския център		Зона I					X	X	X			Общинска администрация
		Цифровизация на старите актови книги и регистри и обвързването им като база данни		Зона I			X	X	X					Общинска администрация
		Изграждане на система за безхартиено заседание и електронно гласуване на Общински съвет		Зона I				X	X					Общинска администрация
		Внедряване на ГИС		Зона I			X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация

** Възможно е една мярка да включва само една дейност и тогава мярката и дейността съвпадат. Различни дейности и проектни идеи се посочват само в случай на комплексни мерки, които се осъществяват чрез повече от една дейност.*

***Посочва се дали съответната мярка ще се осъществява само на територията на определена зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие), в друга територия извън зоните или на цялата територия на общината. В случай че мярката ще се реализира в приоритетна зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие) се посочва само наименование/номер на зоната*

**** Част и от Програмата за туризъм*